

MINISTERUL INFRASTRUCTURII ȘI
DEZVOLTĂRII REGIONALE

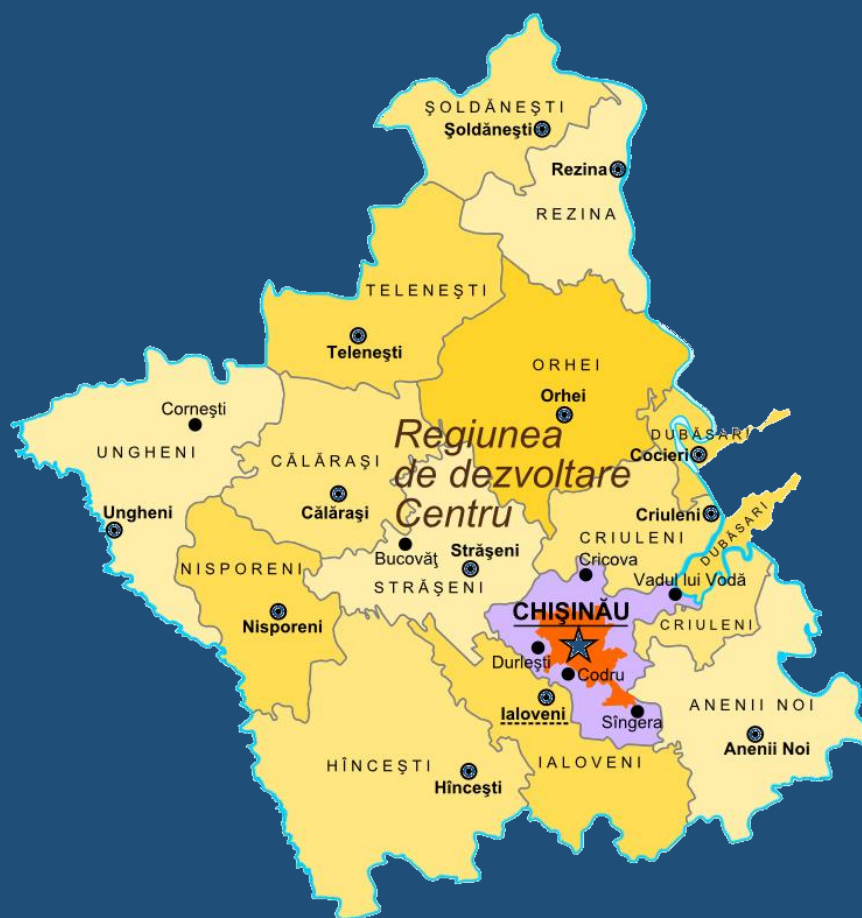
Agenția de
Dezvoltare Regională
Centru

PORTOFOLIUL REGIONAL

DE CONCEPTE DE PROIECTE PRIORITY

ÎN DOMENIILE **TURISM ȘI INFRASTRUCTURA**

DE SPRIJIN A AFACERILOR

Ialoveni, 2022

*Aprobat prin Decizia nr. 02-02 din 13.10.2022
a Consiliului Regional de Dezvoltare Centru*

CONSULTANT: Strelciuc Silvia, expert național

COORDONATOR: Ciubotaru Dinu-Cristian, ADR Centru

Bujor-Luca Alina, ADR Centru

CUPRINS

ANALIZĂ SUCCINTĂ A PROFILULUI ECONOMIC AL REGIUNII DE DEZVOLTARE CENTRU	3
ANALIZĂ SUCCINTĂ A PROFILULUI TURISTIC AL REGIUNII DE DEZVOLTARE CENTRU	14
NOTE CONCEPTUALE	10
ANENII NOI	10
CĂLĂRAȘI	14
CRIULENI	20
DUBĂSARI	23
HÎNCEȘTI	26
IALOVENI	32
NISPORENI	37
ORHEI	40
REZINA	43
STRĂȘENI	49
ȘOLDĂNEȘTI	52
TELENEȘTI	55
UNGHENI	58

ANALIZĂ SUCCINTĂ A PROFILULUI ECONOMIC AL REGIUNII DE DEZVOLTARE CENTRU

Antreprenoriatul este unul dintre cei mai importanți factori în dezvoltarea cu succes a economiei. Sectorul IMM conferă dinamismul necesar dezvoltării economice a regiunii și joacă un rol important în creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă și a veniturilor populației. Conform datelor BNS, în anul 2019 în RDC operau 9174 agenți economici, majoritatea IMM-uri, care reprezintă 98% din nr. total de agenți economici din regiune. Pentru anii 2015-2019, nr. agenților economici din RDC prezintă o tendință pozitivă, majorându-se nesemnificativ. Iar creșterea este asigurată, în principal, de creșterea nr. de întreprinderi mici și microîntreprinderi.

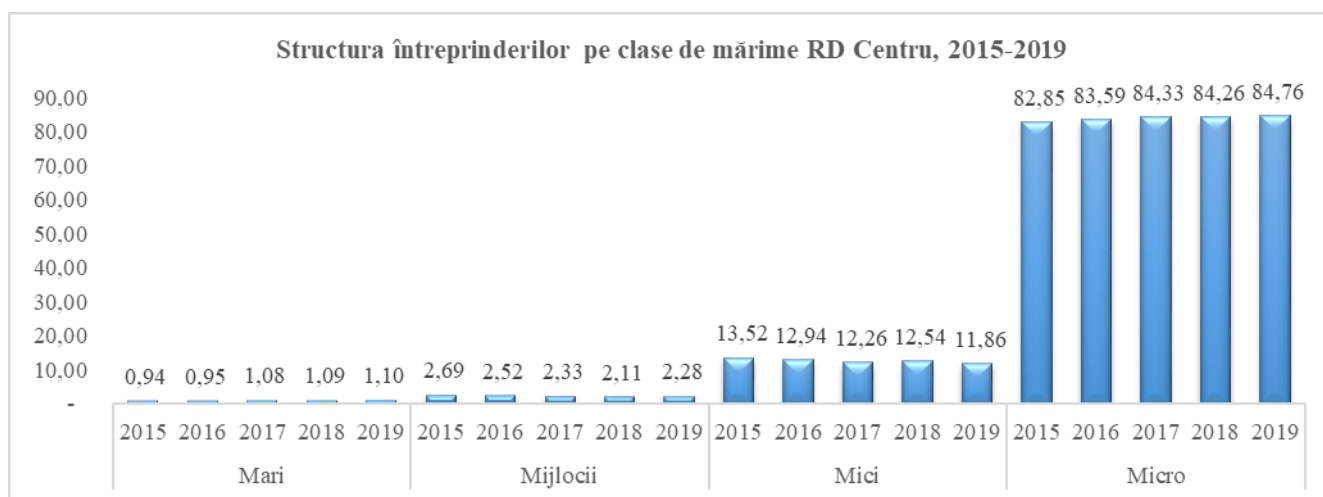

Figura 1. Structura întreprinderilor pe clase de mărime RD Centru, anii 2015-2019

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Distribuția nr. de întreprinderi active după dimensiuni evidențiază ponderea importantă a microîntreprinderilor (84,8%), această situație fiind condiționată de o serie de factori obiectivi (de ex., condiții mai lejere de înregistrare și funcționare, inclusiv financiar-fiscale).

Creșterea numărului agenților economici din RDC a avut un efect pozitiv asupra numărului de salariați care s-a mărit constant. Deci, comparativ cu anul 2017, numărul mediu anual al angajaților a crescut cu 3,8% în 2019.

Comparativ cu 2017, numărul de întreprinderi agricole și din industria prelucrătoare au crescut nesemnificativ în 2019. Agricultură este sectorul economic cu cea mai mare vulnerabilitate la condițiile climatice. Factori precum degradarea infrastructurii de irigare au sporit și mai mult sensibilitatea acestui sector la condițiile climatice. Principala contribuție la dezvoltarea economiei RDC este adusă de întreprinderile din sectorul real. Anume ele asigură cea mai mare ocupare a forței de muncă în regiune.

Creșterea curentă a ocupării în industria prelucrătoare amplifică incertitudinile privind majorarea durabilă a veniturilor pentru populația din zonele rurale și convergența acestora cu cei ocupați în activitățile agricole.

Distribuția populației ocupate pe ramuri ale economiei naționale relevă faptul că în 2019 în RDC o pondere mare a populației ocupate se regăsește în industrie și construcții (32944 persoane), plasându-se peste media națională, în timp ce în sectorul agricol sînt încadrate 10677 persoane din totalul activităților economice, menținându-se practic aceeași pondere ca în anii precedenți. Din persoanele ocupate în agricultură, jumătate lucrează în gospodăriile auxiliare proprii, ceea ce reprezintă fiecare a șaptea persoană din totalul persoanelor ocupate.

Creșterea veniturilor agregate ale populației din RDC depind, în mare parte, de dinamica salariilor. La rîndul lor însă salariile sînt legate de productivitatea muncii și de calitatea locurilor de muncă. Pentru a obține o majorare durabilă pe termen mediu și lung a salariilor este critic să fie diminuate tendințele îngrijorătoare pe piața muncii locale. În primul rînd, este imperativ ca ponderea locurilor de muncă ce necesită competențe medii și înalte să înceapă să crească. În al doilea rînd, este important ca ocuparea informală să fie redusă semnificativ (în special,

cea din sectorul agricol). Pe lângă măsurile fiscale, un rol crucial în atingerea acestor obiective ar putea să-l joace reformele structurale, ce ar stimula cererea față de forța de muncă continuă în industria prelucrătoare și în unele sub-sectoare din servicii.

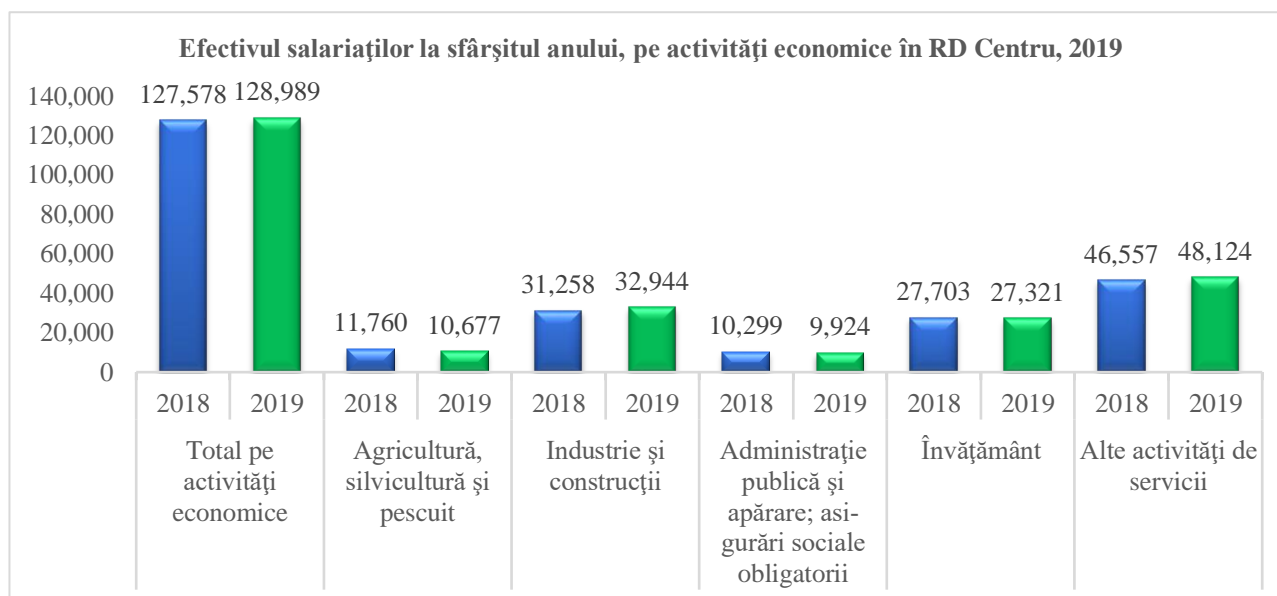

Figura 2. Efectivul salariaților la sfârșitul anului, pe activități economice RD Centru, 2019

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

Cîștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia RD Centru în anul 2019 a constituit 5910,60 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 2575,9 lei față de anul 2014. Exprimat în valută străină, acesta a constituit circa 290 Euro sau 328 dolari SUA.

În baza informațiilor prezentate de către BNS al Republicii Moldova, în anul 2018, investițiile financiare totale (curente și pe termen lung) în sectorul IMM au constituit 23495,86 mln lei, inclusiv investițiile financiare pe termen lung – 15099,44 mln lei și investițiile financiare curente – 8396,42 mln lei.

Rata de creștere a investițiilor în active imobilizate și indicii prețurilor de consum este unul direct proporțional. Creșterea prețurilor, dacă nu există condiții nefavorabile de ordin economic, politic sau social care ar influența mediul de afaceri, reprezintă un factor de stimulare a investițiilor în active materiale pe termen lung, implicit în dezvoltarea mediului de afaceri. Or, evoluțiile la acest capitol nu sînt pozitive în RDC. Atractivitatea investițională a RDC, atît pentru mediul autohton de afaceri, cît, în special pentru mediul extern, este una limitată, chiar negativă. Autoritățile țării nu sînt eficiente în crearea unui mediu prielnic pentru desfășurarea afacerilor în economia națională, fapt care, prin creșterea continuă a nivelului indicelui prețurilor de consum, creează riscuri de stagflație, în eventualitatea în care temerile agenților economici în partea ce ține de evoluțiile pe viitor al țării nu vor fi eliminate.

Se impune în acest sens îndemnarea autorităților în vederea inițierii unui dialog onest cu mediul de afaceri cu scopul creării de condiții care să ducă la impulsivitatea activității investiționale. Creșterea vertiginoasă a costului monedei naționale, exprimată în valută străină, dar și costul exagerat al resurselor creditare din economia națională sînt factori importanți care diminuează potențialul investițional al economiei naționale.

În RDC, investițiile în active imobilizate au scăzut cu aproape 3 la sută în anul 2020 comparativ cu 2017. Avînd în vedere faptul că unul din principalii factori ai impulsivității activității investiționale este volumul vînzărilor, este necesară promovarea integrării comerciale internaționale, prin sporirea eficienței managementului la nivel de agenți economici și prin dezvoltarea accesului populației la creditele de consum.

Dinamica regională a investițiilor riscă să impulsioneze emigrarea forței de muncă din aceste zone și să amplifice criza economică la nivel local ceea ce, la rîndul său, va reduce și mai mult apetitul pentru investiții din partea firmelor locale. Or, analiza efectuată arată că factorii esențiali care explică nivelul investițiilor în RDC sînt volumul

vânzărilor și profitabilitatea întreprinderilor, în timp ce rata dobânzii și alți factori de politică monetară, contrar predicțiilor teoriei economice, nu au, deocamdată, un rol esențial. Acest rezultat nu este surprinzător, dacă ținem cont de faptul că, la scară națională, principala sursă de finanțare a investițiilor sînt mijloacele proprii ale întreprinderilor.

Întreprinderile cu capital străin sînt de două ori mai productive decît întreprinderile private care au doar capital local. Însă datele atestă o interdependență ceva mai complexă dacă ținem cont și de mărimea întreprinderilor. Astfel, capitalul străin asigură un nivel de productivitate mai mare decît cel local numai în cazul întreprinderilor mari. Întreprinderile mixte, adică cele în care este prezent și capitalul local, sînt și mai productive decît cele care au doar capital străin. Întreprinderile de talie mijlocie cu capital local sînt semnificativ mai productive, decît cele cu capital străin. Însă în cazul firmelor mici și al micro-întreprinderilor, nivelul de productivitate este aproape același.

Întreprinderile cu capital străin în Republica Moldova plătesc, în mod sistematic, salarii mai mari, și anume: firmele cu capital mixt local-străin plătesc salarii cu 52% mai mari decît media pe piața muncii, iar cele în proprietate străină – cu 59% mai mari. Companiile cu ISD redus și emigrarea, contribuind pe numeroase și diverse căi la bunăstarea populației, iar prin intermediul impozitelor și al contribuțiilor de asigurări sociale și la bunăstarea socială în ansamblu. Evoluția din ultima perioadă sugerează că atragerea proiectelor de anvergură, axate pe costul redus al forței de muncă nu mai este fezabilă după extinderea în ultima perioadă a ZEL-urilor și pe fundalul migrației externe.

Zonele Economice Libere nu au o influență semnificativă - nici statistică, nici economică - asupra procesului investițional în ansamblu, însă, dacă limităm analiza strict la investițiile străine directe, constituirea și extinderea ZEL-urilor pare a fi unul dintre principalii factori care au încurajat localizarea investitorilor străini în țara noastră. Totuși, în ultimii ani, RDC au înregistrat niveluri înalte de atragere a investițiilor, inclusiv acestea fiind în mare parte direcționate către Parcurile Industriale și Zonele Economice Libere.

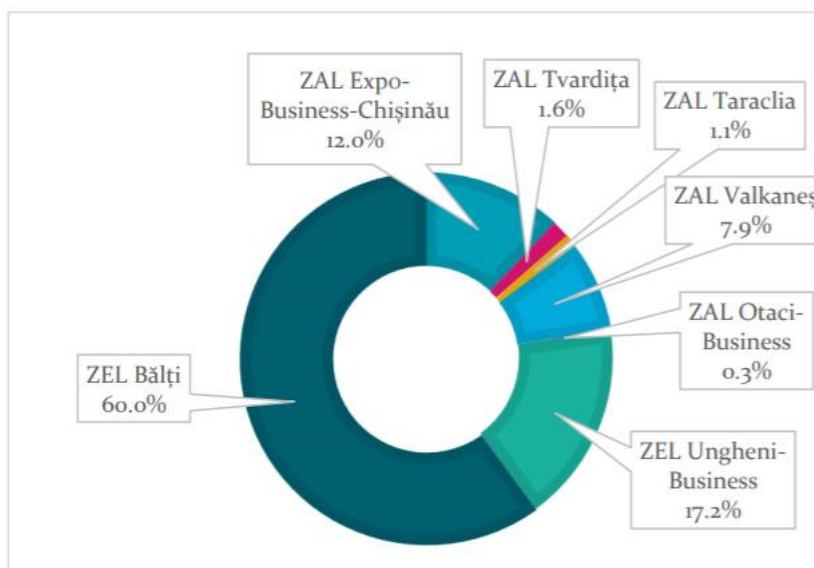

Figura 3. Structura numărului de angajați ai rezidenților zonelor economice libere, sem. I 2020

Sursa: Elaborat în baza datelor Ministerului Economiei Și Infrastructurii

Valoarea totală a investițiilor realizate în cadrul ZEL-urilor pe parcursul întregii activități a lor, pînă la data de 30 iunie 2020, a constituit 453 mln USD, sporind în sem. I 2020 cu 9,3% sau cu 38,5 mln USD, din volumul total al investițiilor, 88,5 mln USD - ZEL „Ungheni-Business” (19,5%). Majoritatea investițiilor realizate în cadrul ZEL „Ungheni Business” sînt cele aferente investițiilor în active imobilizate (investiții pe termen lung în mijloace fixe, inclusiv investiții capitale etc.). Investițiile realizate în cadrul ZEL „Ungheni Business” au înregistrat o evoluție mai rapidă decît investițiile în active imobilizate realizate la nivel de economie națională. Din valoarea totală de

impozite, taxe și alte plăți obligatorii calculate (impozit pe venit, TVA, contribuții de asigurări sociale, prime de asigurare medicale obligatorii etc.), ponderea „Ungheni Business” a constituit 13,9%.

Genurile de activitate practicate pe teritoriul ZEL-urilor sînt: producția industrială; sortarea, ambalarea, marcarea și alte asemenea operațiuni cu mărfurile tranzitate prin teritoriul vamal al Republicii Moldova; activitate comercială externă; alte genuri auxiliare de activitate precum serviciile comunale, de depozitare, de construcții, de alimentație publică etc.

Parcurile industriale și incubatoarele de afaceri

În regiune există patru Incubatoare de afaceri amplasate în Nisporeni, Rezina, Dubăsari și Călărași. Activitatea incubatoarelor se bazează pe susținerea dezvoltării întreprinderilor inovatoare aflate la început de activitate.

Incubatorul	Informații
IA Călărași	2017-2020: au beneficiat de servicii 57 companii rezidente (33 rezidente, 12 - absolvente), 90 locuri noi de muncă
IA Dubăsari	2013-2020: au beneficiat de servicii 44 companii rezidente (20 actuale, 24 companii absolvente), 62 locuri noi de muncă
IA Rezina	2013-2020: au beneficiat de servicii 43 companii rezidente (13 companii rezidente), 42 locuri noi de muncă
IA Nisporeni	2014-2020: au beneficiat de servicii 73 companii rezidente (42 actuale, 31 - absolvente), 125 locuri noi de muncă

Analizele au relevat că multiplicatorul investițiilor în economia moldovenească este foarte scăzut. Dacă se dorește un efect multiplicator mai înalt al investițiilor, se impune dezvoltarea ofertei interne. Aceasta presupune măsuri de politică industrială, de competitivitate și de dezvoltare a capitalului uman.

În RDC, 9 din cele 13 raioane au înregistrat doi ani de scădere consecutivă a investițiilor, cifrată la 40%, iar în alte câteva zone (Ungheni, Dubăsari), dacă nu ar fi existat investițiile finanțate din bugetul de stat și cele locale, recesiunea investițională ar fi fost și mai profundă.

Distribuția investițiilor financiare variază considerabil în funcție de mărimea întreprinderilor: la microîntreprinderi ponderea investițiilor pe termen lung este cea mai înaltă, iar la întreprinderile mijlocii acest indicator este cel mai mic. În RDC investițiile totale pe termen lung în 2019 au constituit 2065,3 mln lei.

Dacă comparăm investițiile financiare pe termen lung și cele curente, în RDC investițiile pe termen lung depășesc investițiile curente, această depășire fiind nesemnificativă. Totodată, cu cît este mai mică mărimea întreprinderii, cu atît mai mare este decalajul indicatorilor respectivi în favoarea investițiilor financiare pe termen lung.

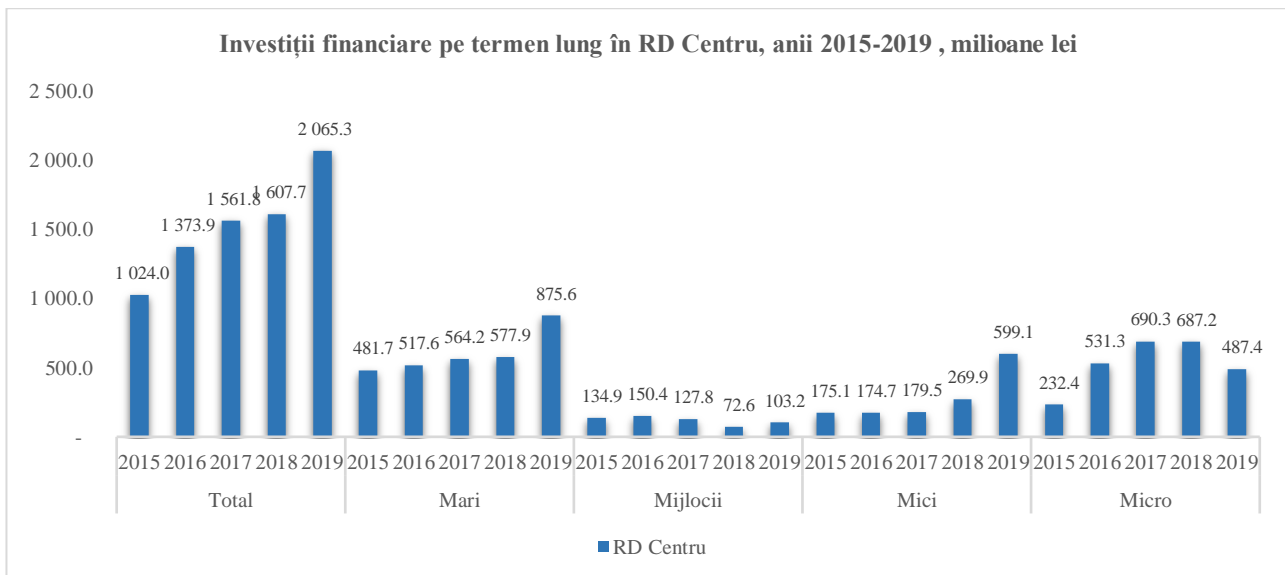

Figura 4. Ponderea investițiilor financiare în profil teritorial, anii 2015-2019,%

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

În anul 2019, evoluția schimbării investițiilor financiare curente și pe termen lung în medie pe sectorul IMM a fost pozitivă, în mare parte, datorită ratelor ridicate de creștere a investițiilor pe termen lung în cadrul întreprinderilor mici și a investițiilor curente în cadrul întreprinderilor mijlocii.

Extinderea activității Zonelor Economice Libere (ZEL), în special a proiectelor investiționale în domeniul industriei auto-motive, lărgirea și diversificarea piețelor de desfacere la export, evoluțiile favorabile ale sectorului agricol din anii 2008-2019, precum și sporirea cererii interne și externe față de produsele industriale autohtone au constituit principalii factori care au determinat creșterea industriei în RDC. Aceasta a înregistrat în anul 2019 cu 7968,5 mln lei mai mult față de anul 2010.

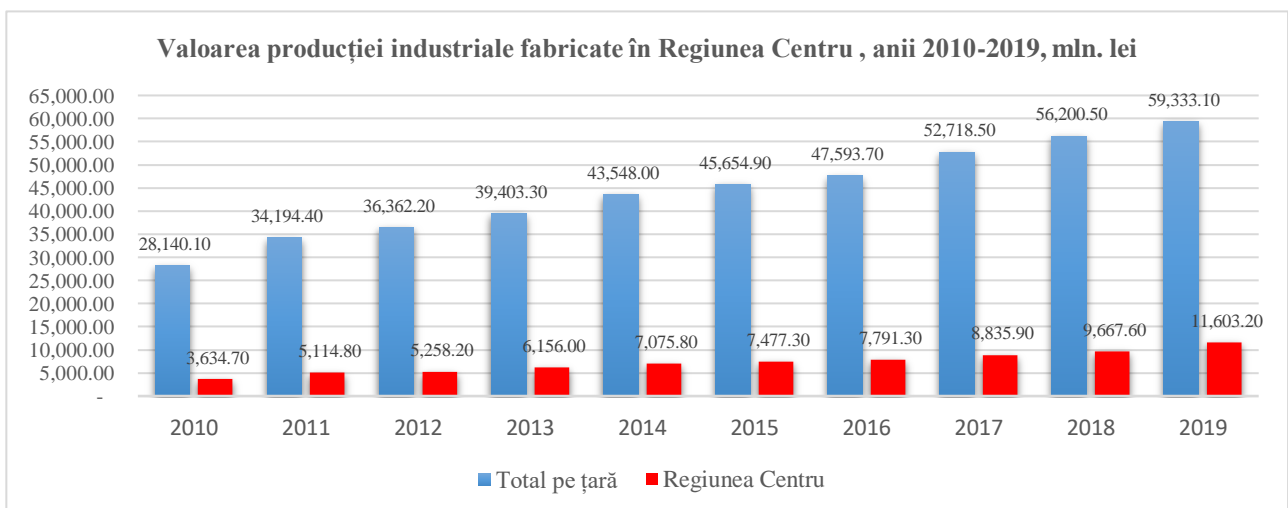

Figura 5. Valoarea producției industriale fabricată în RD Centru, anii 2010-2019, mln lei

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică

RDC are în anul 2019 o valoare a producției livrate de 11242,7 mln lei, o creștere semnificativă față de anul 2010 cu 7,345,7 mln lei.

CONCLUZII

În perioada 2015-2019 relansarea economică a RD Centru a continuat să înregistreze rezultate în creștere. Principalii factori care au o influență mai puțin pozitivă asupra creșterii sînt evoluțiile negative din sectorul agricol și situația politică instabilă.

Numărul total al întreprinderilor în RDC prezintă o tendință pozitivă. Numărul întreprinderilor active după dimensiuni evidențiază ponderea importantă a microîntreprinderilor (84,8%), această situație fiind condiționată de o serie de factori obiectivi precum condițiile mai lejere de înregistrare și funcționare, inclusiv financiar-fiscale. Comparativ cu celelalte regiuni, în RDC se atestă tendințe mai pronunțate de a deschide afaceri noi, apropierea de capitală infuențînd pozitiv perspectivele dezvoltării mediului de afaceri. O parte considerabilă din întreprinderile din RDC înregistrate în Registrul de Stat nu activează sau desfășoară o activitate nesemnificativă. Conform datelor BNS cu privire la rapoartele financiare (contabile), ponderea întreprinderilor active din regiune constituie 28,5% din totalul întreprinderilor înregistrate în RDC. Densitatea întreprinderilor este de cca 6 IMM-uri/1000 locuitori. În anul 2018, cele mai mari investiții financiare totale au fost realizate de către întreprinderile sectorului IMM din raioanele: Orhei (447,41 mln lei), Anenii Noi (425,29 mln lei), Ialoveni (303,75 mln lei) și Hîncești (222,18 mln lei); cu cele mai puține – Telenești (16,27 mln lei) și Dubăsari (24,31 mln lei).

În RD Centru, investițiile în active imobilizate au scăzut cu aproape 3% în anul 2020 comparativ cu 2017, iar valoarea producției livrate de RDC are o creștere semnificativă în ultimii ani, inclusiv datorată extinderii activității ZEL-urilor, în special a proiectelor investiționale în domeniul industriei autohtone, lărgirea și diversificarea piețelor de desfacere la export. Evoluțiile favorabile ale sectorului agricol din anii 2008-2019, precum și sporirea cererii interne și externe față de produsele industriale autohtone au constituit principalii factori care au determinat creșterea industriei în RDC. Activitatea industrială a ZEL „Ungheni-Business” generează creșterea venitului din activitatea industrială pe raionul Ungheni care este mai intensă decît creșterea venitului din vînzări a activității industriale din RD Centru. De asemenea, sînt înregistrate și creșteri esențiale ale ramurilor conexe.

În cazul raionului Ungheni este oportun să fie analizat și domeniul aprovizionării cu energie electrică, termică, gaze și apă, întrucît în ZEL „Ungheni – Business” există întreprinderi (S.A. „Covoare Ungheni”, IM „Euro-Yaris”, SRL „Unucarpet”) a căror procese de producție și prelucrare solicită consumuri sporite de resurse energetice. Astfel, indicele de creștere a veniturilor vînzărilor din această ramură este mai înalt decît ritmul intensificării activității industriale în RD Centru, în special în perioada 2015-2019. În concluzie, deschiderea unui ZEL la nivel raional sporește ritmul mediu de dinamică a venitului din vînzarea producției industriale cu cca 50%. Impactul economic asupra regiunii în care este creată ZEL are un caracter de lungă durată și efectul se face resimțit în 3-5 ani.

SPECIALIZAREA INTELIGENTĂ A REGIUNII DE DEZVOLTARE CENTRU

Specializarea măsoară dacă, în termeni relativi, o industrie (activitate economică) este mai importantă pentru economia regională în raport cu standardul pentru economia națională. Specializarea se măsoară cu ajutorul *Coefficientului de localizare* (CL), definit astfel:

$$CL_i = (e_i/e) / (E_i/E)$$

unde,

LQ_i = location quotient pentru sectorul i în economia **regională**

e_i = mărimea activității în sectorul i în economia **regională**

e = mărimea totală a activității în **regiune**

E_i = mărimea activității în industria i în economia **națională**

E = mărimea totală a activității în economia **națională**

„Activitatea” poate fi înlocuită cu „angajați”, „forță de muncă” sau „cifra de afaceri”.

Un CL mai mare decât 1 indică asupra unei concentrații medii mai mari a unei activități concrete, de exemplu, ponderea forței de muncă angajate într-o industrie în economia *regională* este mai mare decât valoarea ponderii în economia *națională*. Un CL mai mic decât 1 indică o situație inversă.

RD Centru are o serie de domenii și sub-domenii economice care contribuie esențial la PIB-ul regional și care au un potențial major de valorificare, conform unui studiu realizat în 2017¹.

INDUSTRII:

- Agricultură și procesare alimentară: agricultură, vânătoare și servicii anexe, creșterea animalelor; prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne

Publicații internaționale în științe agricole și biologice

- Silvicultură, exploatare forestieră și industria lemnului
- Textile: fabricarea produselor textile; alte textile; îmbrăcăminte tricotată și croșetată; încălțăminte
- Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice
- Patente internaționale: farmaceutice
- Alte produse minerale nemetalice
- Ciment, var și ipsos

CLUSTERE:

- Procesarea cărnii
- Fabricarea produselor textile

¹ Hugo Hollanders, „Mapping of economic, innovative and scientific potential in the Republic of Moldova”, 2017

Sectoare economice din RDC cu CL semnificativ (>1):

Nr.	NACE*	Denumirea activității economice	CL	Creștere economică	Ponderea sectorului după nr. de angajați
I	C235	Fabricarea cimentului, varului și ipsosului	4,7	- 2,8%	0,4%
II	C139	Fabricarea altor articole textile	4,6	+ 9,4%	2,9%
III	C13	Fabricarea produselor textile	4,3	+ 7,5%	3%
IV	A014	Creșterea animalelor	3,5	+ 1,7%	2,9%
V	A021	Silvicultură și alte activități forestiere	3,5	- 3,7%	2,5%
VI	A01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	1,7	- 3,2%	17,3%
VII	C23	Producția altor produse din minerale nemetalice	1,1	- 4,1%	1,1%

**Clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană (din franceză)*

Creșterea culturilor non-perene este mai puțin relevantă pentru RDC, regiune care se reazemă mai mult pe o industrie puternică a cărnii, inclusiv creșterea animalelor, producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne. Totodată, silvicultura, exploatarea forestieră și industria lemnului este dezvoltată în RDC. Domeniul de textile, îmbrăcăminte, încălțăminte și articole din piele este unul prioritar pentru RDC.

Pentru RDC au fost identificate următoarele clustere care depășesc pragul pentru mărimea relativă și specializare:

- Procesarea șeptelului, care include *C101 Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne, una dintre industriile din cadrul Agriculturii și procesării alimentare*, așa cum au fost identificate în cartografierea economică;
- Fabricarea produselor textile, care confirmă identificarea domeniului de textile în cartografierea economică.

Înregistrări de patente pe regiuni

	Inventatori Naționali	Pondere	Înregistrări Naționale	Pondere
Chișinău	3872	85.5%	1685	83.3%
Nord	205	4.5%	131	6.5%
Centru	334	7.4%	139	6.9%
Sud	79	1.7%	40	2.0%
Găgăuzia	39	0.9%	27	1.3%
Total	4529	100%	2022	100%

Sursa: AGEPI

Cartografierea economică a RD Centru: activitățile economice cu potențial de specializare inteligentă

		Forța de muncă				Cifra de afaceri				Salarizare	
NACE	Industrie	Volum	Pondere	CL	Rata medie anuală de creștere	Volum	Pondere	CL	Per angajat	Volum	Per angajat
		(persoane)				(mln Lei)			(Lei)	(000s Lei)	(Lei)
Etapa 1	Toate industriile	68,935			0.30%	28,692			416,219	2,383,792	34,580
A	Agricultură, silvicultură și pescuit	11,884	17.24%	1.889	-3.29%	3,183	11.10%	2.537	267,884	345,648	29,086
A01	Agricultură, vânătoare și servicii anexe	9,990	14.49%	1.742	-3.24%	3,028	10.55%	2.477	303,091	253,450	25,371
A014	Creșterea animalelor	1,964	2.85%	3.511	1.72%	1,216	4.24%	4.983	619,039	71,164	36,234
A02	Silvicultură și exploatare forestieră	1,742	2.53%	3.490	-3.66%	141	0.49%	4.796	81,076	88,824	50,999
A021	Silvicultură și alte activități forestiere	1,737	2.52%	3.516	-3.70%	140	0.49%	4.920	80,866	88,806	51,116
C13	Fabricarea produselor textile	2,078	3.01%	4.294	7.51%	1,702	5.93%	8.362	818,800	118,427	56,982
C139	Fabricarea altor articole textile	1,985	2.88%	4.646	9.40%	1,647	5.74%	8.495	829,915	112,646	56,758
C23	Producția altor produse din minerale nemetalice	734	1.06%	1.092	-4.09%	875	3.05%	2.066	1,191,799	43,048	58,649
C235	Fabricarea cimentului, varului și ipsosului	242	0.35%	4.737	-2.84%	707	2.47%	6.550	2,918,638	32,788	135,300
Q862	Activități de asistență medicală ambulatorie și stomatologică	4,617	6.70%	1.771	-3.12%	479	1.67%	2.084	103,747	234,941	50,882
Etapa 2	Fabricare	15,202	22.05%	1.206	3.44%	6,517	22.71%	1.494	428,710	602,074	39,604
C101	Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne	1,117	7.35%	1.852	2.02%	858	13.17%	2.059	768,607	37,998	34,028
C13	Fabricarea produselor textile	2,078	13.67%	3.560	7.51%	1,702	26.11%	5.597	818,800	118,427	56,982
C139	Fabricarea altor articole textile	1,985	13.06%	3.852	9.40%	1,647	25.27%	5.686	829,915	112,646	56,758
C143	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte prin tricotare sau croșetare	308	2.03%	1.579	20.26%	24	0.36%	1.143	77,081	12,161	39,483
C152	Fabricarea încălțămintei	727	4.78%	1.739	22.74%	83	1.27%	1.553	114,173	31,983	43,994
C21	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	358	2.35%	2.491	2.00%	285	4.37%	2.960	796,182	35,517	99,209
C212	Fabricarea preparatelor farmaceutice	252	1.66%	2.654	-13.99%	237	3.64%	3.852	940,395	30,894	122,596

ANALIZĂ SUCCINTĂ A PROFILULUI TURISTIC AL REGIUNII DE DEZVOLTARE CENTRU

Unul din obiectivele curente ale Republicii Moldova este prioritizarea turismului în politicile de dezvoltare. În acest scop, a fost aprobată Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, în care turismul se regăsește printre domeniile prioritare de dezvoltare. În proces de definitivare se află Programul Național de Dezvoltare a Turismului „Turism-2026”, care stabilește dezvoltarea RM în calitate de destinație turistică sustenabilă și competitivă, capabilă să producă beneficii economice, sociale și de mediu comunităților locale și generațiilor viitoare. Suplimentar, instituțiile responsabile (Ministerul Culturii în comun cu Ministerul Economiei și Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului din Moldova) lucrează la elaborarea Programului Național de Dezvoltare a turismului rural.

Actualmente se resimte necesitatea corelării programelor de dezvoltare regională cu cele naționale și abordarea turismului în calitate de sector economic prioritar în toate regiunile de dezvoltare din Moldova, inclusiv în Regiunea de Dezvoltare Centru (RDC). În anul 2017, cu suportul GIZ a fost elaborat Programul Regional Sectorial în domeniul sporirii atractivității turistice în RDC, un instrument de planificare regională care are scopul de a crește capacitatea APL-urilor în elaborarea proiectelor regionale durabile și de a crea condiții pentru dezvoltarea fluxului de proiecte în domeniul turismului. Este necesar ca și strategiile de dezvoltare socio-economică ale raioanelor componente ale RDC să fie corelate cu PRS-ul în domeniul respectiv.

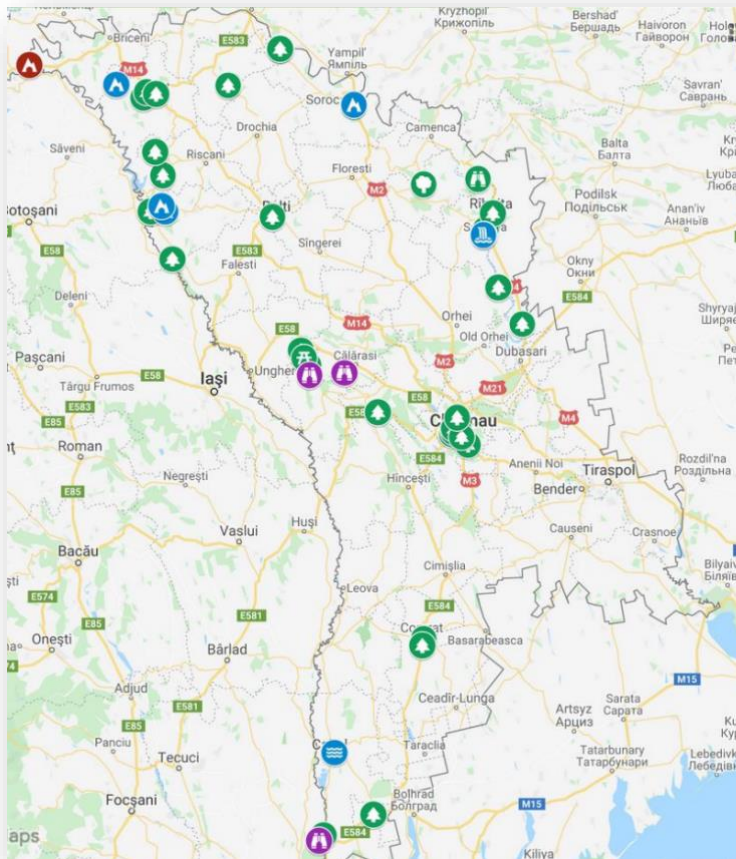
I. CE OFERĂ REGIUNEA DE DEZVOLTARE CENTRU?

a) Resurse naturale și antropice

RDC este constituită din 13 raioane după cum urmează: Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Șoldănești, Telenești și Ungheni, fiind cea mai mare regiune de dezvoltare din țară după numărul unităților teritorial-administrative de nivelul doi.

RDC dispune de o mare diversitate de resurse naturale care formează produsul turistic „de bază”. Printre acestea pot fi menționate ariile naturale protejate de stat: Rezervația științifică „Codrii”, Rezervația științifică „Plaiul Fagului”, Rezervația peisajeră „Trebujeni”, Rezervația peisagistică „Pădurea Hîrbovăț”, rezervația peisajeră „Căpriană-Scoreni”, toate fiind remarcate printr-o mare biodiversitate.

În cadrul analizelor realizate de experții naționali în procesul de elaborare a Programului Național de Dezvoltare a Industriei Turismului „Programul Turism 2030” a fost realizată cartografierea punctelor de interes pentru turism în RM. Principalele resurse naturale: rezervații, parcuri, monumente naturale prezente pe teritoriul RDC pot fi vizualizate în Harta 1.

Harta 1. Cartografierea punctelor de interes pentru turism - rezervații, parcuri, monumente naturale

(extras din Programul Național de Dezvoltare a Industriei Turismului „Programul Turism 2030”)

Resursele antropice ale RDC reprezintă o rețea de importanță națională, deosebit de valoroase fiind obiectivele patrimoniului cultural religios. Pe teritoriul regiunii sunt amplasate cca 40 mănăstiri printre care: Căpriana, Saharna, Orheiul Vechi, Hîncu, Vărzărești, Țîpova, Hîrjauca, Hirova, Hîrbovăț ș.a.; cca 30 biserici dintre care 12 sunt protejate ca monumente de arhitectură religioasă (în s. Horodiște r.

Călărași, Palanca, Cotul Morii etc.); monumente de arheologie și de arhitectură (cetăți, palate, conace). Cea mai mare parte a obiectivelor cultural-istorice necesită renovare și conservare.

b) Posibilități de cazare pe teritoriul RD Centru

Cazarea pe teritoriul regiunii este asigurată în cadrul hotelurilor și motelurilor, pensiunilor turistice și agroturistice, satelor de vacanță cu structuri de cazare, taberelor de vacanță pentru copii și altor opțiuni. Evoluția numărului de turiști cazați în RDC, conform datelor BNS, prezintă un trend pozitiv. În ultimii 6 ani (2015-2021), numărul locurilor de cazare în RD Centru a crescut de aproape 5 ori și este de peste 3 ori mai mare față de RD Nord și de aproape 3 ori față de RD Sud.

Tabel 1. Repartizarea locurilor de cazare pe regiuni de dezvoltare

Denumire regiune	Anul 2015	Anul 2021	Dinamica în raport cu anul 2015
Nord	4 479	12 985	+ 190%
Centru	8 591	42 662	+ 397%
Sud	3 535	14 646	+ 314%

Sursa: Biroul Național de Statistică

Analiza evoluției numărului de turiști cazați în raioanele de pe teritoriul regiunii prezintă tendințe diferite. Situația se prezintă astfel:

Tabelul 2. Numărul de turiști cazați în structurile de primire turistică colective în profil teritorial

	Denumire raion	Nr. total de turiști cazați		
		Anul 2015	Anul 2021	Ianuarie - iunie 2022
1.	Anenii Noi	144	970	425
2.	Călărași	608	8567	4232
3.	Criuleni	1549	1381	914
4.	Dubăsari	1576	7129	2025
5.	Hîncești	274	84	230
6.	Ialoveni	856	1593	1521
7.	Nisporeni	154	211	210
8.	Orhei	1424	17955	9712
9.	Rezina	432	810	442
10.	Strășeni	6	5	-
11.	Șoldănești	320	-	137
12.	Telenești	260	-	100
13.	Ungheni	988	3957	2410
	Total	8 591	42 662	22 358

Sursa: Biroul Național de Statistică

Cea mai mare creștere a numărului de turiști cazați în perioada 2015-2021 se înregistrează în r-l Călărași (peste 14 ori) și în r-l Orhei (peste 12 ori). Un salt semnificativ se înregistrează și în r-le Anenii Noi, Dubăsari și Ungheni (creșterea de 4-6 ori).

Ponderea turiștilor străini din numărul total de turiști cazați în RD Centru în perioada 2015-2022 constituie circa 6%. În perioada ianuarie-iunie 2022, numărul nerezidenților cazați constituie deja ponderea de 9,7%, fiind înregistrată o creștere lentă a acestui indicator. Cei mai mulți nerezidenți în prima jumătate a anului 2022 au ales locațiile de cazare din raioanele Ungheni - 728 persoane și Orhei - 737 persoane. O pondere procentuală semnificativă în numărul de turiști nerezidenți se înregistrează în raionul Rezina. Informații detaliate - în tabelul numărul 3.

Datele naționale (BNS) nu prezintă în profil teritorial repartizarea opțiunilor de cazare pe domeniile de bază: hoteluri și moteluri, pensiuni turistice și agroturistice, sate de vacanță cu structuri de cazare, tabere de vacanță.

Cert este faptul că în ultimii ani conversia fondului locativ în pensiuni s-a produs mai accelerat. Pensiunile îndeplinesc cereri mici de deservire a turiștilor. Se atestă o tendință de creștere a numărului de pensiuni față de numărul de hoteluri/moteluri.

Tabelul 3. Numărul de turiști, inclusiv nerezidenți, cazați în structurile de primire turistică colective în profil teritorial în perioada anului 2021 și a primei jumătăți din anul 2022

	Denumire raion	PERIOADA					
		Anul 2021		Ianuarie-iunie 2022			
		Nr. total de turiști cazați	Dintre care nerezidenți	Nr. total de turiști cazați	Dintre care nerezidenți	pers.	%
1.	Anenii Noi	970	11	425	134	31,5	
2.	Călărași	8567	102	4232	122	2,88	
3.	Criuleni	1381	6	914	47	5,14	
4.	Dubăsari	7129	27	2025	107	5,28	
5.	Hîncești	84	13	230	10	4,34	
6.	Ialoveni	1593	87	1521	85	5,58	
7.	Nisporeni	211	-	210	-	-	
8.	Orhei	17955	671	9712	737	7,58	
9.	Rezina	810	221	442	197	44,57	
10.	Strășeni	5	5	-	-	-	
11.	Șoldănești	-	-	137	-	-	
12.	Telenești	-	-	100	-	-	
13.	Ungheni	3957	1404	2410	728	30,20	
	Total	42 662	2 547	22 358	2 167	9,69	

c) Infrastructura turistică - rețeaua de drumuri

Diversitatea și calitatea serviciilor turistice prestate depinde de infrastructura turistică. Rețeaua de drumuri în cadrul RD Centru este extinsă, dar calitatea drumurilor și a căilor de acces lasă mult de dorit. Din acest motiv, marea majoritate a conceptelor de proiecte în domeniul turismului vin să soluționeze probleme legate de infrastructura drumurilor din RD Centru pentru a îmbunătăți accesul la principalele obiective turistice și a spori mobilitatea internă.

Conform notelor conceptuale propuse de Consiliile Raionale din RDC, prioritățile de îmbunătățire a accesibilității și mobilității regionale sunt:

- R-I Dubăsari: „Reparația porțiunii de drum de acces spre Molovata Nouă și Bacul Molovata (4,448 km)”
- R-I Orhei: „Reparația drumului local L310 către obiectivul turistic de importanță regională – Complexul muzeal-arheologic „Orheiul Vechi” ”
- R-I Rezina: „Renovarea drumului de acces către Pensiunea „Hanul lui Hanganu” din s. Lalova, Rezina”
- R-I Telenești: „Reabilitarea porțiunii de drum G64 (Budăi - M5 7,6 km) din raionul Telenești”
- R-I Ungheni: „Reabilitarea a 13 km drum L 381 (conexiune L390 și R1) din zona”
- R-I Ialoveni: „Construcția drumului de acces către Obiectivul Turistic, ”Dealul Țiglei” din s. Văsieni, r-ul Ialoveni”
- R-I Strășeni: „Construcția drumului de acces spre situl arheologic din s. Vorniceni” (în cadrul proiectului ADR Centru)
- R-I Nisporeni: „Construcția drumului de acces către Crucea Mântuirii Neamului românesc și Mănăstirea Ștefan cel Mare cu lungimea de 2,5 km”

Aceste proiecte prioritizate pot fi conectate (și integrate ulterior) în Programul Operațional Regional Centru pentru perioada 2022-2024, Direcția prioritară 1.2: Îmbunătățirea mediului antreprenorial în RDC, măsura „Sporirea atractivității turistice”, acțiuni de Reabilitare a și modernizare a drumurilor de acces și a infrastructurii aferente către obiectivele turistice de importanță regională și națională.

d) Evenimente culturale atractive

În RD Centru se desfășoară numeroase evenimente și festivaluri tradiționale. În ultimii ani, localitățile intenționează tot mai mult să-și pună în valoare identitatea, organizând diverse evenimente naționale și regionale. Conform site-ului <https://moldova.travel/experiente/evenimente-si-festivaluri/>, cele mai numeroase evenimente și festivaluri naționale se organizează în localitățile din RDC.

Raionul Orhei propune publicului larg o gamă largă de activități pentru diferite gusturi și așteptări. Pot fi menționate 5 evenimente cultural-istorice naționale: Festivalul „DescOperă” organizat în amfiteatrul natural al satului Butuceni din Orheiul Vechi; Festivalul „Cucuteni”, Festivalul culturii antice și arteiC, s. Ivancea, Orhei; Festivalul Covorului tradițional – „Frumos Covor basarabean,,”, s. Clișova Nouă, Orhei, Strawberry & Wine Fest (Festivalul Vinului și a Căpșunii), Orheiul Vechi și Mountain Bike Marathon - Maraton de ciclism organizat tot în Orheiul Vechi.

4 festivaluri naționale se desfășoară în r-l Ialoveni, specificul acestora fiind organizarea evenimentelor în cadrul vinăriilor: Festivalul „Vinopera”, un festival de muzică în aer liber cu degustare de vin organizat la Castel Mimi, Festivalul „Underland wine & Music Fest” - festivalul vinului și culturii stradale, organizat la vinăria „Mileștii Mici”, Festivalul „MAI VIN”- primul festival al primăverii la Vinăria Asconi și Festivalul de muzică în aer liber „Dor călător”, desfășurat la Vinăria „Poiana”, s. Ulmu.

Festivaluri vinicole se organizează și în r-l Anenii Noi la Castelul Mimi, de data aceasta elementul specific fiind organizarea în sezonul rece: Festivalul Sărbătorilor de iarnă la Castel Mimi cu arome de vin fiert și Ziua Națională a Vinului Rose.

În ultimii ani devine tot mai popular Festivalul „Bostaniada”, un festival etno-gastronomic organizat în s. Bălăbănești, Criuleni și Festivalul „Hodina” cu picnic și distracții în aer liber, organizat în s. Pohrebea, Criuleni.

Unele festivaluri naționale vin să promoveze portul popular, cel mai recunoscut la nivel național fiind Festivalul „la Mania” desfășurat la Holercani, raionul Dubăsari. În scop de promovare a meșteșugurilor tradiționale zonei de centru se organizează Festivalul Loziei, evenimentul tradițiilor străvechi, s. Lozova, Strășeni, dar și Târgul internațional de olărit „La Vatra olarului Vasile Goncari”, s. Hoginești, Călărași.

Din cele enunțate putem vedea că o parte din evenimente promovează produsele vitivinicole din regiune, fiind conectate sau organizate în cadrul obiectivelor de infrastructură vinicolă. Cartografierea obiectivelor vinicole scoate în evidență predominarea numerică a vinăriilor și cramelor din RDC ca avantaj competitiv pentru dezvoltarea turismului în regiune și promovarea traseelor vinicole. Toate evenimentele cultural-artistice, inclusiv cele de interes local și raional, reprezintă o resursă importantă de sensibilizare și atragere a turiștilor în regiune. Marea majoritate din festivalurile menționate, cunoscute și promovate masiv, deja ating acest scop, atrăgând un număr semnificativ de turiști și vizitatori în RD Centru.

II. Cum planifică APL-urile din Regiunea Centru susținerea dezvoltării turismului?

Evaluarea situației de pe teritoriul RD Centru ne-a permis să conștientizăm faptul că toate UTA de nivel II din regiune dispun de un anumit potențial turistic, valorificat într-o măsură mai mare sau mică. Important este ca acest domeniu să devină unul de interes pentru fiecare APL de nivel II și nivel I.

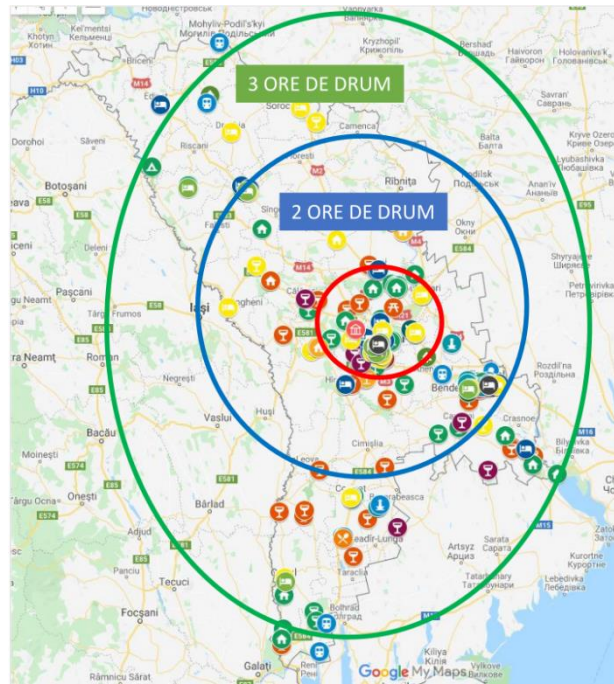
Analiza documentelor de planificare strategică a celor 13 raioane din RDC permit să concluzionăm:

- unele strategii conțin o prezentare detaliată a potențialului turistic local și o viziune clară asupra dezvoltării și valorificării acestui sector: SDSE Orhei, Dubăsari, Ungheni, Călărași, Rezina ș.a.
- aproape în toate strategiile de dezvoltare ale APL de nivel II se includ direct sau tangențial anumite acțiuni legate de sectorul de turism. Totuși, nu în toate strategiile turismul este specificat în calitate de sector cu potențial economic valoros, acesta fiind abordat secvențial sau prin interferență cu sectorul cultură, agricultură ș.a.
- chiar și în raioanele în care strategiile includ o analiză detaliată a domeniului de turism (diagnosticul situației curente, obiective strategice și acțiuni de stimulare a dezvoltării turismului), nu întotdeauna acest domeniu este pe agenda publică a autorității și este valorificată la momentul potrivit. Astfel, din cele 13 note conceptuale propuse de APL II pe domeniul turism, circa jumătate rezultă din SDSE-uri, celelalte sunt în afara documentelor de planificare strategică locală, dar în corespundere cu necesitățile identificate la moment;
- conexiunea dintre acțiunile SDSE-urilor raionale pe domeniul de stimulare a turismului și Programul Regional Sectorial în domeniul creșterii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Centru este destul de redusă;
- în dezvoltarea turismului un rol prioritar revine sectorului de business/operatorilor turistici din localități. SDSE-urile includ informații preponderent despre infrastructura și obiectivele publice. Mai puțin SDSE-urile descriu sectorul privat, operatorii turistici și serviciile prestate. Astfel, cea mai mare parte a destinațiilor turistice din RD Centru, în special, pensiuni și agropensiuni, publicate pe site-ul național de promovare: <https://moldova.travel/centrul-moldovei/> nu sunt evidențiate în strategiile raionale (Pensiunea Turistică "Trei Păstori", satul Zăhăreuca, raionul Telenești; Pensiunea Vatra Strămoșească, satul Vatici, raionul Orhei; EcoVillage Moldova, satul Râșcova, raionul Criuleni; Conacul Mierii, s. Miclușeni, raionul Strășeni ș.a.)

III. Care sînt principalele oportunități curente ale RD Centru?

Analiza complexă realizată în procesul de elaborare a Programului Național de Dezvoltare a Industriei Turismului "Programul Turism-2030" prezintă într-o hartă sintetică ariile de dezvoltare regională a turismului în Republica Moldova, harta nr. 2. Conform acestei hărți putem deduce că RD Centru este amplasată în ariile cele mai favorabile de dezvoltare a turismului în Moldova grație proximității cu municipiul Chișinău, care absoarbe ponderea cea mai mare a turiștilor și a timpului relativ scurt (până la 2 ore) necesar pentru a te deplasa către o multitudine de obiective turistice din regiune.

Harta nr. 2. *Arile de dezvoltare regională a turismului în Republica Moldova*

Extras din Programul Național de Dezvoltare a Industriei Turismului "Programul Turism-2030"

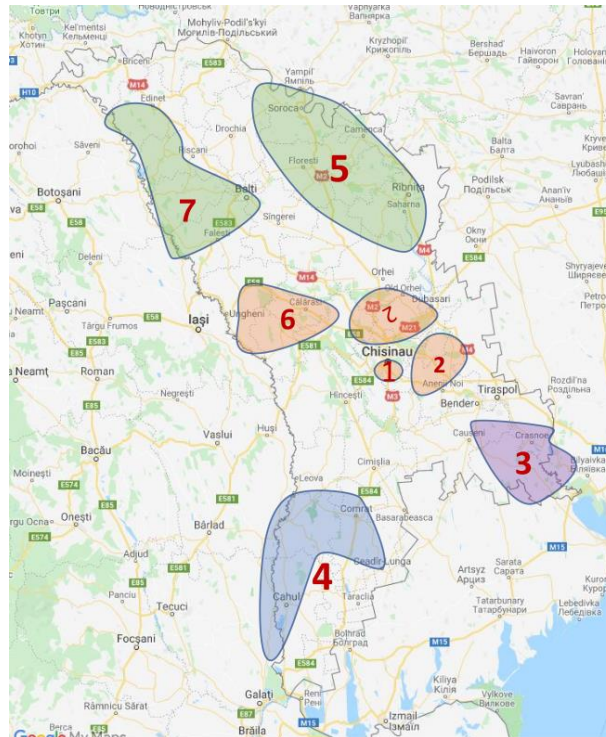
În același timp, concentrarea masivă în zonă a diverselor tipuri de obiective turistice crează premise favorabile pentru dezvoltarea de conexiuni între operatorii turistici, inițierea de circuite și trasee turistice (generale și tematice), oportunități pentru crearea clusterelor turistice, ecoturistice sau agroturistice.

În RD Centru este necesar să fie promovate principiile clusterizării și asigurarea sinergiei dintre principalii actori pentru dezvoltarea turismului. Categoriile implicate în cadrul clusterelor sunt: operatorii turistici sau reprezentanții antreprenoriatului turistic; APL-urile care modernizează infrastructura publică pentru dezvoltarea turismului, instituțiile de cercetare-inovare-educare, care pot sprijini regiunea în digitalizarea serviciilor turistice și instituțiile catalizatoare.

În RD Centru în cadrul Programului „EU4Moldova: regiuni-cheie” în raionul Ungheni a fost creat Clusterul turistic al Ținutului de Vest. Acest cluster poate fi extins în raioanele vecine, fiind depășite hotarele geografice ale r-ului Ungheni.

Conform aceluiași analize realizate la nivel național, RD Centru are câteva zone de poziționare strategică în oferta turistică, aceste zone constituind aglomerații pentru crearea clueterelor turistice emergente. Este vorba de zona 2 cu raioanele Orhei, Dubăsari și Anenii Noi, dar și zona 6 care poate uni potențialul turistic din raioanele Ungheni și Călărași.

Harta nr. 3. Poziționare strategică în oferta turistică

Extras din Programul Național de Dezvoltare a Industriei Turismului "Programul Turism-2030"

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

a) Pentru ADR Centru:

ADR Centru ar putea constitui principalul motor în promovarea și implementarea politicilor naționale de dezvoltare a turismului în Regiunea Centru, de încurajare a APL-urilor de nivel II și I și altor parteneri locali în planificarea și realizarea acțiunilor și planurilor de intervenții pe termen scurt și mediu. Pentru aceasta se propune următoarele:

- Evaluarea în comun cu principalii actori de dezvoltare a gradului de implementare a Programului Regional Sectorial în domeniul sporirii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Centru elaborat în anul 2017 pentru perioada 2017- 2021;
- Actualizarea PRS în domeniul creșterii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Centru cu includerea tendințelor și oportunităților de ultimă oră;
- Consolidarea și valorificarea potențialului turistic existent, asigurarea creșterii ponderii turismului în PIB-ul regional și transformarea turismului în domeniu de specializare inteligentă a RD Centru. O premisă în acest sens este multitudinea de resurse disponibile comparativ cu alte regiuni ale țării și potențialul major de valorificare;
- Cartografierea tuturor resurselor de interes pentru dezvoltarea turismului și crearea unei hărți a potențialului turistic din RD Centru;
- Plasarea unor accente noi în procesul de implementare a POR 2022-2024 prin segregarea informațiilor privind implementarea proiectelor la Obiectivul General 2: Sporirea coeziunii teritoriale și prevenirea excluziunii în RDC, Direcția prioritară 2.1: „Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare de bază la nivelul RDC” cu accent pe efectele și consecințele asupra dezvoltării turismului (câți agenți economici din domeniul turismului au fost conectați la serviciile de apă și canalizare, câți operatori turistici beneficiază în urma soluționării problemelor din domeniul managementului deșeurilor ș.a.)

- Desfășurarea programelor de capacitate în domeniul industriei turismului și promovării turistice, inclusiv prin instrumente digitale;
- Contribuții la crearea unui sistem de informare și ghidare turistică pe teritoriul regiunii sau în zonele cu cea mai mare aglomerație de obiective și oportunități turistice;
- Promovarea și facilitarea cooperării intercomunitare pentru realizarea proiectelor turistice cu impact socio-economic major, cunoașterea necesităților comune dintre localități și raioane vecine, identificarea soluțiilor viabile;
- Facilitarea cooperării și comunicării pe orizontală și promovarea creării rețelelor neformale de instituții conectate cu turismul: de exemplu, rețeaua Centrelor de Informare Turistică din RD Centru; rețeaua muzeelor, rețeaua ghizilor turistici ș.a.;
- Promovarea în RD Centru a principiilor clusterizării în domeniul turismului și crearea de clustere turistice, ecoturistice sau agroturistice în zonele de poziționare strategică a ofertelor turistice.

b) Pentru APL-urile de nivel I și II din regiune:

- Promovarea în rândul APL-urilor de nivel II și I de pe teritoriul regiunii a necesității de includere și prioritizare în strategiile de dezvoltare socio-economică locală a turismului ca sector economic important;
- Planificarea dezvoltării turismului prin elaborarea unor planuri de acțiuni sau a strategiilor turistice sectoriale (la moment r-l Strășeni este în proces de elaborare a Strategiei de dezvoltare a turismului, iar anterior strategii de dezvoltare a turismului au fost elaborate și în raioanele Călărași, Nisporeni, Hîncești, Criuleni și Rezina);
- Realizarea diagnosticului și inventarierii potențialului turistic existent, identificarea elementelor de autenticitate și unicitate din localități, pe care va fi construit procesul de promovare turistică;
- Atragerea mai activă a agenților economici din domeniul economic și turistic în procese de consultare publică și planificare locală pentru o mai bună reprezentare a acestor sectoare în strategiile de dezvoltare locală;
- Asigurarea unei corelări mai directe dintre documentele de planificare locală: strategii de dezvoltare socio-economică, strategii sectoriale în domeniul turismului, planuri de acțiuni, foi de parcurs ș.a cu Programul Regional Sectorial de sporire a atractivității turistice în RDC și alte documente de planificare regională relevante;
- Identificarea instituției la nivel de raion/comunități cu rol de nucleu în conectarea actorilor importanți din turism și catalizator în comunicarea și interacțiunea părților interesate (muzee/Centre de informare turistică etc.); susținerea acestor instituții în procesul de transformare în instituții de informare turistică;
- Instituționalizarea în cadrul APL a unei unități responsabile de promovare a turismului;
- Studierea de către APL-uri a nevoilor agenților economici locali din domeniul turismului, conlucrarea și acordarea sprijinului necesar prin îmbunătățirea infrastructurii publice, asigurarea securității publice și promovarea la scară largă a ofertelor turistice locale;
- Formarea capacităților actorilor turistici privind metodele moderne de promovare, branding local și managementul acestuia;
- Desfășurarea sistematică a evenimentelor tradiționale de promovare locală (festivaluri, târguri, master-classuri) pentru consolidarea acestor tradiții, promovarea localității, acumularea de experiență și transformarea treptată a unor evenimente locale în evenimente raionale și regionale;
- Schimbarea abordării cu privire la evenimentele culturale gratuite și transformarea acestora în evenimente turistice, care pot genera venituri pentru actorii implicați și localitate;
- Identificarea domeniilor tematice/specifice de turism în cadrul APL-urilor de nivel II sau I și facilitarea dezvoltării acestora: turismul vitivinicol, religios, gastronomic, sportiv, de afaceri, nautic etc.

NOTE CONCEPTUALE

ANENII NOI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Dezvoltarea turismului în Regiunea de Dezvoltare Centru prin crearea unei rute turistice noi „Serpentina Nistrului” în localitățile riverane și limitrofe ale raionului Anenii Noi
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raionul Anenii Noi: satele riverane Varnița, Gura Bîcului, Telița, Speia, Șerpeni, satele megieșe Hîrbovăț, Mereni și orașul Anenii Noi
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Anenii Noi
PARTENERI	APL I Anenii Noi și APL: Mereni, Hârbovăț, Varnița, Gura Bâcului, Telița, Speia și Șerpeni
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	1 750 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>În raionul Anenii Noi sînt 7 localități amplasate pe malul r. Nistru și 7 localități amplasate pe malul râului Bîc, care împreună creează un areal atractiv dpdv turistic. În aceste localități activează 2 vinării cu renume: Castel Mimi și vinăria din s. Mereni, 7 muzee, 2 rezervații naturale peisagistice, plaje naturale și monumente istorice. Plajele riverane și vestigiile istorice variate fac ca această zonă să fie ideală pentru investiții în sfera turismului.</p> <p>Ideea proiectului este de a construi și amenaja în premieră o „rivieră” Nistreană ce va uni Cetatea medievală Tighina cu Memorialul „Cap de Pod Șerpeni”, vinăriile din regiune cu areale natural-peisagistice, monumente și muzee, toate într-un cluster turistic de anvergură. Infrastructura logistică a căilor de comunicare (calea ferată, transportul terestru și naval) poate transforma această regiune într-o bijuterie turistică, generatoare de venituri și dezvoltare locală. Situată între 3 orașe relativ mari – Chișinău, Tighina și Tiraspol – în regiune poate fi atras un număr mare de turiști. Proiectul vizează și dezvoltarea unei rute turistice noi și inovative, inclusiv amenajarea și conectarea a 8 obiecte de infrastructură turistică aflate în localitățile raionului. Astfel, aceste obiective vor crea un cluster turistic de anvergură, unind cetatea Tighina cu memorialul „Cap de Pod Șerpeni”, vinăriile Carlevana și Castel Mimi, Conacul Drăgălina, arealele naturale și peisagistice din zona riverană Nistru cu plaje naturale, rezervații piesagistice și vestigii cultural-istorice din zonă. Noua rută turistică poate deveni rapid una din cele mai solicitate și valorificate, devenind o “Mocăniță” a Moldovei.</p> <p>Proiectul stimulează crearea unui motor de dezvoltare atât a ramurii turistice, cât și a ramurilor conexe din localitățile beneficiare, contribuind la apariția unor efecte economice semnificative, inclusiv crearea de noi locuri de muncă. Clusterizarea sectorului și crearea rutei turistice “Cetatea Tighina - Cap de pod Șerpeni” va crește gradul de cooperare intercomunitară în crearea de servicii noi pentru populație.</p>
------------------------------	--

<p>OBIECTIVELE PROIECTULUI</p>	<p>Obiectivul general: Creșterea nr. de turiști prin sporirea atractivității turistice a localităților riverane de-a lungul r. Nistru din raionul Anenii Noi datorită amenajării obiectivelor turistice istorice, naturale și antropice, modernizării infrastructurii conexe și asigurarea dezvoltării locale și regionale durabile.</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ OS1 Valorificarea potențialului turistic prin investiții în 8 obiective turistice și infrastructură edilitară ▪ OS2 Gestionarea dezvoltării turistice a regiunii prin crearea rutei turistice noi „Serpentina Nistrului”, menită să unească Cetatea medievală Tighina cu memorialul Șerpeni, prin amenajarea unui șir de obiective turistice locale, vinării, muzee etnografice și istorice din localitățile partenere ▪ OS3 Diversificarea economiilor locale și dezvoltarea durabilă a turismului prin sprijinirea sporirii gradului de ocupare a forței de muncă, dezvoltarea potențialului local al satelor riverane ca parte a unei strategii teritoriale, care să includă valorificarea resurselor naturale, arhitecturale și istorice
<p>GRUPURI-ȚINTĂ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ APL-urile de nivel I și II din r-l Anenii Noi ▪ instituții publice implicate în prestarea serviciilor turistice - muzee și agrement ▪ operatori și prestatori de servicii turistice ▪ agenții de turism din regiune și țară ▪ oaspeți și turiști din regiune
<p>BENEFICIARI FINALI</p>	<p>Beneficiari direcți:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 35 mii de locuitori ai satelor membre ale clusterului turistic „Serpentina Nistrului”: Mereni, Anenii Noi, Hîrbovăț, Varnița, Gura Bîcului, Telița, Speia și Șerpeni. ▪ Cel puțin 100 mii locuitori ai raionului Anenii Noi ▪ Peste 500 mii de turiști și călători anual din cele 3 orase mari ale țării (Chișinău, Bender și Tiraspol), aflate la distanța proximă de 35 km de noua ruta turistica ▪ 150 mii de turiști străini ce vin să ne viziteze anual țara și regiunea <p>Beneficiari indirecti: operatorii de servicii de transport, unități de cazare, unități de alimentare, inclusiv restaurante și cafenele, agropensiuni, producători agricoli, centre comerciale, meșteri populari ș.a.</p>
<p>DURATA PROIECTULUI</p>	<p>24 luni</p>
<p>JUSTIFICAREA PROIECTULUI</p>	<p>Investiția va fi efectuată în 8 obiective turistice de valoare din 8 localități, care vor fi integrate într-o rută turistică nouă, interesantă și variată. Această infrastructură amenajată și modernizată este de diferite tipuri: complex de construcții țărănești tipizate, reparații cafenele și restaurante, amenajarea de poteci și zone de belvedere, consolidare muzee, reabilitare grădini, conace, scări urbane ș.a. Toate acestea au ca scop diversificarea și extinderea serviciilor turistice existente, conectarea într-un cluster și cooperarea și responsabilizarea reciprocă în oferirea serviciilor de turism.</p>
<p>PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI</p>	<p>A1. Desfășurarea achizițiilor, selectarea antreprenorilor și lansarea lucrărilor</p> <p>A1.1 Amenajarea Muzeului în aer liber în s. Mereni</p> <p>A1.2 Reconstrucția celei mai mari scări urbane din regiune</p> <p>A1.3 Construcția și amenajarea sitului arheologic Curtea lui Carol XII, s. Varnița</p> <p>A1.4 Restaurarea și amenajarea Grădinii Publice de liliac și a conacului „Drăgălina” din s. Gura Bîcului</p> <p>A1.5 Construcția Complexului turistic „Satul medieval moldovenesc” în s. Telița</p> <p>A1.6 Reparația hotelului și cafenelei “Primăvara” din s. Speia</p> <p>A1.7 Amenajarea potecii turistice și stînii turistice din s. Șerpeni</p>

	<p>A1.8 Reabilitarea căilor de acces spre infrastructura turistică nou creată</p> <p>A1.9 Montarea indicatoarelor turistice</p> <p>A1.10 Amenajarea și deschiderea Centrelor de informare turistică</p> <p>A1.11 Recrutarea și instruirea personalului ce va deservi obiectivele turistice</p> <p>A2. Integrarea rutei nou create „Serpentina Nistrului” în ruta regională „Voievodul Ștefan cel Mare”</p> <p>A3.1 Promovarea permanentă a proiectului</p> <p>A3.2 Consolidarea parteneriatului și Clusterului turistic „Serpentina Nistrului”</p>
REZULTATE SCONTATE	<p>Rezultate cantitative: 8 obiective de infrastructură turistică create, renovate, modernizate sau dotate</p> <p>Rezultate calitative: creșterea nr. de turiști și vizitatori în zonă cu cel puțin 50%, crearea noilor locuri de muncă, micșorarea ratei șomajului cu 15% pe raion, asigurarea dezvoltării economice durabile în raionul Anenii Noi.</p>
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Proiectul contribuie la dezvoltarea ramurilor economice congruente – servicii de transport, cazare, alimentare, servicii excursioniste și de ghidaj, comerț, artizanat și meșteșugărit.
INOVAȚIA PROIECTULUI	Asigurarea unui bun management al fluxului de informații turistice; cooperarea intercomunitară în crearea și funcționarea traseului „Serpentina Nistrului”; promovarea și aplicarea conceptului de clusterizare în turism.
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<p><i>Risc:</i> Creșterea excesivă a consumului de resurse naturale și poluarea mediului</p> <p><i>Strategie de diminuare:</i> implementarea Planului de construcție a infrastructurii de colectare și evacuare a deșeurilor menajere sub egida ÎM Anenii Noi.</p> <p><i>Risc:</i> Pierderea unei părți din patrimoniul cultural din cauza distrugerii și lipsei unei viziuni pentru conservarea și restaurarea acestuia.</p> <p><i>Strategie de diminuare:</i> intervenții cost-eficiente de conservare a patrimoniului și elaborarea unui Plan de investiții la nivel raional.</p>
GRADUL DE PREGĂTIRE AL PROIECTULUI	Proiectul este pregătit pentru implementare. Pentru toate obiectivele au fost elaborate proiecte tehnice, devize, caiete de sarcini, verificate și expertizate de verificatori licențiați. Există Decizia CR Anenii Noi de implementare și cofinanțare a proiectului. Există 8 Decizii de Consilii Locale a celor 8 sate partenere și beneficiare ale proiectului, cu privire la implementarea proiectelor pe teritoriul acestor sate. Există scheme de amplasare aprobate și avizate.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

TOTAL (EUR)	1 750 000
- SOLICITAT (EUR)	1 250 000
- COFINANȚARE (EUR)	500 000

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Anenii Noi
PERSOANĂ DE CONTACT	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Caraseni Valeriu, coordonator de proiect, CR Anenii Noi, 078763440, karaseni@yandex.ru ▪ Russu Rodica, coautor proiect, 069142091, rodicarussu@gmail.com

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE

Conceptul elaborat se bazează pe o analiză cuprinzătoare a documentelor de dezvoltare strategică la toate nivelurile: Strategia națională pentru dezvoltarea turismului, Strategia de dezvoltare regională a Raionului Anenii Noi, strategiile de dezvoltare socială și economică a localităților GAL „Serpentina Nistrului”, Strategia de dezvoltare a GAL „Serpentina Nistrului” pentru perioada 2018-2022, Strategia de dezvoltare a Clusterului “Serpentina Nistrului”.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE

Din stadiul de proiectare s-a ținut cont de principiile dezvoltării durabile, proiectele tehnice sunt elaborate după principiul segregării de gen, sunt planificate grupuri sanitare în conformitate cu necesitățile de gen, infrastructura de acces și cazare etc. Proiectul prevede reanimarea infrastructurii turistice autentice bazată pe construcții eco și reabilitarea cu materiale ecologice și certificate ca fiind inofensive pentru mediu.

7. CONECTAREA PROIECTULUI LA CERINȚELE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ

5 primării partenere au stabilit cooperare cu rețeaua europeană a Convenției Primarilor pentru Climă, cel puțin 2 localități partenere sunt membri activi ai acestei rețele și au elaborate PAED-uri - planuri pentru 5 ani de trecere la energie verde și reducerea nivelului de CO₂.

CĂLĂRAȘI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Accelerarea dezvoltării economice a raionului Călărași prin asigurarea cu infrastructură primară a Subzonei Economice Libere din Călărași
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Infrastructură de sprijin a afacerilor
LOCALIZAREA PROIECTULUI	raionul Călărași
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Călărași
PARTENERI	ZEL Ungheni-Business, APL I Tuzara, APL I Călărași
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	2 000 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Ideea creării Subzonei Economice Libere (SZEL) din Călărași este lansată în 2018 după ce în 2017, cu suportul proiectului finanțat de GIZ, Primăria Tuzara (proprietarul terenului) și CR Călărași (inițiatorul) a beneficiat de asistența tehnică în elaborarea Masterplanului (Plan Urbanistic Zonal) și a proiectelor tehnice privind conectarea spațiului la rețelele edilitare. Astăzi, SZEL din Călărași este parte componentă a ZEL Ungheni-Business. Subzona include 32 ha greenfield, bun imobil comasat aflat în gestiunea economică a administrației ZEL. Această subzonă ar putea beneficia de investiții capitale aferente dezvoltării infrastructurii în valoare de aproximativ 40 mln lei și, ca rezultat, poate spori atractivitatea investițională și oferta de oportunități pentru investitori.</p> <p>În acest sens, este necesar să fie sporită valoarea adăugată a terenului subzonei prin construcția infrastructurii de bază: drum de acces, rețea electrică inovativă de înaltă tensiune, sisteme de conducte de gaz de presiune medie, rețele de aprovizionare cu apă și canalizare, crearea HUB-ului de utilități și construcția halei-pilot (ajustabilă tehnic la necesitățile și specificurile activităților agenților economici rezidenți). Asigurarea infrastructurii de bază va contribui la consolidarea poziției Subzonei din Călărași și sporirea atractivității pentru atragerea investitorilor. În rezultat, vor fi create condiții favorabile pentru găzduirea a cca 10 agenți economici din domeniul industriei auto, industriei textile, comerțului, industriei alimentare, prestări servicii, construcții ș.a.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Sporirea atractivității economice și investiționale a Subzonei Economice Libere din Călărași prin sporirea valorii adăugate și asigurarea infrastructurii primare</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none">OS1 Construcția rețelelor edilitare și racordarea subzonei la serviciile de alimentare cu gaz, apeduct, canalizare, în conformitate cu documentația de execuție (0,3 km gazoduct, 0,9 km apeduct, 0,6 km canalizare, 5 km rețele electrice)OS2 Construcția drumului de acces (0,3 km) și amenajarea teritoriului aferentOS3 Construcția în cadrul SZEL a halei-pilot de producere cu suprafața de 4000 m² la 1 nivel

GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OS4 Identificarea și atragerea a cel puțin 10 rezidenți în SZEL Călărași ▪ <i>Consiliul Raional Călărași</i>, interesat în asigurarea creșterii competitivității economice a raionului ▪ <i>ZEL Ungheni-Business</i>. Subzona Liberă din Călărași este parte componentă a ZEL Ungheni – Business, care la moment nu dispune de capacități de acordare a teritoriului/spațiilor pentru noi rezidenți ▪ <i>Primăria com. Tuzara</i> este proprietarul terenului unde e amplasată SZE Călărași. APL Tuzara va beneficia de infrastructură de sprijin a afacerilor creată, care va aduce venituri în bugetul local din activitatea SZEL. ▪ <i>Primăria or. Călărași</i> necesită infrastructură dezvoltată, locuri de muncă cu salarii decente, stoparea proceselor de migrație a populației cu vârstă aptă de muncă
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ peste 10 rezidenți, potențialii investitori autohtoni și străini ▪ <i>Populația</i> din raza de 30 km a subzonei Călărași, cca 135 de mii de persoane. Populația din localitățile învecinate și cele care se află la o rază de 30 km de or. Călărași intră în categoria potențialilor angajați ai agenților economici –rezidenți din cadrul SZEL. ▪ <i>Agenții economici</i> din zonă (20 entități). Activitatea SZEL Călărași va stimula dezvoltarea sectorului IMM din regiune. Întreprinderile locale vor fi subcontractate de către rezidenți pentru prestarea diferitor lucrări și servicii.
DURATA PROIECTULUI	36 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Implementarea proiectului va avea loc într-o subregiune mai puțin dezvoltată economic și deindustrializată. Potențialul industrial al raionului Călărași este redus. Volumul producției industriale al raionului în perioada 2015-2019 nu a depășit 300 mln lei anual, ceea ce reprezintă un indicator modest pentru o unitate administrativ-teritorială de nivelul II. Situația economică curentă are ca consecință un impact social negativ (salarii modeste, lipsa forței de muncă, exodul populației de vârstă aptă de muncă etc.)</p> <p>În acest context, dezvoltarea infrastructurii SZEL poate contribui la schimbarea spre bine a situației socio-economice nu doar în Călărași, ci și în regiune. Potențialul investițional al RM în general și al raionului Călărași în particular este în creștere din cauza schimbărilor la nivel de macromediu. Situația tensionată în regiune contribuie la sporirea atractivității investiționale a RM, unde eventual ar putea fi concentrate investițiile preconizate pentru Europa de Est și/sau reamplasate mijloacele de producție ale investitorilor străini. Crearea infrastructurii edilitare și primare și sporirea atractivității investiționale a SZEL va reprezenta o platformă pentru viitoarele investiții majore de capital străin și autohton în economia raionului/regiunii.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1. Construcția rețelelor edilitare</p> <ul style="list-style-type: none"> A1.1 Construcția rețelelor de gaze naturale A1.2 Construcția rețelelor electrice de tensiune înaltă A1.3 Construcția stației de transformare A1.4 Construcția rețelelor de apeduct A1.5 Construcția rețelei de canalizare A1.6 Construcția stației de pompare A1.7 Construcția Halei-pilot <p>A2. Construcția infrastructurii rutiere</p> <ul style="list-style-type: none"> A2.1 Construcția drumului (crearea accesului către spațiile industriale/încăperile de producere) A2.2 Amenajarea teritoriului Subzonei Economice Libere (sectorul 2 – 1,83 ha) <p>A3. Identificarea și atragerea a cel puțin 10 rezidenți în subzona ZEL Călărași</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ investiții capitale atrase în ZEL – cca 40 mln lei ▪ infrastructura primară a subzonei construită

RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	<ul style="list-style-type: none"> 0,3 km de drum construit hală de producere construită și cca 10 rezidenți atrași în primii ani <p>Crearea SZEL Călărași va contribui nu doar la stoparea declinului industrial al raionului Clălărași, ci și la sporirea competitivității economice a Regiunii de Dezvoltare Centru în întregime.</p>
INOVAȚIA PROIECTULUI	Realizarea proiectului va avea efectul trigger prin atragerea de investiții și know-how ce vor permite derularea unor afaceri care pot fi competitive pe piețele externe. În cazul valorificării inteligente a potențialului investițional al SZEL, aceasta va putea găzdui cca 10 agenți economici din domeniul industriei automotivă, industriei textile, comerțului, industriei alimentare, prestări servicii, construcții. Opțional, pe teritoriul ZEL ar putea fi lansate activitățile aferente producerii energiei electrice din sursele regenerabile ce prevăd utilizarea utilajului și tehnologiilor inovative
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	Calitatea joasă a lucrărilor și apariția unor costuri și lucrări neprevăzute – va fi depășită prin includerea în prevederile contractului de lucrări a articolului ce ține de prezentarea garanției bancare de bună execuție a lucrărilor de către operatorul economic și suplimentarea unor costuri din resursele financiare ale aplicantului.
GRADUL DE PREGĂTIRE	Grad de pregătire – 97%, documentația de execuție pentru construcția elementelor de infrastructură este elaborată, este necesară actualizarea unor avize, coordonări și devizelor de cheltuieli.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	2 000 000 EURO (luând în considerare creșterea prețurilor la materialele de construcție, toate devizele urmează a fi actualizate)
- SOLICITAT (EURO)	1 900 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	100 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Călărași
PERSOANA DE CONTACT	Evgheni Tihonov, șef Direcția economie dir.economie@gmail.com, +37369068790

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Proiect corelat cu **Planul Strategic de Dezvoltare** a com. Tuzara pentru anii 2020-2025; **Strategia actualizată de Dezvoltare Integrată a raionului Călărași, 2021 – 2025**; **Programul Regional Sectorial** în domeniul infrastructurii de sprijin a afacerilor pentru perioada de implementare 2017-2022, alte documente relevante.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE. Proiectul prevede efectuarea investițiilor în procurarea utilajului pentru producerea energiei termice și electrice din surse alternative de energie (surse prietenoase mediului). Crearea tuturor elementelor de infrastructură sunt coordonate cu Agenția Mediului încă la etapa de proiectare.

7. CONECTAREA PROIECTULUI LA CERINȚELE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ. Proiectul contribuie la dezvoltarea economică sustenabilă prin instalarea sistemelor de încălzire și celor de alimentare cu energia electrică ce folosesc sursele alternative de energie.

8. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI. Menținerea rețelelor edilitare și infrastructurii construite va fi asigurată de Administrația ZEL Ungheni-Business.

CĂLĂRAȘI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Crearea Centrului regional de dezvoltare și promovare turistică din or. Călărași
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raionul Călărași, or. Călărași
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Călărași
PARTENERI	Asociația Națională pentru Turism Receptor și Intern din Moldova (ANTRIM)
BUGETUL ESTIMATIV (EURO)	200 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Raionul Călărași este situat în partea centrală a Republicii Moldova, în zona Codrilor. Centrul raional este orașul Călărași situat la o distanță de 49 km de capitală și 120 km de la mun. Iași, România. Pe teritoriul raionului există un potențial turistic bogat, care înglobează atât obiective turistice naturale, cât și antropice. Fondul ariilor protejate de stat din raionul Călărași constituie cca 3,29 mii ha sau 4,95 % din total. În raionul Călărași sînt amplasate o serie de obiective de importanță regională și națională: 21 biserici parohiale, 4 mănăstiri, 7 muzee (Călărași, Palanca, Hoginești, Horodiște, Vălcineț, Săseni, Bravicea) ș.a.</p> <p>Actualmente, există problema vizibilității scăzute a raionului ca destinație turistică națională. Un rol important în acest context revine Centrului de Informare Turistică Călărași, care promovează oferta turistică. Pentru o promovare activă a atracțiilor turistice din raion este necesar să fie consolidată poziția și rolul Centrului de Informare turistică în raion și regiune.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Dezvoltarea infrastructurii turistice în raionul Călărași</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Crearea și consolidarea capacităților Centrului regional de dezvoltare și promovare turistică din or. Călărași prin lucrări de renovare, dotare și modernizare</p> <p>OS2 Promovarea potențialului turistic local prin intermediul cooperărilor cu structuri de informare din regiune și țară</p> <p>OS3 Creșterea gradului de informare a publicului larg și turiștilor cu privire la potențialul turistic raional</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	Colaboratorii muzeelor din raionul Călărași, APL I și II Călărași, agenții de turism din regiune, agenți economici, oaspeții regiunii și turiștii
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiari direcți: angajații muzeului (cca 3 persoane), populația raionului Călărași – 72 000, or. Călărași – 14 800, cca 2000 vizitatori, turiști locali și externi anual</p> <p>Beneficiari indirecti: CR Călărași, agenții economici din industria turismului, agențiile de turism</p>
DURATA PROIECTULUI	24 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	Proiectul dat vine să acopere o necesitate stringentă a operatorilor din industria turistică, dar și cererea consumatorilor de produse turistice. Operatorii turistici simt necesitatea de a fi asistați în promovarea și mediatizarea serviciilor

	<p>prestate, iar turiștii/vizitatorii au nevoie de informații despre evenimente, facilități de cazare, itinerare și tururi turistice, obiective turistice ș.a. Proiectul va crea premise pentru valorificarea zonelor cu resurse turistice istorico-arhitecturale și culturale, a zonelor naturale cu spații verzi, având la bază 4 trasee ecoturistice care urmează a fi promovate: <i>Codrii Sipoteniului; Valea Vinului; Drumul Poștei Regale; Farmecul Colinelor</i>. Aceste trasee au fost create în cadrul Programului „Sipotenii – Capitala Tineretului 2020/2021”, dezvoltate și implementate de către ANTRIM cu suportul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.</p>
<p>PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI</p>	<p>A1. Lucrări de modernizare și dotare a Centrului regional de dezvoltare și promovare turistică din or. Călărași (din incinta bibliotecii publice, etaj I) A2.1 Semnarea acordurilor de cooperare cu Centre Informaționale Turistice, agenții turistice, organizații din domeniul turismului din regiune și țară A2.2 Consolidarea rețelei de centre de informare turistică din r-l Călărași A3. Informarea publicului larg și vizitatorilor cu privire la potențialul turistic local A3.1 Inventarierea potențialului turistic existent A3.2. Crearea și multiplicarea materialelor promoționale distributive (hărți, ghiduri turistice, vederi și cărți poștale) A3.3 Crearea site-ului de informare și promovare turistică A3.4 Găzduirea de evenimente cultural-turistice: expoziții, vernisaje, evenimente de degustare a vinurilor A3.5 Amplasarea semnelor de orientare și ghidare turistică către centru</p>
<p>REZULTATE SCONTATE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1 Centru de Informare Turistică în or. Călărași modernizat, dotat și funcțional ▪ cel puțin 3 parteneriate create și acorduri de cooperare semnate (ANTRIM și agenții de turism) ▪ potențialul turistic al raionului este inventariat și inclus într-un document informativ pentru a fi cunoscut și promovat ▪ cel puțin 7 muzee din or. Călărași incluse în rețea de informare turistică ▪ materiale promoționale editate și distribuite (hărți și ghiduri turistice) ▪ site de informare turistică creat și funcțional ▪ 4 semne de orientare și ghidare turistică amplasate spre Centrul de Informare ▪ găzduirea a cel puțin 4 evenimente anual și promovarea imaginii turistice ▪ asigurarea pieței turistice cu materiale promoționale de calitate ▪ crearea cadrului logistic necesar facilitării schimbului de informații între sectorul turistic, turiști și centrele de informare din zonele turistice ▪ introducerea serviciilor moderne de informații și dezvoltarea unui sistem unitar de informare turistică (aceasta va crea condiții adecvate pentru stocarea informațiilor și vor permite schimbul de date privind activitatea turistică pentru turiștii autohtoni și străini)
<p>RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI</p>	<p>Acest proiect va asigura continuitate intervențiilor proiectului „Valorificarea potențialului turistic al regiunii de centru a Republicii Moldova (raioanele: Strășeni Călărași Nisporeni și Ungheni)” lansat în 2017, care include:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reparația străzii Mihai Eminescu din or. Călărași – în proces - Reabilitarea Muzeu de Istorie și Etnografie din or. Călărași – realizat - Reamenajarea Parcului „Aleea Clasicilor” din or. Călărași – realizat - Construcția unei Scene de Amfiteatru în or. Călărași – realizat. <p>Proiectul asigură sinergie cu cele 7 muzee din raionul Călărași și 2 Crame (Crama Tătaru Wines din s. Pitușca și Crama Tudor din s. Sadova), cu activitatea pensiunilor conectate cu agențiile de turism.</p>
<p>INOVAȚIA PROIECTULUI</p>	<p>Inovația proiectului o constituie accentul pe Centrul de informare turistică ca principala structură de informare turistică, care concentrează informațiile necesare unui client: oferte de servicii turistice, sprijin în găsirea de locuri de cazare, promovarea și vânzarea de programe, organizarea de evenimente, vânzarea produselor turistice sau a suvenirurilor și multe altele. Orientarea către client și prestarea de servicii de calitate sunt expresia</p>

	competenței acestui centru- fiind un centru multifuncțional pe filiera de infrastructură turistică regională.
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<i>Risc:</i> Insuficiență de resurse umane calificate care vor activa în Centrul Informațional. <i>Strategie de diminuare:</i> identificarea resurselor umane prin anunțarea concursurilor de angajare și suport în formarea de capacități
GRADUL DE PREGĂTIRE	În proces de selectare a opțiunii finale pentru edificiul Centrului de informare turistică

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	200 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	170 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	30 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Călărași
PERSOANA DE CONTACT	Cristina Smolenschi, mchristofor@gmail.com ; cultura@calarasi.md, 076 086941

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Proiectul HG cu privire la aprobarea PNDT Turism-2026 pentru anii 2022-2026 și Proiectul HG cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Oficiului Național al Turismului și Industriei Creative; Strategia de dezvoltarea integrată a raionului Călărași pentru anii 2021-2025; Strategia de dezvoltarea a Grupului de acțiune Locală „Codrii Călărașului” (2021-2025).

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.

Centrul de Informare și Promovare Turistică va fi un important furnizor de date informaționale turistice pentru toate categoriile de populație, femei, bărbați, persoane din grupuri vulnerabile. Industria turistică va oferi noi oportunități de investiții și alternative de dezvoltare pentru agenții economici din sectorul turismului local (pensiuni rurale, agro pensiuni etc), contribuind la dezvoltarea economică a raionului și regiunii.

7. CONECTAREA PROIECTULUI LA CERINȚELE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ.

Va fi creat cadrul logistic necesar facilitării schimbului de informații între sectorul turistic, turiști și centrele de informare din zonele turistice, susținând efortul de creștere a performanței economice a operatorilor de turism. Introducerea serviciilor moderne de informații și dezvoltarea unui sistem unitar de informare turistică va crea condiții de valorificare a oportunităților digitale de stocare a informațiilor și va permite schimbul de date privind activitatea turistică pentru turiștii autohtoni și străini. Marcarea în google maps a amplasărilor obiectivelor turistice astfel încât turiști să se orienteze mai ușor cu ajutorul smartphone-urilor și a altor aplicații mobile. Un astfel de sistem poate fi extins și interconectat cu alte sisteme de informare, cum ar fi, de exemplu, sistemul de rezervare online, programe de conrințe/eventimente culturale locale.

8. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI

va fi asigurată prin înregistrarea juridică a Centrului de Informare Turistică ca subdiviziune a Consiliului Raional, ulterior asigurându-se de acoperire financiară pentru cheltuielie de întreținere și dezvoltare. Consiliul raional va contribui la angajarea resurselor umane în centru și va susține instruirea lor în domeniu. Sustenabilitatea va fi realizată prin conectarea Centrului la evenimentele locale, regionale și naționale, fiind o bună oportunitate pentru îmbunătățirea ofertei de servicii.

CRIULENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Reabilitarea zonei de atracție turistică Grădina publică din or. Criuleni în calitate de spațiu prietenos pentru odihnă și agrement
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Or. Criuleni, raionul Criuleni
SOLICITANTUL	Consiliului Raional Criuleni
PARTENERI	APL din localitățile amplasate pe ruta „Cea mai veche șosea din Basarabia”: Hrușeva, Coșernița, Boșcana, Onițcani, Slobozia Dușca; IP Grădina botanică națională „Alexandru Ciubotaru”, Universitatea de Stat din Moldova, SA „Drumuri” Criuleni, OSC-uri din raion
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	1 161 380 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Prin intermediul proiectului, APL I Criuleni își propune să realizeze investiții pentru sporirea atractivității turistice a unor obiective de interes local și raional, în special Grădina publică din or. Criuleni, amplasată în arealul de interes turistic „Nistrul de mijloc”. Grădina are o suprafață totală de 2,0367 ha, este amplasată în intravilanul primăriei Criuleni, fiind proprietatea autorităților publice locale și centrale. Parțial, locația este amplasată în fâșia de protecție de pe malul drept al râului Nistru. Fiind plantată cu specii rare de arbori și arbuști (brad argintiu, salcâm japonez, copacul cu lalele, prun decorativ japonez, stejarul gorunului etc.), grădina reprezintă un spațiu preferat de odihnă, relaxare și socializare pentru populația orașului și nu numai. Pe partea stângă a aleii există o zonă de coborâre în 15 trepte, spațiul având forma unui „amfiteatru”, datorită barajului artificial al aleii. Aceste spații asigură ecou sunetului, făcându-l ideal pentru spectacole muzicale și teatrale. Începând cu anul 1992, în perioada 27-30 august în grădina publică se organizează Festivalul Internațional de folclor „Meșterul Manole”, care întrunește formații folclorice și meșteri populari din 10-15 țări. Organizarea tradițională a festivalului, a evenimentelor publice a arătat care sunt oportunitățile de dezvoltare și extindere a facilităților grădinii publice pentru a deveni mai atractivă, încăpătoare și a satisface mai multe așteptări ale oaspeților și vizitatorilor. Intenția constă în îmbunătățirea infrastructurii existente, dar și crearea și amenajarea pe teritoriul grădinii a 3 zone distincte:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Teatru de vară, cu posibilități de desfășurare a evenimentelor culturale de nivel național și internațional (Festivalul „Meșterul Manole”, Ziua pescarului și a vânătorului, Toamna de aur etc.), expoziții ale meșterilor populari, ateliere de instruire și seminare în aer liber.2. Zonă de campare pentru turiști, protejată și amenajată cu utilitățile caracteristice pentru acest fel de destinașii.3. Zona de pescuit (pe r. Nistru). <p>Tot în această zonă urmează a fi construită infrastructura de comercializare a produselor locale și de artizanat, care va stimula dezvoltarea sectorului privat.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	Obiectivul general: Reabilitarea zonei de atracție turistică „Grădina publică din or. Criuleni” și transformarea acesteia într-un spațiu prietenos pentru localnici, oaspeți, vizitatori și turiști

	<p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Sporirea atractivității turistice a Grădinii publice, orașului și raionului Criuleni prin construcția unor noi obiective de infrastructură cultural-turistică: Amfiteatru/Teatru de vară și zona de campare</p> <p>OS2 Promovarea energiei verzi și conectarea grădinii și obiectivelor cultural-turistice la panouri fotovoltaice</p> <p>OS3 Promovarea Grădinii Publice prin activități de informare și mediatizare turistică online și offline</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	Locuitorii or. Criuleni de toate vârstele, agenți economici, oaspeții și turiștii
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiari direcți: locuitorii or. Criuleni (cca 10 mii)</p> <p>Beneficiari indirecți: cca 100 mii de persoane anual, turiști interni/externi</p>
DURATA PROIECTULUI	24 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Importanța proiectului se justifică prin experiența de organizare și desfășurare din 1993 în raionul Criuleni a Festivalului Internațional de folclor „Meșterul Manole” și necesitățile care au fost enunțate de participanții la evenimente. Un aspect important este că Grădina publică se află în imediata apropiere a r. Nistru, zonă care se bucură de mare popularitate mai cu seamă în perioada estivală. Pe teritoriul grădinii există o alee care este principala arteră de acces pietonal către mai multe spații interesante pentru diferite categorii de vârste ale populației: adulți, tineri, copii. Teatrul de vară este o platformă optimă pentru organizarea evenimentelor artistice și culturale în spații deschise cu acces pentru mai multe categorii de populație.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1. Activități de reabilitare și modernizare a Grădinii publice:</p> <p>A1.1. Reabilitarea Aleii Eminescu (schimbarea pavajului, amenajarea clumbelor, sădirea arborilor și arbuștilor, instalarea felinarelor, băncilor)</p> <p>A1.2. Construcția Intrării în Grădina publică, instalarea portalului din beton armat</p> <p>A1.3. Construcția Teatrului de vară (lucrări de construcție: fundații; instalarea carcaselor metalice; lucrări de termoizolare; lucrări de tâmplărie; pardoseli; finisare interioară și exterioară; amenajarea accesului pentru persoane cu necesități speciale; pereul; instalarea scaunelor exterioare; lucrări t/sanitare; iluminare interioară; manoperă)</p> <p>A1.4. Amplasarea foșoarelor pentru întruniri în aer liber (fundație, confecționarea foșoarelor din lemn; instalarea, lucrări de zugrăvire; iluminare); amenajarea spațiului pentru tenis de masă, teren de joacă pentru copii, skate-park</p> <p>A1.5. Confecționarea și instalarea tarabelor în stil rustic pentru vânzarea obiectelor de atizanat (confecționate din lemn)</p> <p>A1.6. Lucrări de reabilitare a gardului și amenajarea spațiului de pescuit, amenajarea zonei de campare și dotarea cu utilități</p> <p>A2. Conectarea Grădinii și obiectivelor cultural-turistice la panouri fotovoltaice</p> <p>A3. Organizarea Festivalului internațional de folclor „Meșterul Manole” și promovarea acestuia pe diferite platforme online</p> <p>A4. Activități de promovare online (elaborarea și implementarea Planului de promovare a obiectivelor renovate, organizarea unei tabere de sculptură)</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Amfiteatru/Teatru de vară în Grădina publică Criuleni (cu 320 locuri fixe și 120 locuri mobile) construit și dotat cu echipament modern ▪ Zonă de campare amenajată și conectată la utilități ▪ Lucrări de amenajare realizate, reabilitată aleea și căile de acces, construit gardul, amplasate foșoare și tarabe pt comercializarea produselor artizanale ▪ Instalați piloni cu panouri fotovoltaice și Grădina publică conectată la energia verde ▪ Festivalului internațional de folclor „Meșterul Manole” cu participarea a cel puțin 15 grupuri etnofolclorice din țară și de peste hotare și cel puțin 10 meșteri populari, organizat anual

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel puțin 7 sculptori din țară și străinătate participă anual la tabara de sculptură organizată de CR Criuleni ▪ Strategia de promovare a serviciilor turistice în Social Media elaborată ▪ Crearea condițiilor pentru înființarea și amenajarea unor micro-trasee tematice conexe între „beciurile din Cricova” și „Orheiul Vechi”, sau „Vadul lui Vodă” și „Barajul de la Dubăsari”.
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	<p>Prin realizarea proiectului creăm o alternativă pentru destinația turistică națională „Vadul lui Vodă” în or. Criuleni, unde va exista Grădina publică cu spațiu de campare și plajă. Zona va deveni un spațiu perfect pentru organizarea Festivalului folcloric Internațional „Meșterul Manole”. Pentru realizarea proiectului în 2010 a fost elaborat Studiul de fezabilitate și prin actualul proiect urmează să fie continuate unele activități inițiate.</p> <p>Destinația se află în zona „Nistrul de mijloc” care este foarte solicitată de turiștii din țară. Proiectul va constitui și lansa un îndemn spre colaborare și schimb de experiență cu autoritățile și cetățenii din partea stângă a Nistrului. Aici se vor organiza evenimente culturale, educaționale cu implicarea colectivelor artistice, a meșterilor populari, pedagoși, artiști din zona transnistreană, cu impact social asupra relațiilor dintre locuitorii ambelor maluri ale Nistrului.</p>
INOVAȚIA PROIECTULUI	Amenajarea unui spațiu în aer liber care îmbină preferințele a diverse categorii ale populației, spațiu care poate fi valorificat inclusiv pe timp de restricții epidemice
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<p><i>Risc:</i> Depășirea graficului de implementare al proiectului</p> <p><i>Strategie de diminuare:</i> o bună planificare și gestionare a proiectului</p>
GRADUL DE PREGĂTIRE	Există „Studiu de fezabilitate pentru dezvoltarea infrastructurii de turism și agrement în raionul Criuleni”, elaborat în 2010 (necesită actualizare). Sunt necesare devize, schițe și scheme pentru etapa de implementare.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	1 161 380 EUR
- SOLICITAT (EURO)	1 111 380 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	50 000 EUR (APL 1 și APL 2 Criuleni)

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Secția Cultură și Turism a Consiliului Raional Criuleni
PERSOANA DE CONTACT	Frumosu Elena, șef Secția Cultură și Turism, tel: 0-248-22323 / 24039, frumosu.e@gmail.com

5. **CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.** Strategia de dezvoltare a turismului în RM; Strategia de dezvoltare a raionului Criuleni; POR Centru 2022-2024.
6. **CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.** Proiectul va avea impact pozitiv asupra mediului prin realizarea acțiunilor de: plantare a arborilor și arbuștilor pe alee și în Grădina Publică; amenajarea Grădinii publice și a unei porțiuni de acces spre plaja din Criuleni; monitorizarea sistematică a stării ecologice a zonei Grădinii Publice. Proiectul va genera experiențe relevante în domeniul dezvoltării durabile, de rezultatele proiectului vor beneficia în egală măsură toate categoriile de persoane, inclusiv, din grupurile dezavantajate, atât femeile, cât și bărbații.
7. **SUSTENABILITATEA PROIECTULUI** va fi asigurată de primăria or. Criuleni. Va fi elaborat un plan de măsuri pentru asigurarea durabilității. Principalele resurse financiare necesare pentru durabilitatea zonei vor fi planificate anual în bugetul local, zona va fi susținută financiar și prin contribuții din partea CR Criuleni, dar și din cadrul diferitelor noi proiecte atrase.

DUBĂSARI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Reabilitarea și amenajarea infrastructurii turistice în raionul Dubăsari
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raionul Dubăsari, s. Molovata-Nouă, s. Cocieri
SOLICITANTUL	Consiliului Raional Dubăsari
PARTENERI	APL Molovata Nouă, Cocieri, Î.S. Bacul Molovata, agenți economici din domeniul turismului: Sanatoriul "Struguraș", Tabăra de odihnă pentru copii „La Popas”, Tabăra de odihnă pentru copii „Nistru”, Pensiunea „Vila Dorului”, Centrul Eco-turistic "Casa Pescarului"
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	1 657 020 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Potențialul turistic al raionului Dubăsari este bogat și variat, fiind caracterizat printr-un mediu natural atractiv și obiective turistice naturale, arheologice, religioase și culturale. Printre acestea pot fi enumerate: Sanatoriul "Struguraș", Tabăra de odihnă pentru copii „La Popas”, Tabăra de odihnă pentru copii „Nistru”, Pensiunea „Vila Dorului”, Centrul Eco-turistic „Casa Pescarului” ș.a. La moment, cea mai mare provocare în dezvoltarea turismului în raion este accesibilitatea redusă spre localitatea Molovata Nouă, unde este amplasat Bacul Molovata, principalul punct de legătură între cele două maluri ale Nistrului. Conectarea între cele două maluri se asigură prin transportul fluvial gestionat de Î.S „Bacul Molovata”. Anual, cu ajutorul bacului/feribotului sunt transportate 110 000-120 000 tone de mărfuri și între 100 000-110 000 cetățeni se deplasează de pe un mal pe altul. Astfel, drumul de acces spre localitatea Molovata Nouă (L423.1) este principala arteră nu doar spre bac, ci și către destinațiile turistice, agenți economici, turiști, serviciile de urgență și populația celor două platouri: Ustia și Cocieri. Acest proiect presupune reabilitarea și amenajarea drumului de acces spre Molovata Nouă cu amenajarea infrastructurii conexe prin instalarea foișoarelor și urnelor, construirea unei sonde pentru apă potabilă la una din destinațiile turistice („Casa Pescarului”) și promovarea activă a potențialului turistic existent.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Reabilitarea infrastructurii de transport, îmbunătățirea mobilității între cele două maluri ale Nistrului și creșterea gradului de informare turistică prin sistemul de QR coduri instalat în raionul Dubăsari</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Sporirea accesului spre localitatea Molovata Nouă prin reparația porțiunii de drum de 4,448 km</p> <p>OS2 Amenajarea zonei aferente drumului cu servicii de odihnă și agrement</p> <p>OS3 Construcția unei sonde pentru apă pe teritoriul Centrul Eco-turistic „Casa Pescarului” și renovarea clădirii (blocul A și blocul B)</p> <p>OS4 Marcarea și promovarea activă a cel puțin 10 destinații turistice prin sistem de QR coduri</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	<p>Agenții economici din regiune, locuitorii satelor Molovata Nouă, Cocieri, Molovata, populația raionului Dubăsari, turiști.Principala necesitate a acestor grupuri-țintă este starea tehnică precară a porțiunii de drum care necesită</p>

	reabilitare urgentă, ceea ce poate constitui o premisă pentru buna valorificare și promovare turistică a zonei.
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Locuitorii satelor Molovata Nouă, Cocieri, Corjova, Vasilevca, Roghii, Mahala - total 9582 persoane ▪ Locuitorii orașului Dubăsari – 23 650 persoane ▪ Agenții economici din regiune – 75 agenți economici ▪ Antreprenorii și populația din platoul Ustia și Cocieri – total 20917 persoane ▪ peste 2000 persoane anual - potențiali turiști, beneficiarii pensiunilor balneo-sanatoriale, a taberelor de odihnă și a vizitatorilor regiunii.
DURATA PROIECTULUI	24 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	În pofida prezenței numeroaselor baze de odihnă amplasate pe malul r. Nistru, potențialul turistic al acestor regiuni rămâne a fi în mare parte nevalorificat. Deși există condiții naturale pentru practicarea elementelor turismului activ precum: deltaplanorismul, pescuitul sportiv, divingul și campingul, aceste activități nu sunt desfășurate pe larg din cauza lipsei interesului sectorului privat în amenajarea corespunzătoare a spațiilor, dotarea insuficientă cu mijloace necesare, iar bugetele autorităților publice locale nu permit depășirea acestor probleme de sinestătător. În acest sens, proiectul dat urmărește dezvoltarea infrastructurii de acces către bacul Molovata Nouă și principalele destinații turistice, creând oportunități pentru promovarea acestui potențial în regiune și țară.
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Realizarea lucrărilor de renovare a 4,448 km de drum</p> <p>A2.1. Amplasarea a 3 foișoare de odihnă în stil rustic de-a lungul traseului</p> <p>A2.2. Construirea a 3 porțiuni de trotuare către foișoare cu lungimea de 10-15 m și instalarea a 3 coșuri pentru colectarea deșeurilor</p> <p>A2.1. Construirea unei sonde pentru apă pe teritoriul Centrul Eco-turistic „Casa Pescarului” (proprietate a APL II Dubăsari)</p> <p>A3.1. Selectarea a 10 obiective turistice raionale de importanță regională/națională și colectarea informațiilor despre acestea</p> <p>A3.2. Crearea a 10 QR coduri și atribuirea obiectivelor turistice</p> <p>A3.3. Promovarea potențialului turistic existent prin amplasarea QR codurilor la obiectivele turistice, la foișoare, panouri informative, centre și puncte de informare turistică, pe rețelele de socializare etc.</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ drum de acces reabilitat ▪ infrastructură conexă a drumului creată și amenajată (foișoare, trotuare) ▪ cel puțin 10 obiective turistice promovate prin instalarea plăcuțelor cu QR coduri la foișoare, panouri informative, centre și puncte de informare turistică, pe rețelele de socializare ș.a. ▪ nr. de turiști sporit cu cel puțin 5% ▪ nr. de accidente rutiere în rîndul copiilor și adulților redus ▪ îmbunătățit accesul la transportul fluvial „Bacul Molovata” care este indispensabil agenților economici și populației de pe ambele maluri ale r. Nistru ▪ încrederea între ambele maluri ale Nistrului consolidată
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Această porțiune de drum este inclusă în mai multe programe de dezvoltare a raionului ca obiectiv prioritar, la moment a fost elaborat proiectul tehnic de către Administrația de Stat a Drumurilor și întreținută starea tehnică inițială care necesită reabilitarea urgentă. Proiectul va duce la formarea de noi locuri de muncă, atragerea investițiilor suplimentare în zonă, promovarea imaginii localităților nominalizate la nivel regional și național, satisfacerea cerințelor turiștilor autohtoni și străini.
INOVAȚIA PROIECTULUI	Malul Nistrului este un simbol identitar al raionului Dubăsari și unul din factorii de bază care formează imaginea și influențează dezvoltarea raionului, oferind o serie de oportunități de odihnă pasivă și activă. Integrarea căilor de acces, organizarea atractivă a acestora și facilitarea circulației conduce la mărirea spectrului de posibilități de valorificare a potențialului economic și turistic existent. De

	asemenea, îmbunătățirea accesului spre bacul Molovata reprezintă un obiectiv strategic nu doar local, ci și național.
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	Există amenințări de ordin fizic, cum ar fi pericolul de inundație și pericolul de alunecare de teren. Alte riscuri ar putea fi: cooperarea slabă dintre APL și antreprenorii din regiune, comunități. În scopul diminuării riscurilor menționate vor fi încheiate acorduri de colaborare cu primăriile satelor: Molovata Nouă, Cocieri și agenții economici din zonă pentru a asigura întreținerea și protejarea obiectivelor propuse în cadrul proiectului dat. Totodată, sectorul dat este patrulet de către Inspectoratul Național de Patrulare.
GRADUL DE PREGĂTIRE	Proiectul tehnic al porțiunii date de drum este realizat, devizul de cheltuieli necesită a fi actualizat.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	1 657 020 EUR
<i>Din costul total:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Reparația porțiunii de drum de 4,448 km: 1 186 290,00 EUR - Foișoare (3 unități): 45 960,00 EUR - Gherete pentru vânzări (2 unități): 40 000,00 EUR - Urne (10 unități): 510,00 EUR - Construcția sondei de apă potabilă: 84260,00 EUR - Reparația clădirii: Blocul A – 100 000,00 EUR Blocul B – 200 000,00 EUR
- SOLICITAT (EURO)	1 491 318 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	165 702 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Dubăsari
PERSOANA DE CONTACT	Nicolaev Ana, șef Serviciul dezvoltarea economică, investiții și relații transfrontaliere, dgfdubasari@mail.ru, 069507985, 024844746

5. **CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE** Proiect corelat cu: Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2030" aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 377 din 10 iunie 2020; HG Nr. 338/2014 din 19.05.14 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020” și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia în anii 2014 – 2016; DECIZIA nr.4/14 din 16.12.20 cu privire la aprobarea Planului de Dezvoltare Economică al raionului Dubăsari pentru anii 2021-2023, în cadrul proiectului "Primarii pentru Creșterea Economică".
6. **CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE** Proiectul va respecta principiile de dezvoltare durabilă prin utilizarea în procesul de renovare a tehnologiilor și materialelor de construcție moderne și inovative, respectarea cerințelor de depozitare a deșeurilor în procesul de lucru și după finalizarea lucrărilor. De rezultatele proiectului vor beneficia în mod direct atât bărbații, cât și femeile. Pe parcursul implementării proiectului se va asigura un echilibru între aspectele ecologice, economice și sociale.
7. **SUSTENABILITATEA PROIECTULUI.** Asigurarea sustenabilității va fi realizată prin menținerea rezultatelor obținute în cadrul proiectului la nivelul corespunzător. Respectiv, pentru un drum reabilitat și amenajat recent, autoritatea publică locală de nivelul 2 va investi resurse pentru întreținerea și îngrijirea acestuia prin intermediul serviciilor de salubritate a drumurilor.

HÎNCEȘTI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Construcția Platformei Industriale Multifuncționale (PIM) în mun. Hîncești
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Infrastructură de sprijin a afacerilor
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Municipiul Hîncești, Republica Moldova
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Hîncești
PARTENERI	-
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	750 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Proiectul constă în dezvoltarea infrastructurii de afaceri în raionul Hîncești și Regiunea de Dezvoltare Centru prin atragerea investitorilor regionali și străini în cadrul unei Platforme Industriale Multifuncționale. Sectorul economic al raionului Hîncești în mare parte este bazat pe componenta industrială și anume pe prelucrarea materiei prime agricole. Sectorul industrial, la nivel de raion, este specializat în industria alimentară: producerea vinului, fabricarea produselor de panificație și producerea pastelor făinoase. Totodată, sunt prezente și alte ramuri ale industriei ușoare, precum fabricarea încălțămintei, producerea uleiurilor etero-oleaginoase. Astfel, la moment există necesitatea de susținere și promovare a întreprinzătorilor din domeniul producerii.</p> <p>În cadrul Platformei vor fi create condiții pentru desfășurarea activității a cca 50 agenți economici cu realizarea activităților de producere pe diverse domenii de activitate (producerea vinului, cerealelor, cașcavalurilor etc.). PIM-ul va fi construit în intravilanul mun. Hîncești. Construcția platformei va crea avantaje și beneficii exprimate în creșterea nr. de locuri de muncă create, motivarea populației de a nu migra, motivarea întreprinderilor de a se dezvolta acasă și a-și redistribui produsele peste hotare, deoarece raionul dispune de căi de acces directe către punctele de trecere a frontierelor spre UE, creșterea veniturilor în bugetul local ca urmare a creșterii numerice a salariaților. PIM-ul va funcționa la nivel de raion, cu disponibilitatea de dezvoltare a agenților economici și din raioanele proxime.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Asigurarea dezvoltării socio-economice regionale durabile și echilibrate în vederea valorificării potențialului uman și material al raionului Hîncești.</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none">OS1 Construcția și lansarea Platformei Industriale MultifuncționaleOS2 Promovarea și asigurarea vizibilității proiectului prin desfășurarea campaniei de informare și atragerea companiilor
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none">locuitorii mun. Hîncești, întreprinderi, firme de construcție, de consultanță; <p><i>Nevoi și constrângeri:</i> locuri de muncă limitate la nivelul zonelor rurale, ceea ce duce la creșterea sărăciei și a șomajului; nivelul de salarizare foarte scăzut, ceea ce impune populația din zonă să migreze.</p>
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiari directi:</p> <ul style="list-style-type: none">cca 50 de antreprenori - subiecți ai sectorului IMM din raioncca 50 întreprinderi din sectoarele agricol, comercial și de producere <p>Beneficiari indirecti:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Populația raionului Hîncești – cca 120 000 locuitori APL I din mun. Hîncești și APL II din raionul Hîncești
DURATA PROIECTULUI	24 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	Proiectul va crea oportunități de avansare economică regională, generând cerere pentru o gamă largă de servicii cu specific economic, ceea ce va conduce la crearea noilor locuri de muncă, fapt deosebit de relevant pentru necesitățile actuale ale raionului. Implementarea proiectului poate duce la rezolvarea unor probleme stringente: (a) capacitate scăzută de promovare a imaginii raionului în domeniul investițional, în vederea creșterii potențialului de atragere a altor investiții; (b) încurajarea și susținerea insuficientă a inițiativelor antreprenoriale din partea comunităților locale.
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1. Desfășurarea activităților de implementare, comunicare și coordonare a proiectului. Elaborarea proiectului tehnic, pregătirea tuturor avizelor și permiselor pentru începerea lucrărilor, coordonarea cu instituțiile de resort</p> <p>A2. Realizarea lucrărilor de construcție (amenajarea terenului pentru amplasarea platformei, construcția halelor pentru desfășurarea activităților de antreprenariat și conectarea la rețelele de telecomunicații, sisteme de alimentare cu apă și canalizare și asigurarea căilor de acces) a PIM</p> <p>A3. Desfășurarea campaniilor de informare a publicului regional despre importanța dezvoltării infrastructurii de afaceri într-un mod viabil</p>
REZULTATE SCONTATE	<p>Rezultate cantitative:</p> <ul style="list-style-type: none"> cca 3 ha de teren amenajat, 750+ de locuri de muncă nou create <p>Rezultate calitative:</p> <ul style="list-style-type: none"> Platformă construită și amenajată; Prezența forței de muncă locală calificată pentru efectuarea diverselor operațiuni specifice activităților platformei industriale; Disponibilitatea încăperilor suficient dotate și terenuri amenajate la un preț accesibil; Prezența unor magazii și spații special amenajate pentru depozitarea mărfurilor
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Necesitatea actualei propuneri de proiect este una imperativă pentru economia raionului Hîncești, de aceea ea a fost inclusă în obiectivele strategice prioritare ale Strategiei de dezvoltare socio-economice a raionului Hîncești.
INOVAȚIA PROIECTULUI	Inovația poate fi exprimată prin intensificarea relațiilor economice și comerciale între statele și întreprinderile orientate spre export din regiune și dezvoltarea relațiilor transfrontaliere în diverse domenii, prin favorizarea schimbării nivelului de trai al cetățenilor din localitățile rurale și urbane.
RISURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<p><i>Risc:</i> Neexecutarea în timp a lucrărilor.</p> <p><i>Strategie:</i> Monitorizarea continuă a realizării lucrărilor, pentru încadrarea în termenul stabilit de finalizare.</p>
GRADUL DE PREGĂTIRE	Este necesară elaborarea documentației tehnice de proiect

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	750 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	650 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	100 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Hîncești
PERSOANA DE CONTACT	Ghenadie Poalelungi economie@hincesti.md; consiliul@hincesti.md; 269 22993; 269 22188

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Proiectul se regăsește în obiectivele strategice ale Strategiei de dezvoltare socio-economice ale raionului Hîncești pentru perioada 2021-2027, Obiectivul Strategic 2: *Dezvoltarea economică și atragerea investițiilor*, atribuit la Domeniul 1: *Dezvoltarea infrastructurii de afaceri*.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.

Implementarea proiectului va fi proiectată astfel încât să nu fie afectat mediul înconjurător. Totodată, nu va fi tolerată nici o discriminare pe criterii de gen, apartenență la un grup etnic minoritar, familii cu mulți copii, categorii de persoane cu dizabilități.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI. Proiectul intenționează să aibă o continuitate și după finalizarea perioadei de implementare. Va fi elaborat un plan realist de asigurare a durabilității atât sub aspect financiar, instituțional, al mentenanței, cât și la nivelul influenței asupra politicilor în domeniu.

HÎNCEȘTI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Dezvoltarea turismului cultural-istoric și valorificarea potențialului Complexului istorico-arhitectural „Manuc-Bey” din raionul Hîncești
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Infrastructură de sprijin a afacerilor
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Municipiul Hîncești, raionul Hîncești
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Hîncești
PARTENERI	Primăria mun. Hîncești, Direcția Cultură și Turism, CR Hîncești
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	1 092 863,80 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	Complexul Manuc-Bey a fost construit între anii 1857-1861 de familia unei personalități neordinare – Manuc-Bey-Mirzoian, fost om de afaceri, diplomat și mecenat al culturii și religiei. Din Complexul inițial pînă în prezent s-au păstrat 4 clădiri: Casa Vechilului, Casa Iamandi, Castelul Vînătoresc și Palatul Princiar, care în prezent găzduiește cîteva săli de muzeu, săli de conferință și evenimente, de asemenea o bibliotecă publică în mansarda edificiului, fiind reconstruit în 2013-2016. Complexul Manuc-Bey este unul din cele mai importante obiective turistice care se regăsește pe harta turistică a Moldovei. În prezent, Complexul are statut de Instituție Publică fondată de Consiliul Raional Hîncești. În 2017, Complexul a fost deschis pentru vizitatori în calitate de muzeu și ca spațiu de organizare a evenimentelor culturale și civice. Multifuncționalitatea Complexului oferă oportunități pentru dezvoltarea creativității copiilor, activitatea colectivelor etno-folclorice, meșteșugăritului și diversificării serviciilor turistice pe întreg teritoriul raionului Hîncești. În cadrul diferitor evenimente organizate pe teritoriul
------------------------------	--

	<p>complexului sînt invitați micii producători locali și alți agenți economici din zonă, în total peste 45 de antreprenori care își expun spre vânzare produsele, sub umbrela brandului <i>Produs de Hîncești</i>.</p> <p>În scopul protejării și punerii în valoare a patrimoniului cultural din zonă, Complexul de clădiri ale Conacului Manuc-Bey necesită resurse financiare și investiții pentru reabilitarea întregului complex. La moment, necesitatea primară ține de reabilitarea și amenajarea Scării de acces spre Complexul Manuc-Bey, construcția a 2 havuzuri la Complexul Manuc-Bey, precum și sporirea potențialului zonei turistice Hîncești prin elemente de informare și vizibilitate îmbunătățite. Accesul direct către Complexul Manuc Bey îl servesc scările (300 m), care la momentul dat sunt în mare parte măcinate, cu tencuiala căzută și neiluminate.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Stimularea dezvoltării socio-economice a raionului Hîncești prin reabilitarea infrastructurii culturale pentru sporirea accesului spre obiectivele turistice.</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ OS1 Sporirea atractivității turistice prin renovarea scării de acces către Complexul Manuc-Bey ▪ OS2 Promovarea patrimoniului cultural și istoric la nivel raional și regional
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Locuitorii mun. Hîncești – cca 119 000 ▪ Angajații IP „Conacul Manuc-Bey” ▪ CR Hîncești ▪ Peste 45 operatori de turism din zonă <p>Nevoi și constrângeri: grad scăzut de accesibilitate la obiectivul de interes turistic din zona Complexului Manuc Bey și nivel redus de informare privind obiectivele turistice și importanța acestora pentru cultura țării</p>
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiari direcți:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Populația raionului Hîncești în ansamblu – cca 119 000 locuitori ▪ Turiștii ce vizitează mun. Hîncești <p>Beneficiari indirecti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ APL I și APL II din mun Hîncești ▪ Instituții educaționale și de cultură din raion ▪ Operatori în turism, firme turistice, firme de construcție ce vor oferi bunuri și vor presta serviciile solicitate
DURATA PROIECTULUI	24 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Proiectul va contribui la promovarea produselor turistice care vor duce la creșterea încasărilor din activitatea de turism, creșterea nr. de turiști atrași, ceea ce presupune implicare și beneficii pentru agenții economici. Implementarea proiectului va contribui și la reabilitarea căilor de acces către obiectivele de patrimoniu din raion, îmbunătățirea infrastructurii prin crearea de puncte de comercializare a suvenirilor, unități de alimentație publică, parcări. Totodată, proiectul va stimula colaborarea operatorilor de turism prin crearea și realizarea tururilor specializate pentru turiștii solicitanți.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1. Desfășurarea activităților de implementare și coordonare a proiectului de către echipa de proiect (managementul proiectului, M&E)</p> <p>A2. Executarea lucrărilor de renovare și amenajare în corespundere cu documentele tehnice de proiect (scară de acces cu lungimea de 160,73 metri cu 128 de trepte; 68,2 m gard construit din cărămidă și fier forjat; Poartă de fier forjat amplasată; 308 m gard de epocă construit; 677 m gard „euro” instalat; Havuz Mare și Mic (circular) reabilitate; Sistem de iluminare instalat).</p> <p>A3. Activități de informare, vizibilitate și promovare a etapelor proiectului prin: achiziționarea serviciilor pentru promovarea culturală, organizarea evenimentelor de lansare și încheiere, elaborare materiale promoționale și Ghid turistic,</p>

	reactualizarea hărții interactive și a panoului informativ electronic cu descrierea detaliată și ilustrativă a obiectului; seminare de instruire.
REZULTATE SCONTATE	<p>Rezultate cantitative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Scara de acces spre Complexul istorico-arhitectural Manuc-Bey reabilitată și amenajată. ▪ Un obiectiv turistic amenajat. ▪ Acces asigurat către obiectiv a cca 100 mii de locuitori din raionul Hîncești. ▪ 2 havuzuri renovate. ▪ Cel puțin un nou traseu turistic creat. <p>Rezultate calitative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Un obiectiv turistic inclus în circuite turistice în urma implementării proiectului. ▪ Cel puțin 1 traseu tematic conectat la rețeaua regională. ▪ Nivel ridicat de cunoștințe despre istoria și turismul local.
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	<p>Proiectul propus este în corelare directă și asigură continuitatea cu proiectul de reconstrucție a Complexului istorico-arhitectural Manuc Bey realizat anterior. Reabilitarea scării de acces va îmbunătăți simțitor imaginea obiectului turistic în ansamblu, percepția și impresiile potențialilor vizitatori și turiști. Respectiv, prezentul proiect are capacitate de a impulsiona pe viitor reabilitarea altor elemente arhitecturale ale Complexului, fiind de o importanță majoră pentru patrimoniul și pentru dezvoltarea domeniului turistic al raionului.</p> <p>Activitățile proiectului creează oportunități de creștere economică regională și locală prin valorificarea unor obiective de patrimoniu, generând cerere pentru o gamă largă de bunuri și servicii, achiziționate ulterior de turiști, de companiile de turism, fapt ce sporește rata de atragere a investițiilor străine directe în această zonă. Implementarea proiectului va genera o serie de oportunități de dezvoltare a afacerilor atât locale, cât și cele la nivel de țară. Pe perioada de implementare a proiectului, personalul angajat atât în faza de execuție, cât și în faza de operare va fi, în principiu, din zonă. Pentru întreținere, după darea în exploatare, se vor crea minim 2 locuri de muncă noi.</p>
INOVAȚIA PROIECTULUI	Complexul dispune de o sală mare de ședințe și un teritoriu accesibil, ceea ce permite desfășurarea diverselor evenimente (târguri, concerte), aceasta asigurând un interes sporit și participare a cetățenilor la activități culturale, precum și transmiterea și promovarea valorilor culturale între generații.
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<p><i>Risc:</i> Capacitate redusă a contractantului în vederea executării lucrărilor stabilite.</p> <p><i>Strategie:</i> Supravegherea permanentă a stadiului de executare a lucrărilor pentru evitarea eventualei rezilieri contractuale.</p>
GRADUL DE PREGĂTIRE	Documentația tehnică de proiect (Studiul de fezabilitate și Proiectul tehnic) există, dar necesită actualizare (valabilitate – 2022).

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	1 092 863,80 EUR
SOLICITAT (EURO)	1 065 143,96 EUR
COFINANȚARE (EURO)	27 719,83 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Hîncești
PERSOANA DE CONTACT	Ghenadie Poalelungi economie@hincesti.md; tel: 026922993

- 5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.** Proiectul se regăsește în obiectivele strategice ale Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Hîncești, obiectivul strategic 4: Învățământ, Cultură, Turism și Creșterea Vizibilității Raionului.
- 6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.** Proiectul va fi unul prietenos mediului, deoarece în preajma complexului se află un parc care cu timpul va fi reamenajat. Orice discriminare pe criterii de gen, apartenență la un grup etnic minoritar, familii cu mulți copii, categorie de persoane cu dizabilități este exclusă, întrucât proiectul urmărește atragerea cât mai multor vizitatori, oricine ar fi ei. Proiectul propus urmează să asigure principiile de dezvoltare durabilă și democratizare a societății, de fortificare a diversității culturale promovate de către UNESCO și Consiliul European. Pentru sporirea gradului de informare și promovare au fost create instrumente digitale: blog, o hartă interactivă și un panou informativ electronic cu descrierea detaliată și ilustrativă a obiectului. Urmează ca acestea să fie reactualizate și valorificate în prezentul proiect.
- 7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI.** Proiectul dispune de un plan realist de asigurare a durabilității din punct de vedere financiar, instituțional, al mentenanței, cât și la nivelul influenței asupra politicilor în domeniu. Încă din anul 2017, când Complexul a fost deschis, acesta a devenit o instituție publică care acumulează venituri și reușește să se întrețină din taxele, care le percep de la vizitatori și din evenimente. Instituția publică a fost creată prin Decizia nr.05/03 din 07.12.2017 al CR Hîncești care stabilește mecanismele de asigurare a durabilității Conacului Manuc Bey.

IALOVENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Elaborarea Studiului de Fezabilitate pentru crearea Platformei Industriale Multifuncționale „Ialoveni-Dănceni”
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Infrastructură de sprijin a afacerilor
LOCALIZAREA PROIECTULUI	s. Dănceni, r-nul Ialoveni
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Ialoveni
PARTENERI	Primăria Dănceni
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	10 300 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Stimularea sectorului economic și intensificarea dezvoltării antreprenoriatului poate fi asigurată prin crearea infrastructurii de suport în afaceri, care vine să faciliteze acest proces. CR Ialoveni în colaborare cu primăria Dănceni intenționează să creeze o Platformă Industrială Multifuncțională (PIM) „Ialoveni-Dănceni”. Această platformă va funcționa ca un sistem de inovare-producere de tip „cluster tehnologic și de inovare”, în care întreprinderile mari, cu o înaltă capacitate tehnologică, vor forma un grup stabil de companii intensive, ce îmbină în sine un patrimoniu de cunoștințe „know-how” și experiență tehnică și tehnologică cu privire la producerea unor componente din segmentul industriei electronice, cu înaltă valoare adăugată și cu cerere sporită pe piața internațională. Vor fi lansate 2 grupuri de produse: (a) Fabricarea dispozitivelor semiconductoare din industria semiconductoarelor, fabricarea tuburilor digitale, rezistențelor, condensatoarelor, bobinelor și produselor de comutare, a pieselor componente, utilizate pe scară largă în toate tipurile de aparate și echipamente electronice; (b) Produsele finale ale industriei electronice, pentru cei mai diverși consumatori.</p> <p>Prima etapă de pregătire pentru crearea PIM include elaborarea Studiului de Fezabilitate, document pentru care se solicită finanțare în cadrul acestui proiect, iar APL-urile partenere nu dispun de resurse financiare suficiente.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	Obiectivul general: Elaborarea Studiului de Fezabilitate pentru construcția Platformei Industriale Multifuncționale „Ialoveni-Dănceni”.
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Studiul de fezabilitate va include structura general-acceptată a documentului și anume:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Structura întreprinderilor din domeniul industriei electronice determinată de lansarea pe platformă a 2 grupuri de produse:<ul style="list-style-type: none">- Fabricarea dispozitivelor semiconductoare din industria semiconductoarelor, fabricarea tuburilor digitale, rezistențelor, condensatoarelor, bobinelor și produselor de comutare, a pieselor componente, utilizate pe scară largă în toate tipurile de aparate și echipamente electronice;- Produsele finale ale industriei electronice, pentru cei mai diverși consumatori.▪ Compartimentul de introducere va conține inclusiv și:

- Capitolele introductive, care vor demonstra prioritatea de dezvoltare pe platforma PIM a unui „cluster” de inovare în îmbinare cu producerea dispozitivelor semiconductoare;
- Tehnologiile avansate pe plan mondial în domeniu la momentul elaborării studiului cu o prezentare sistematică a esenței acestora;
- Versiuni și opțiuni posibile de combinare a centrelor de inovare cu rezidenții care și-au amplasat uzinele de producere a echipamentelor din domeniul industriei electronice pe Platforma Industrială Multifuncțională „Ialoveni-Dănceni”.

Studiul de fezabilitate va reflecta, de asemenea, modul de creare și dezvoltare a capacităților de infrastructură necesară pentru asigurarea consumului necesar pentru o funcționare eficientă a întreprinderilor. Compartimentul de identificare a profilului socio-economic va cuprinde inclusiv și:

- starea și evoluția indicatorilor economici care caracterizează situația economică a zonei identificată pentru amplasarea PIM;
- dezvoltarea economiei, inclusiv principalele sectoare ale economiei regionale (industria, agricultura, turismul, serviciile; demografie și piața forței de muncă; infrastructura fizică și socială regională).

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	10 300 EUR
- SOLICITAT (EURO)	10 300 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	-

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Ialoveni
PERSOANA DE CONTACT	Plămădeală Igor, specialist principal Direcția Economie igorplamadeala311@gmail.com; 069610567

IALOVENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Valorificarea potențialului Obiectivelor Turistice: Dealul Țiglei și Muzeul Raional de Istorie și Etnografie "Anatol Candu" din s. Văsieni, r-ul Ialoveni
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	s. Văsieni, r-ul Ialoveni
SOLICITANTUL	Secția Cultură Ialoveni, Consiliul Raional Ialoveni
PARTENERI	Primăria Văsieni, r-ul Ialoveni, Muzeul Raional de Istorie și Etnografie "Anatol Candu" din s. Văsieni, r-ul Ialoveni, Consiliul Raional Ialoveni.
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	150 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Proiectul Valorificarea potențialului Obiectivului Turistic „Dealul Țiglei” constă în modernizarea infrastructurii turistice aferente Muzeului Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” din s. Văsieni, r-ul Ialoveni, care anual înregistrează cca 9000 vizitatori. Dintre aceștia până la 50 % sunt vizitatori din străinătate, care intenționează să se cazeze și să rămână pe termen mai lung pentru a descoperi regiunea și atracțiile turistice.</p> <p>Muzeul Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” din s. Văsieni, r-ul Ialoveni constituie un reper cultural și turistic al localităților din partea nordică a raionului, cuprinzând satele: Bardar, Ruseștii Noi, Văsieni, Ulmu, Horodca. În localitățile enumerate există un șir de obiective cultural-turistice cu potențial de circuit turistic printre care: Lacul de Nuferi și ZooClubul din s. Bardar, Muzeul de Istorie și Etnografie din s. Ruseștii Noi, Vinăria „Poiana Codrilor” din s. Ulmu, Mănăstirea din s. Ulmu, Fabrica de vinuri din s. Ulmu, „Vila Sano” din s. Ulmu, Biserica din s. Ruseștii Noi, clasificată drept cel de-al doilea lăcaș religios din țară după mărime, Fabrica de ciocolate „Rifero” din s. Văsieni, Întreprinderea de producție și comerț FLAX SRL.</p> <p>Prin intermediul proiectului, Aplicantul intenționează să diversifice oferta și capacitatea turistică, asigurând o mai bună infrastructură turistică, conectarea punctelor și obiectivelor de atracție turistică într-un lanț valoric comun pentru a satisface cerințele vizitatorilor, în special în perioada estivală. Densitatea evenimentelor culturale și diversitatea obiectivelor turistice din localitățile raionului poate permite inițierea unui program variat și interesant pentru turiști.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Diversificarea obiectivelor de infrastructură turistică și a ofertei turistice a raionului Ialoveni prin consolidarea rolului Muzeului Raional de Istorie și Etnografie și a obiectivului turistic natural „Dealul Țiglei” din s. Văsieni</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Lucrări de renovare a căilor de acces și construcție a căsuțelor eco</p> <p>OS2 Promovarea serviciilor oferite de Muzeul Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” și de obiectivul turistic natural „Dealul Țiglei” din s. Văsieni, r-ul Ialoveni;</p> <p>OS3 Crearea și promovarea unui itinerar turistic atractiv, inclusiv prin intermediul tururilor-foto</p>

GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Grupuri-țintă</i>: APL și populația s. Văsieni și r-lui Ialoveni, operatorii turistici locali, angajații Muzeului Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” din s. Văsieni, turiștii interni și străini. ▪ <i>Constrângeri</i>: lipsa spațiilor de cazare, distanța mare până la cele mai apropiate locuri de cazare, lipsa prețurilor accesibile de cazare. ▪ <i>Necesități</i>: amenajarea locurilor de cazare, crearea unui itinerar atractiv pentru turiști cu durata de până la trei zile, programe de weekend, cu includerea tuturor punctelor de atracție turistică din localitățile sus enunțate și din alte localități ale raionului; mediatizarea și promovarea pe larg a locurilor de atracție turistică; utilizarea tehnologiilor de producere a energiei din surse regenerabile, prin instalarea centralelor fotovoltaice și/sau eoliene; organizarea de către instituțiile publice de educație din raion a excursiilor pentru copiii interesați.
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiarii direcți:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Populația localității s. Văsieni, r-ul Ialoveni – 4300 persoane ▪ Administrația publică locală de nivelul I ▪ Agenți economici locali: Fabrica de ciocolate „Rifero”, Întreprinderea de producție și comerț FLAX SRL, meșteri populari – 11 persoane, deținător de patentă Plămădeală Iurie – fierar. <p>Beneficiarii indirecti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Populația localităților învecinate; ▪ Muzeul Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” din s. Văsieni
DURATA PROIECTULUI	36 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Realizarea proiectului Valorificarea potențialului Obiectivului Turistic, Dealul Țiglei” va:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Amplifica creșterea numărului de turiști ▪ Spori capacitatea de cazare și deservire a turiștilor ▪ Dezvolta industriile conexe: meșteșugărit, articole de artizanat; articole hand-made; gastronomie ▪ Stimula producătorii autohtoni care-și vor realiza produsele urmare a sporirii numărului de cumpărători prin diversificarea pieței de realizare ▪ Dezvolta turismul ca ramură a economiei raionale, regionale, naționale
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Construcția drumului de acces către obiectivul turistic „Dealul Țiglei”</p> <p>A1.2. Amenajarea a 10 locuințe de tip eco la obiectivul turistic „Dealul Țiglei”</p> <p>A2.1. Construcția unei scene în ograda Muzeului Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu”</p> <p>A3.1. Activități de instruire și formare de capacități în domeniul gestionării și promovării patrimoniului cultural turistic în cadrul muzeului din s. Văsieni</p> <p>A3.2. Crearea și promovarea unui traseu turistic intern</p> <p>A3.3. Dotarea muzeului cu echipamente și tehnologii avansate pentru implicare activă în promovare turistică</p> <p>A4.1. Sejururi la obiectivele turistice organizate și promovate</p> <p>A4.2. Foto-tururi și concursuri de fotografii organizate</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porțiune de drum spre „Dealul Țiglei” cu lungimea de 500 metri liniari renovată ▪ instalat sistem de informare și ghidare turistică (semne rutiere și panouri informative) ▪ 10 căsuțe eco construite cu servicii de cazare, alimentare și agrement ▪ scenă de vară construită în ograda Muzeului Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” din s. Văsieni ▪ echipament de sonorizare și lumini procurat ▪ energie electrică și Wi-Fi asigurate la obiectivele turistice ▪ itinerar turistic creat cu conectarea a cel puțin 5 operatori de turism din zonă ▪ capacități de promovare a potențialului turistic formate

RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Conectarea intervențiilor într-un spațiu de interes turistic înalt, conectarea a 2 obiective turistice importante într-un circuit, atragerea de noi operatori turistici și promovarea practicii de succes
INOVAȚIA PROIECTULUI	Construcția căsuțelor eco din materiale naturale și după rețete autohtone, unde vor fi oferite servicii de cazare. De asemenea, traseul turistic creat poate fi valorificat având posibilități largi de dezvoltare, perfecționare și extindere.
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<p><i>Riscuri:</i> Instabilitatea socio-economică națională și scăderea nr. potențial de turiști și vizitatori străini, cauzată de conflicte militare regionale</p> <p><i>Strategii de diminuare:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Crearea cadrului organizatorico-juridic necesar (segmentul prioritar de turism aferent: Regulament, bugetarea economico-financiară) ▪ Cofinanțarea activităților și acțiunilor legate de turism de către CR Ialoveni și desemnarea lui ca fondator al obiectivelor de turism din teritoriul localităților raionului în baza Strategiei de Dezvoltare Integrată a raionului și a Cadrului Operațional, aprobată prin decizia CR nr. 1/26 din 24.02.22. ▪ Coordonarea și implicarea altor autorități de nivel central, precum Agenția de Turism pentru fluidizarea nr. de turiști și ghidarea lor către obiectivele vizate din raion
GRADUL DE PREGĂTIRE	Nu există documente tehnice elaborate

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	150 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	150 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	-

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Orhei
PERSOANA DE CONTACT	Diana Josu-Braniște, șef Secția Cultură Ialoveni, diajosu@gmail.com, 068465525 Igor Plămădeală, speciast principal Direcția Economie igorplamadeala311@gmail.com, 069610567

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Acțiunile vizate vin să realizeze prevederile Programului Regional Sectorial în domeniul creșterii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Centru, Cadrului Operațional și Strategiei de Dezvoltare Integrată a r-lui Ialoveni, pentru anii 2022-2027, aprobată prin decizia CR Ialoveni nr. 1/26 din 24.02.2022

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.

Proiectul va produce efecte pozitive de mediu, deoarece presupune lucrări de amenajare și salubritate, asigurând condiții și șanse egale pentru toate categoriile de populație, inclusiv pentru femei și bărbați. Energia verde va fi promovată prin folosirea instalațiilor de producere a energiei din surse regenerabile cu cost de întreținere și producție relativ scăzut. Digitalizarea se va realiza prin mediatizarea în spațiul virtual a potențialului turistic, programelor estivale, itinerariilor turistice, evenimentelor organizate, etc. De asemenea, vor fi asigurate conexiunile gratuite wi-fi.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI va fi asigurată de către autoritățile publice locale de nivelul I și II care vor acorda suportul în gestiunea proiectului și asigurarea durabilității intervențiilor. Numărul relativ satisfăcător de turiști, care vizitează anual Muzeul raional de Istorie și Etnografie din s. Văsieni, r-ul Ialoveni va permite să mențină habitatul și circuitul turistic neîntrerupt în perioada estivală.

NISPORENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Promovarea potențialului cultural-istoric al raionului Nisporeni și valorificarea traseului religios „Drumul Crucii”
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Or. Nisporeni, raionul Nisporeni
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Nisporeni
PARTENERI	Primăria or. Nisporeni
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	250 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Orașul Nisporeni deține câteva obiective istorico-culturale pe care dorește să le promoveze. E vorba de monumentul istorico-architectural „Casa Națională”, Traseul Turistic Pietonal în jurul or. Nisporeni, Muzeul de Istorie și Etnografie, Mănăstirea Ștefan cel Mare și Sfânt (cea mai „tânără” mănăstire construită în RM), Crucea Mântuirii Neamului Românesc și scările care duc către aceasta. Unică în felul ei și atractivă pentru publicul larg este „Crucea Mântuirii Neamului Românesc”, un monument de peste 35 metri, reprezentând cea mai mare cruce din țară. Aceasta a fost inaugurată în anul 2011 și semnifică unitatea tuturor românilor. Este ridicată pe cel mai înalt deal din Nisporeni și a fost realizată după modelul crucii de la Putna.</p> <p>Scările care duc spre crucea „Mântuirii Neamului Românesc” au fost construite în 2019. Tot aici au fost instalate bănci, coșuri de gunoi și patru foișoare. Scările fac parte din traseul turistic numit „Drumul Crucii”, care intersectează trei destinații importante precum Mănăstirea Vărzărești, „Crucea Mântuirii Neamului Românesc” și Mănăstirea „Ștefan cel Mare și Sfânt”. Acest traseu religios nu este înregistrat, dar anual în vinerea Paștelui circa 400 de enoriași împreună cu preoții celor două mănăstiri și patru biserici de pe teritoriul or. Nisporeni și comunei Vărzărești ridică Scările către „Crucea Mântuirii Neamului Românesc”.</p> <p>Pentru sporirea numărului de enoriași, oaspeți și turiști este necesar să fie îmbunătățită accesibilitatea către Drumul Crucii prin construcția unei porțiuni de drum care va lega centrul orașului Nisporeni cu baza scărilor către „Crucea Mântuirii Neamului Românesc”. La moment accesul se realizează prin intermediul unei scări cu peste 100 de trepte. Ridicatul pe scări necesită un efort mare din partea enoriașilor și nu este pe puterile tuturor persoanelor, în special, a celor în etape, cu mobilitate scăzută, a mamelor cu copii și persoanelor în cărucioare. Este nevoie și de o promovare mai mare a traseului turistic religios ca unul din cele mai importante trasee tematice din r-l Nisporeni.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Valorificarea elementelor cultural-istorice pentru dezvoltarea turismului și stimularea dezvoltării economice a or. Nisporeni</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Construcția a 2,5 km de drum de acces către „Crucea Mântuirii Neamului românes”c și Mănăstirea Ștefan cel Mare</p> <p>OS2 Extinderea traseului cultural-religios „Drumul Crucii”, înregistrarea și promovarea acestuia</p>

	OS3 Asigurarea cu wi-fi a întregii zone a traseului și promovarea „Drumului Crucii” prin instrumente digitale moderne
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ enoriașii din orașul și raionul Nisporeni ▪ reprezentanți ai structurilor specializate turistice: Agenția locală de turism ▪ agenți economici din domeniul HoReCa ▪ reprezentanții primăriei și CR Nisporeni ▪ vizitatorii Mănăstirii Ștefan cel Mare și Sfânt
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6500 enoriași din or. Nisporeni ▪ 14,3 mii locuitori ai orașului Nisporeni ▪ 53,6 mii locuitori din raionul Nisporeni ▪ cei circa 10 agenți economici din domeniul turismului (hotele, restaurante, cafenele) din teritoriu care vor obține beneficii în urma creșterii numărului de turiști. ▪ cca 150 agenți economici (magazine, centre comerciale) ▪ turiști autohtoni și străini ▪ autorități locale și regionale
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	Acest proiect are o importanță majoră pentru locuitorii or. Nisporeni, având ca obiectiv dezvoltarea economică a regiunii care se va datora fluxului de turiști crescut în regiune, precum și îmbunătățirea condițiilor de circulație pe drumurile urbane.
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Realizarea lucrărilor de construcție a porțiunii de drum și recepția finală</p> <p>A2.1. Identificarea a cel puțin 3-4 operatori economici care prestează servicii turistice: alimentare, cazare, agrement și conectarea acestora la traseul „Drumul Crucii”</p> <p>A2.2. Pregătirea dosarului și înregistrarea la nivel național a traseului tematic/religios „Drumul Crucii”</p> <p>A3.1. Conectarea traseului la rețea de wifi gratuit</p> <p>A3.2. Amplasarea obiectivelor turistice pe Google My Maps</p> <p>A3.3. Video de promovare a zonei în program digital 3D creat și plasat pe online</p> <p>A3.4. Elaborarea strategiei de promovare turistică a zonei și traseului</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ drum construit pe o lungime de 2,5 km ▪ traseul turistic „Drumul Crucii” mai accesibil publicului larg ▪ cel puțin 3 operatori economici care prestează servicii turistice atrași și conectați la traseul turistic local ▪ traseu înregistrat în calitate de traseu turistic național ▪ zona obiectivelor turistice acoperită cu servicii de wi-fi ▪ obiectivele turistice amplasate pe Google My Maps ▪ video de promovare a traseului în 3D montat și plasat pe online ▪ strategie de promovare a traseului și zonei elaborată
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	<p>Proiectul vine să asigure continuitatea intervențiilor și proiectelor implementate în domeniul turismului. Acestea sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2018: Construcția simbolului Moara de Vânt, în parcul central din or. Nisporeni - 2019-2021: Reabilitarea parcului Central din or. Nisporeni - 2021-2022: a fost creat un traseu turistic marcat „Traseul de Drumetie al Moldovei Centrale” - 2022-2023: Reabilitarea monumentului istorico-arhitectural „Casa Națională” - 2022: proiectul de digitalizare a traseului turistic
INOVAȚIA PROIECTULUI	Elementul inovativ al proiectului este crearea unui traseu turistic religios, unul din puținele de acest tip din Republica Moldova
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<i>Risc:</i> Documentația tehnică a proiectului necalitativă, care poate influența negativ calitatea, costurile și durata de implementare a proiectului.

	<p><i>Strategie:</i> Actualizarea documentației tehnice</p> <p><i>Risc:</i> Neîndeplinirea de către operatorul economic a lucrărilor în strictă conformitate cu calendarul stabilit.</p> <p><i>Strategie:</i> Elaborarea unui contract cu obligațiuni bine definite</p>
GRADUL DE PREGĂTIRE	În 2018 a fost elaborată schița de proiect pentru drumul de acces către scările ce duc la „Crucea Mântuirii Neamului Românesc” și parcare de la baza lor

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	250 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	200 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	50 000 EUR (Primăria Nisporeni)

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Nisporeni
PERSOANA DE CONTACT	Guțanu Nina gutanunina@gmail.com, 026422440, 069126673

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Proiectul inițiat se referă la sporirea atractivității turistice în or. Nisporeni și este elaborat în corespundere cu prevederile strategice stipulate în documentele de politici naționale, regionale, locale și instituționale: Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Strategia Națională de Dezvoltare Regională, HG Nr. 158 din 04.03.2010, Concepția dezvoltării durabile a localităților Republicii Moldova, HG nr. 1491 din 28.12.2001, Strategia de dezvoltare durabilă a turismului în Republica Moldova, - Strategia de dezvoltare Socio-Economică a or. Nisporeni.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.

Proiectul va avea o contribuție importantă în promovarea egalității de șanse și asigurarea echității sociale între grupurile de populație. Prin intermediul proiectului se vor crea condiții accesibile de vizitare a Crucii Neamului Românesc pentru grupurile vulnerabile de populație: persoane pensionare și în etate, mame cu cărucioare, persoane cu dizabilități, alte persoane cu mobilitate scăzută. Astfel, proiectul va promova egalitatea de șanse și nediscriminarea.

7. CONECTAREA PROIECTULUI LA CERINȚELE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ.

Drumul de acces va fi construit cu respectarea tuturor rigorilor documentației tehnice de execuție. Vor fi folosite materiale de construcție ecologice, care au fost fabricate cu grijă, pentru a minimiza orice efect advers asupra mediului înconjurător. Deșeurile colectate la etapa de pregătire și operațională vor fi transportate în locuri special amenajate. Promovarea turistică se va realiza prin instrumente și metode moderne, digitale. Va fi creat un video de promovare în 3D a traseului, care va fi distribuit prin rețelele de socializare, iar obiectivele turistice amplasate pe Google My Maps. În așa mod vor fi promovate metodele inovative digitale de promovare turistică.

8. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI.

După finalizarea lucrărilor de construcție a drumului de acces acesta va fi transmis în gestiune Primăriei or. Nisporeni. Anual în bugetul orașului vor fi planificate resurse financiare pentru asigurarea durabilității drumului.

ORHEI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Reabilitarea infrastructurii rutiere L310 către obiectivul turistic de importanță regională – Complexul muzeal-arheologic „Orheiul Vechi” și sporirea atractivității turistice a zonei
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raionul Orhei (drum raional L310), localitățile Butuceni, Morovaia și Mașcăuți
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Orhei
PARTENERI	Primăria com. Trebujeni, primăria com. Ivancea, CR Criuleni
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	4 775 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Complexul muzeal-arheologic „Orheiul Vechi” este amplasat în valea Răutului, fiind unul din principalele obiective turistice rurale din RM. Complexul se află pe teritoriul com. Trebujeni, în aer liber pe o suprafață de 220 ha, incluzând elemente culturale și naturale: landșaft natural arhaic, biodiversitate, peisaj inedit. Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” are statut special și constituie cel mai important sit cultural din țară, aflându-se în proces de nominalizare pentru includerea în Patrimoniul Mondial UNESCO. Monumentul are o importanță deosebită, deoarece aici s-au păstrat urme de viață umană din cele mai vechi timpuri. Complexul cuprinde câteva zeci de hectare ale orașului medieval Orhei, promontorii mari și mici, unde se găsesc ruinele unor fortificații, locuințe, băi, lăcașuri de cult și mănăstiri rupestre.</p> <p>În zona Rezervației este dezvoltat turismul rural și funcționează un nr. mare de agropensiuni. Localitățile din zonă sunt gazda diferitor activități distractive și de agrement: zbor cu balonul, sărituri cu parașuta, alpinism, ciclism, zbor cu parapanta, cu avionul, raliuri, drumeții. Actualmente, Orheiul Vechi este cartea de vizită a turismului rural din RM, fiind cea mai populară destinație pentru turiștii străini alături de vinării. Datele statistice arată că lunar Orheiul Vechi este vizitat de până la 8000 turiști, iar anual – peste 360 000 persoane.</p> <p>Pentru a spori atractivitatea turistică a zonei și a îmbunătăți accesul spre Complexul „Orheiul Vechi”, este necesară renovarea drumului L310 și a infrastructurii adiacente. Proiectul va contribui la îmbunătățirea infrastructurii rutiere, diversificarea potențialului și tipurilor de servicii turistice oferite, asigurarea unei circulații rutiere în siguranță, sporind nr. de vizite în zonă și consumul turistic. Complementar, e necesară sporirea competitivității turistice a r-lui Orhei prin crearea și promovarea la scară largă a brandului turistic al raionului.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare a turismului în raionul Orhei și asigurarea funcționării optime a Complexului muzeal-arheologic „Orheiul Vechi”</p> <p>Obiective specifice:</p>

	<p>OS1 Asigurarea condițiilor optime de circulație la nivel local și regional prin renovarea drumului raional L310 cu lungimea de 4,5 km</p> <p>OS2 Crearea brandului turistic al raionului Orhei și creșterea competitivității în promovarea turismului</p> <p>OS3 Îmbunătățirea cooperării public-privat dintre actorii implicați în sectorul de turism</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turiștii și persoanele interesate de descoperirea zonei ▪ angajații și beneficiarii instituțiilor publice și educaționale, care folosesc acest drum (Centrul comunitar multifuncțional, Serviciul de asistență medicală urgentă din com. Trebujeni, Subdiviziunea Orhei a DSE etc.) ▪ locuitorii zonelor limitrofe ▪ autoritățile publice locale
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posesorii de autoturisme – cca 500 persoane zilnic; ▪ APL de nivel I și II (CR Orhei, Primăria Trebujeni, Ivancea) – cca 100 persoane; ▪ Turiștii ce vizitează zona – min. 5 mii lunar; ▪ Antreprenorii din com. Trebujeni, Ivancea și cei care deserveșc zona (cca 45 întreprinderi) ▪ Persoanele care tranzitează zona – cca 400 mii pers./anual ▪ Meșteri populari, colective artistice, turiști, vizitatori, băștinași
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Implementarea acestui proiect este deosebit de necesară, întrucât vine să sporească accesul și atractivitatea celei mai vizitate destinații turistice din Moldova – Orheiul Vechi. De obicei, turiștii atrași în zonă sunt interesați să descopere și alte locuri pitorești din țara noastră, de aceea accesibilitatea și mobilitatea este un indicator important pentru creșterea nr. turiștilor în regiune și țară. Sporirea nr. de turiști contribuie la sporirea veniturilor operatorilor turistici, ale APL și ale populației care prestează diverse servicii fără a fi legalizați (transport, producere legume, fructe, carne, făină, obiecte de artizanat ș.a.) Crearea participativă a brandului turistic al raionului Orhei va crea premise pentru o promovare organizată, sistemică și eficientă.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Realizarea lucrărilor de reabilitare a porțiunii de drum L310 cu lungimea de 4,5 km</p> <p>A2.1. Conceptualizarea și elaborarea brandului turistic al r-lui Orhei</p> <p>A2.2. Înregistrarea la AGEPI a brandului turistic al raionului Orhei</p> <p>A3.1. Promovarea proiectului</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ reabilitată porțiunea de drum L310 cu lungimea de 4,5 km ▪ marcaj rutier aplicat ▪ asigurate condiții adecvate de acces și deplasare către „Orheiul Vechi” ▪ potențial turistic al zonei promovat, inclusiv prin intermediul brandului turistic ▪ obiective turistice conectate la trasee turistice naționale și internaționale ▪ numărul turiștilor atrași în zonă crescut cu circa 10% ▪ creșterea constantă cu 5% anual a numărului de vizitatori la festivalurile organizate în zonă (actualmente la festivaluri participă cca 30 000 vizitatori) ▪ performanța economică a pensiunilor din regiune crescută ▪ cooperarea dintre actorii public-privat în domeniul turismului îmbunătățită
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	<p>Conform Strategiei de dezvoltare a turismului în Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi” 2016-2025, Ministerul Culturii a elaborat și înaintat dosarul de nominalizare „Orheiul Vechi” în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.</p>
INOVAȚIA PROIECTULUI	<p>Drumul va fi construit din piatră cubică în stil rustic sporind atractivitatea turistică</p>
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ instabilitate și întârzieri în implementarea deciziilor operaționale ▪ întârzieri în obținerea autorizațiilor de construcții ▪ capacitate instituțională redusă

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ întârzieri în executarea lucrărilor de construcții ▪ depășirea costurilor <p>Pentru depășirea riscurilor este necesară monitorizarea strictă și respectarea graficului de implementare aprobat inițial.</p>
GRADUL DE PREGĂTIRE	Studiul de fezabilitate „Reabilitarea drumului Butuceni – Morovaia – Mașcăuți și a căilor de acces spre Complexul muzeal – arheologic Orheiul Vechi” realizat, necesită actualizare. Nu există proiect tehnic.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	4 775 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	4 775 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	-

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Orhei
PERSOANA DE CONTACT	Victor Perțu, vicepreședinte al raionului Orhei Elena Boguș, șef Serviciu Politici Investiționale Direcția Economie și Politici Investiționale consiliu.orhei@or.md; +373 235 27044

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE

La elaborarea proiectului s-a ținut cont de Programul Regional Sectorial în domeniul infrastructurii drumurilor regionale și locale pentru RD Centru, SND a RM 2012-2020; SDR Centru 2016-2020, SDSE a r-lui Orhei 2021-2025 și SDL a com. Trebujeni.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE

Prin proiect se intenționează dezvoltarea unei zone de turism care ar contribui la dezvoltarea durabilă a comunelor, astfel acestea având posibilitatea de diversificare a sectoarelor economice relevante economiei din regiune. Proiectul presupune dezvoltarea diferitor forme de turism, astfel oferind posibilitatea de a se orienta spre ecoturism.

Proiectul va avea impact economic la nivel local, regional și transfrontalier. Majoritatea autovehiculelor care pleacă sau vin din Ucraina, prin punctul vamal Dubăsari aleg traseul L340, care trece prin s. Mașcăuți. Prin acest proiect facilităm accesul la obiectivele istorice și peisagistice din zonă a populației din r-le Orhei, Criuleni, Dubăsari, drumul L310 fiind amplasat în partea de centru a r-lui Orhei, s. Butuceni, Morovaia și Mașcăuți (r-l Criuleni). Proiectul va contribui la reducerea emisiilor de CO₂ și la diversificarea activităților economice a regiunii prin metode de dezvoltare durabilă. Proiectul va avea impact pozitiv asupra mediului prin creșterea calității peisajului, realizarea activităților nepoluante și îmbunătățirea factorilor de mediu.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI

Drumul este la balanța CR Orhei, de aceea responsabil pentru asigurarea durabilității va fi APL II Orhei. Vor fi planificate periodic în bugetul local resurse financiare pentru întreținere și mentenanță. Brandul elaborat și înregistrat la AGEPI va fi produsul APL II Orhei, fiind valorificat pe larg de agenții economicii și operatorii de turism din zonă.

REZINA

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Extinderea capacităților Incubatorului de Afaceri Rezina și crearea condițiilor pentru susținerea tinerilor antreprenori
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Infrastructură de sprijin a afacerilor
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Or. Rezina
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Rezina
PARTENERI	Primăria orașului Rezina, Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	817 100 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Incubatorul de Afaceri din Rezina (IAR) este o instituție publică, fondată în anul 2012 de către CR Rezina cu suportul financiar al UE în parteneriat cu Organizația de Dezvoltare a Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM). Pentru asigurarea dezvoltării durabile, IAR a devenit membru al Rețelei Incubatoarelor de Afaceri din Republica Moldova (RIAM). Timp de 10 ani, IAR a susținut 28 de afaceri în diverse domenii: papetărie, croitorie, laborator de verificări metrologice, salon de frumusețe, servicii de evidență contabilă, agenție de publicitate etc., fiind create în total 60 locuri de muncă.</p> <p>Prin programul „Lab Computer training” instituția oferă o varietate de servicii și programe profesionale, cu accent pe dezvoltarea abilităților de utilizare a calculatoarelor personale. În cadrul incubatorului există o bibliotecă cu resurse informative, sală de conferințe dotată, internet Wi-Fi, echipament multimedia ș.a. La etapa actuală, instituția dispune de experiența necesară, instrumente de lucru și specialiști calificați pentru a-și extinde activitatea și a acorda suport tinerilor interesați de activitatea antreprenorială.</p> <p>Conform datelor disponibile, în raionul Rezina sunt mulți tineri care doresc să inițieze afaceri, însă ei necesită susținerea autorităților locale prin acordarea spațiilor la prețuri rezonabile. IAR este unicul care oferă astfel de servicii, dar din motivul că nu este reparat integral, posibilitățile actuale sunt limitate.</p> <p>Prin proiect ne propunem renovarea spațiilor cu o suprafață totală de 1600 m² din 4 blocuri separate, fiecare cu 2 nivele. În acest mod vor fi create condițiile necesare pentru găzduirea a cel puțin 20 de afaceri noi gestionate de tineri, stimulând dezvoltarea economică a orașului și raionului Rezina.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Extinderea capacității Instituției Publice „Incubatorul de Afaceri Rezina” și crearea condițiilor de pre-incubare a start-up-urilor inițiate de tinerii din raionul Rezina</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ OS1 Dezvoltarea infrastructurii sediului Instituției Publice „Incubatorul de Afaceri Rezina”▪ OS2 Crearea unui fond de granturi pentru susținerea inițierii afacerilor de către tineri

	<ul style="list-style-type: none"> OS3 Susținerea a minim 30 tineri în dezvoltarea ideilor de afaceri, în programul de pre-incubare al Incubatorului de Afaceri
GRUPURI-ȚINTĂ	Tineri cu potențial creativ și antreprenorial din raionul Rezina
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> Beneficiari direcți: 30 de tineri și familiile acestora, care vor dezvolta afaceri Beneficiari indirecti: IP „Incubatorul de Afaceri Rezina”, primăria Rezina, CR Rezina, sectorul antreprenorial local
DURATA PROIECTULUI	36 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	Proiectul va contribui la dezvoltarea infrastructurii raionale pentru facilitarea inițierii afacerilor de către tineri. Prin renovarea și dotarea spațiilor din cele 4 blocuri separate, Incubatorul de Afaceri va avea posibilitatea să găzduiască până la 20 întreprinderi la etapa de start-up, creând circa 50 locuri de muncă. În condițiile nou create la incubatorul renovat și extins tinerii vor putea suporta cheltuielile necesare de lansare a afacerii și dezvoltare la etapa inițială. În așa mod, proiectul va contribui la dezvoltarea mediului de afaceri al raionului Rezina aceasta aducând beneficii autorităților locale prin majorarea contribuțiilor agenților economici la bugetul public.
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Realizarea lucrărilor de renovare a celor 4 blocuri libere ale Incubatorului de Afaceri Rezina.</p> <p>A1.2. Dotarea spațiilor renovate cu mobilier și echipament IT modern, eficient din punct de vedere energetic.</p> <p>A1.3. Organizarea concursului raional pentru selectarea a 10 idei viabile de afaceri propuse de tineri cu vârsta cuprinsă între 18-35 de ani. Selectarea ideilor se va efectua după următoarele criterii: originalitate, fezabilitate, profitabilitate, potențial de implementare.</p> <p>A2.1. Program de mentorat pentru dezvoltarea și definitivarea planurilor de afaceri oferit prin intermediul Programului ODA.</p> <p>A2.2. Înființarea unui fond de susținere a ideilor de afaceri. Acest fond va fi constituit din resurse locale și donații/granturi. Ideile de afaceri care vor avea cele mai mari șanse la succes vor fi finanțate cu granturi unice de până la 100 000 lei.</p> <p>A3. Grantarea a 10 idei tineri și susținerea în implementarea planurilor și dezvoltarea afacerilor.</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> Sediul IAR dispune de 20 de spații reparate și dotate pentru găzduirea a 15-20 de antreprenori. Fondul de granturi pentru susținerea inițierii afacerilor de către tineri este creat și dispune de resurse financiare pentru finanțarea afacerilor tinerilor. Minim 30 de tineri au dezvoltat idei de afaceri și le-au materializat în planuri de afaceri. Minim 10 tineri beneficiază de granturi pentru lansarea afacerii.
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Proiectul va contribui la dezvoltarea infrastructurii raionale pentru facilitarea inițierii afacerilor de către tineri. Prin renovarea și dotarea a mai multe spații, IAR va avea posibilitatea să găzduiască mai multe întreprinderi la etapa de start-up. Astfel, se vor majora contribuțiile agenților economici la bugetul public. Dezvoltarea mediului de afaceri este una din principalele priorități din Strategia de Dezvoltare Integrată a Raionului Rezina, 2013 – 2020. Ne referim la prioritatea 2: Mediul de afaceri / Industrie / Investiții. Una din activitățile Obiectivului 1 este „Extinderea incubatorului de afaceri și incubarea a mai multor întreprinderi”. La nivel regional, proiectul vine în concordanță cu POR 2022-2024, și anume cu Direcția prioritară 2.2, Dezvoltarea infrastructurii de sprijin a afacerilor la nivelul RDC, Măsura 2.1. - Extinderea și diversificarea infrastructurii existente de sprijin pentru dezvoltarea afacerilor (incubatoare și acceleratoare de afaceri, centre de inovare tehnologică, centre de business etc.).
INOVAȚIA PROIECTULUI	Instalarea unui Panou LED unde vor fi promovate informații despre agenții rezidenți, tipuri de produse și servicii, costuri, informații de contact.

RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	Nu s-au identificat factori care ar putea influența semnificativ implementarea proiectului. IAR este o instituție cu experiență de activitate de cca 10 ani, are resurse umane și instituționale necesare pentru gestionarea situațiilor neplanificate cu potențial impact negativ.
GRADUL DE PREGĂTIRE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studiu de fezabilitate elaborat de Institutul Național de Cercetări și Proiectări în domeniul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Arhitecturii „URBANPROIECT” în 2021 ▪ Proiect tehnic elaborat de „ProjectLine” SRL în anul 2021

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	817 100 EUR
- SOLICITAT (EURO)	735 390 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	81 710 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Rezina
PERSOANA DE CONTACT	Eugeniu Postu eugeniu.postu@mail.ru, 067331148

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Strategia de Dezvoltare Integrată a Raionului Rezina, 2013-2020; Programul Operațional Regional 2022-2024

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.

În realizarea lucrărilor de renovare vor fi utilizate materiale eficiente energetic și care nu dăunează mediului, astfel fiind manifestată grija pentru dezvoltarea durabilă. Infrastructura de suport în afaceri creată va contribui la crearea spațiilor de servicii și producere pentru tineri, stimulând antreprenoriatul în rândul persoanelor de toate categoriile. IAR prin menirea sa contribuie la dezvoltarea economică sustenabilă, prin crearea de noi locuri de muncă, asigurarea condițiilor necesare pentru dezvoltarea antreprenoriatului în rândul tinerilor, promovarea în cadrul afacerilor incubate a tehnologiilor moderne și oportunitatea de aplicare a acestor noi tehnologii, dezvoltarea industriilor creative și de IT.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI. Responsabil de durabilitatea proiectului este CR Rezina. O parte din costurile necesare pentru menținerea obiectivelor renovate vor fi acoperite din contul plăților pentru incubarea afacerilor.

REZINA

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Îmbunătățirea infrastructurii de acces și promovarea unor importante destinații turistice din raionul Rezina
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raionul Rezina, comuna Lalova
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Rezina
PARTENERI	Primăria Lalova, Pensiunea „Hanul lui Hanganu”
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	80 760 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Raionul Rezina a devenit faimos în rândul turiștilor grație potențialului turistic de însemnătate națională și internațională. Printre obiectivele turistice din zonă se numără Mănăstirile Saharna, Țâpova, Pripiceni-Curchi, Parcul preistoric Saharna-Țiglău, Complexul de izvoare Trifești, pensiunile „La Prisacă”, „Muze”, „Hanul lui Hanganu” etc.</p> <p>Unul dintre cele mai vizitate obiective turistice private din raion este Pensiunea „Hanul lui Hanganu” (SRL „Han-Agro-Tur”) aflată în satul Lalova la 100 km de Chișinău. Pensiunea funcționează de cca 20 ani, devenind o zonă de atracție turistică națională și internațională. Aici sunt oferite servicii de cazare, alimentare și agrement, există săli de conferințe. Anual, pensiunea este vizitată de aproximativ 2000 de turiști din diverse colțuri ale lumii (Marea Britanie, Israel, Polonia, România, Ucraina, Bulgaria). Turiștii care vin la Hanul lui Hanganu sunt interesați frecvent de vizitarea zonei și cunoașterea altor obiective turistice, astfel contribuind la sporirea consumului turistic nu doar la pensiune, ci și la o serie de atracții turistice din proximitate. Principala problemă cu care se confruntă pensiunea, antreprenorii din zonă, dar și turiștii, ține de lipsa unei infrastructuri moderne de acces către pensiune. Astfel, drumul de acces către han necesită a fi reconstruit, nu există iluminare nocturnă și nici zonă de parcare publică, care să faciliteze accesul oaspeților și vizitatorilor în acest spațiu.</p> <p>Realizarea intervențiilor de îmbunătățire a infrastructurii de acces complementară cu instalarea sistemului de orientare și ghidare turistică va crește considerabil numărul turiștilor atrași și veniturile destinațiilor turistice, sporind competitivitatea economică a acestora și nivelul de dezvoltare al satului Lalova, precum și al regiunii. În perspectivă, pensiunea „Hanul lui Hanganu” în colaborare cu APL Lalova, CR Rezina și alți parteneri interesați vor crea un traseu turistic, care va conecta mai multe instituții și operatori economici interesați stimulând cooperarea în dezvoltarea regiunii.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Crearea infrastructurii de acces către Pensiunea „Hanul lui Hanganu” și facilitarea dezvoltării turismului în s. Lalova și raionul Rezina</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Lucrări de reabilitare a drumului de acces către pensiune</p>

	<p>OS2 Crearea infrastructurii conexe a drumului prin instalarea sistemului de iluminare, construcția unei parcări publice, instalare coșuri gunoi</p> <p>OS3 Promovarea largă a potențialului turistic din microregiune.</p> <p>OS4 Conectarea pensiunii cu alte obiective prin crearea traseelor turistice</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiari direcți:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 1482 de locuitori ai comunei Lalova; ▪ 42486 locuitori ai raionului Rezina; ▪ 1400 de locuitori ai comunei Horodiște; ▪ 3174 de locuitori ai comunei Pohrebeni, raionul Orhei; ▪ 10 agenți economici <p>Beneficiari indirecti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 2000 de turiști ai pensiunii ▪ Agenții de turism locale și naționale ▪ Transportatorii de pasageri ▪ Serviciile de Urgență și Situații Excepționale
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	Proiectul este important pentru populația din localitate, dar și pentru vizitatori, deoarece urmărește dezvoltarea infrastructurii în zonă, contribuind la crearea unei comunități durabile și creșterea numărului de turiști atrași. Proiectul va sprijini dezvoltarea mediului de afaceri rural, creând noi oportunități economice.
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Reconstrucția porțiunii de drum cu îmbrăcăminte de beton asfaltic pe lungimea de 225 m și lățimea 5 m și conectarea pensiunii cu drumul regional G43</p> <p>A2.1. Instalarea sistemului de iluminare nocturnă</p> <p>A2.2. Renovarea și amenajarea parcării publice pe o suprafață de 875 m²</p> <p>A2.3. Instalarea urnelor de gunoi</p> <p>A3.1. Montarea unui panou informativ pe traseu</p> <p>A3.2. Marcarea rutieră a drumului și instalarea a 5 semne rutiere de orientare și ghidare turistică.</p> <p>A4.1. Crearea unui traseu turistic microregional cu conectarea mai multor operatori turistici publici și privați (cel puțin 5 operatori)</p>
REZULTATE SCONTATE	<p>Rezultate cantitative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Conectarea pensiunii la drumul regional G43 ▪ O porțiune de drum asfaltat cu lungimea de 225 m ▪ 10 piloni de iluminare instalați cu leduri, care asigură consum redus de energie, durată lungă de viață și grijă față de mediu ▪ Parcare amenajată (asfaltată) pe o suprafață de 875 m² ▪ 2 urne de gunoi cu capacitatea de 30 l instalate ▪ 1 panou informativ instalat ▪ 5 semne rutiere instalate <p>Rezultate calitative:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Îmbunătățirea colaborării dintre APL și sectorul privat ▪ Dezvoltarea parteneriatului local
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Proiectul asigură conexiune cu proiectul „Reabilitarea și conectarea drumului local L165 la drumul național R20 și coridorul regional nr.13”, finanțat prin FNDR și contribuția CR Rezina. Suplimentar, proprietarii Pensiunii „Hanul lui Hanganu” sunt implicați într-o serie de proiecte relevante precum: construcția stației de epurare, trecerea la energia verde prin amplasarea bateriilor solare, ecologizarea în turism ș.a.
INOVAȚIA	Abordare complexă și soluționarea completă a problemei accesibilității turistice prin reconstrucția drumului de acces, iluminare, parcare publică, management

PROIECTULUI	deșeuri.
RISURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Risc de întârziere a lucrărilor și depășire a duratei de realizare ▪ Apariția unor lucrări și costuri neplanificate
GRADUL DE PREGĂTIRE	Deviz de cheltuieli elaborat în 2022 de Secția Construcție, Gospodărie Comunală și Drumuri a Consiliului raional Rezina.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	80 760 EUR
- SOLICITAT (EURO)	72 684 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	10% Consiliul Raional Rezina

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Strășeni
PERSOANA DE CONTACT	Popa Iulia investitii.rezina@gmail.com; 069980154 / 067311300

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE

Strategia de dezvoltare a raionului Rezina; Strategia de Dezvoltare Comunitară a comunei Lalova pentru anii 2020-2025; Programul Operațional Regional 2022-2024.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE

Proiectul va contribui la dezvoltarea durabilă și protecția mediului prin amplasarea lămpilor led, curățirea și păstrarea salubră a zonei. În implementarea proiectului vor fi implicate atât femei, cât și bărbați, iar proiectul va contribui la dezvoltarea ecoturismului. Traseul turistic nou creat în Rezina urmează a fi digitalizat, aceasta asigurând oportunități mai mari de cunoaștere și promovare a potențialului turistic existent. Realizarea lucrărilor de amenajare, salubritate, colectare de deșeuri va contribui pozitiv asupra mediului și dezvoltării durabile.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI va fi asigurată prin acțiuni de:

- Monitorizarea drumului și infrastructurii conexe
- Stabilirea responsabilităților APL Lalova și agentului economic în menținerea obiectivelor investiționale
- Planificarea de resurse financiare pentru mentenanța și dezvoltarea infrastructurii noi create
- Elaborarea unui plan de acțiuni pentru asigurarea durabilității cu specificarea responsabilităților APL și operatorilor turistici beneficiari

STRĂȘENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Valorificarea potențialului turistic din raionul Strășeni
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	9 localități din Raionul Strășeni
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Strășeni
PARTENERI	APL Sireți, Cojușna, Scoreni, Căpriană, Vorniceni, Lozova, Micleușeni, Țigănești, Recea
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	100 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Fiind un raion înzestrat cu numeroase bogății istorice, culturale și naturale, Strășeni are o valoare imensă pentru turismul RM. În raionul Strășeni pot fi vizitate mănăstirile: Căpriană, Țigănești și Sireți; Stejarul lui Ștefan cel Mare, cel mai mare butoi din lume (satul Scoreni), biserica de lemn din Vorniceni, fabrica de vin „Migdal P”, fabrica de dulciuri „Nefis” din s. Cojușna, satul medieval din Lozova, muzeul „Vatra Dumeniului” din s. Vorniceni, Muzeul de Istorie și Etnografie din s. Recea, conacul Cucoanei din s. Lupa-Recea, Casa Mierii din com. Micleușeni, Rezervația Naturală „Codrii”, Observatorul meteorologic din com. Lozova ș.a.</p> <p>Unul din cele mai impresionante obiective turistice din domeniul cultural-istoric este muzeul „Vatra Dumeniului” deschis în 2016 de antreprenoarea Elena Lazarev. Muzeul conservează cultura și tradițiile satului moldovenesc, fiind situat în preajma unei biserici vechi de lemn (monument istoric). Anual, muzeul este vizitat de sute de turiști din țară și de peste hotare în cadrul diferitor manifestări artistice raionale și regionale. O imprimantă 3D la care sunt făcute suvenire pentru turiști, un război de țesut modern, dar și exponate care au sute de ani pot fi văzute la Muzeul „Vatra Dumeniului” din satul Vorniceni, raionul Strășeni.</p> <p>Principalele provocări ale raionului pe domeniul de promovare turistică se referă la: lipsa infrastructurii de acces către muzeul „Vatra Dumeniului” (lungime drum 206,0 m.l și lățime de 3 m.l); lipsa indicatoarelor rutiere de informare și ghidare turistică, promovare nesistematică și insuficientă a potențialului turistic, cooperare redusă dintre antreprenorii locali și lipsa traseelor turistice care să pună în valoare cele mai relevante obiective turistice locale.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Generarea unui ansamblu de activități de promovare și marketing a potențialului turistic din raionul Strășeni pentru punerea în valoare a acestora, creșterea circulației turistice și contribuirea la dezvoltarea și consolidarea turismului intern</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Inventarierea potențialului turistic al raionului și crearea a 2 trasee turistice tematice</p> <p>OS2 Realizarea lucrărilor de renovare a drumului de acces către obiectivul turistic „Vatra Dumeniului”</p> <p>OS3 Dezvoltarea unui set de instrumente de promovare fizică și digitală a obiectivelor turistice (hartă interactivă, ghid turistic raional)</p> <p>OS4 Promovarea potențialului turistic prin surse și instrumente regionale/naționale (ADR Centru, muzee din raion, agenții de turism, OSC etc.)</p>

	OS5 Crearea unei aplicații mobile de promovare turistică
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ muzeele din r-l Strășeni, care vor aplica instrumentele de marketing turistic elaborate în cadrul proiectului ▪ operatorii turistici care vor fi promovați prin harta digitală și ghidurile turistice ▪ angajații muzeului „Vatra Dumeniului” ▪ agențiile de turism interesate să promoveze potențialul turistic din zonă ▪ primăriile din raion care vor promova și include obiectivele turistice publice în ghiduri și hărți turistice ▪ CR Strășeni, care va beneficia de rezultatele proiectului ▪ asociațiile obștești implicare în activități de informare și promovare turistică
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ moldoveni cu vârstă 20-49 ani, provenind în mare parte din mediul urban, preponderent cu studii medii, interesați de calitatea produsului turistic oferit, cu venituri medii spre mari. ▪ turiștii – cca 2000 persoane în primul an de activitate, 5 prestatori de servicii cazare și cca 15 persoane implicate indirect în deservirea turiștilor ▪ turiști străini, categoria de vârstă 60+, în căutarea a noi spații de petrecere a vacanțelor sau implicați în excursii de circuit ▪ cele 3 muzee din r-l Strășeni ▪ cca 20 operatori turistici, inclusiv cei de la muzeul „Vatra Dumeniului” ▪ CR Strășeni, alături de cele 27 APL de nivel I din raion și instituțiile subordonate, care vor beneficia prin creșterea încasărilor din taxe și impozite valorificate ulterior pentru promovarea viitoare a turismului ▪ cetățenii raionului Strășeni, cca 90 000 persoane care vor beneficia de oportunitățile de desfășurare a produselor tradiționale specifice zonei în cadrul evenimentelor (festivaluri, expoziții de meșteșugărit, degustări de vinuri etc.)
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Proiectul se justifică prin faptul că la ora actuală în raionul Strășeni potențialul turistic nu este prezentat într-o manieră sistematică, modernă și ușor accesibilă. Prin urmare se impune necesitatea cunoașterii stării actuale a obiectivelor de patrimoniu cu potențial turistic prin elaborarea ghidului turistic al raionului și dezvoltarea instrumentelor digitale de promovare. Promovarea turismului și oferirea de informații utile turistului are o importanță semnificativă asupra dezvoltării sectorului dat. În cadrul prezentului proiect, promovarea și informarea turistică se va realiza prin intermediul surselor disponibile ale aplicantului (CR Strășeni), dar și cu implicarea tuturor partenerilor implicați în domeniul respectiv.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1. Inventarierea și identificarea celor mai relevante obiecte turistice din r-l Strășeni</p> <p>A1.2. Colectarea informațiilor despre obiectivele turistice și elaborarea conținutului turistic de bază pentru ghid</p> <p>A1.3. Conectarea operatorilor turistici privați și publici și crearea a 2 trasee turistice</p> <p>A2.1. Elaborarea documentației tehnice necesare pentru realizarea lucrărilor de renovare a drumului de acces către „Vatra Dumeniului” cu lungimea 206 m.l.</p> <p>A2.2. Realizarea lucrărilor de renovare și darea în exploatare a drumului cu îmbrăcăminte rutieră din beton ciment</p> <p>A3.1. Elaborarea ghidului turistic al raionului Strășeni, cu elemente de gastronomie unice, meșteșugărit, elemente etnografice (exponate unice la nivel național)</p> <p>A3.2 Crearea și plasarea pe online a hărții interactive turistice a r-lui Strășeni</p> <p>A4. Stabilirea parteneriatelor pentru promovarea potențialului turistic prin instrumente regionale și naționale (agenții de turism, ADR Centru, muzee din raion, OSC)</p> <p>A5. Crearea unei aplicații mobile de promovare turistică</p>

REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2000 de turiști anual atrași în raionul Strășeni ▪ 1 ghid turistic elaborat și o hartă interactivă ▪ o porțiune de drum renovată, care asigură acces la unul din principalele obiective turistice private din raion ▪ cale de acces către obiectivul turistic „Vatra Dumeniului” asigurată ▪ contribuție cu cca 5% la creșterea veniturilor agenților economici generate prin prestarea serviciilor de turism
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Proiectul răspunde la nevoia structurării informațiilor despre produsele turistice locale și redarea lor într-o formă atractivă prin crearea și distribuirea unor materiale publicitare ilustrate, interesante pentru consumatorii de turism, dar și în formă digitalizată pentru o mai amplă diseminare a informațiilor, precum hartă interactivă online și aplicație interactivă mobilă, care va oferi o serie de informații utile și care pot fi folosite de către turiști chiar în momentul în care vizitează anumite obiective turistice.
INOVAȚIA PROIECTULUI	Harta interactivă a raionului și aplicația pentru telefoane mobile sunt instrumente inovative pentru raionul Strășeni.
RISURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	Risc: Lacune în documentația de proiect. Strategie: Caietele de sarcini (specificațiile tehnice) vor fi pregătite de către experți cu experiență solidă în domeniu. Echipa și experții Solicitantului vor fi implicați la fiecare etapă al elaborării specificațiilor tehnice pentru a evita orice carențe.
GRADUL DE PREGĂTIRE	Nu există documentație tehnică pregătită pentru renovarea drumului.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	100 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	90 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	10 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Strășeni
PERSOANA DE CONTACT	Rusnac Liliana, șef al Secției proiecte investiționale rusnac.lili@gmail.com, 069558015

5. **CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.**
Proiectul este corelat cu Strategia de Dezvoltare a raionului Strășeni și cu viitoarea Strategie a turismului din raion, care este în proces de elaborare.
6. **CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.**
Crearea drumului de acces și lucrările de renovare vor fi realizate în corespundere cu cerințele din domeniu. Deșeurile produse la etapa de pregătire și renovare vor fi depozitate în locurile autorizate. Va fi îmbunătățit aspectul estetic al localității și regiunii, fiind promovată grija pentru mediul înconjurător. Proiectul va produce instrumente digitale (hartă interactivă și aplicație mobilă), care va facilita posibilitatea vizitării traseelor turistice din raion, devenind modele pentru alte APL din regiune.
7. **SUSTENABILITATEA PROIECTULUI** va fi asigurată de CR Strășeni, care are ca prioritate sporirea gradului de dezvoltare a mediului de afaceri și a turismului rural în localități. APL I, APL II și agenții economici se vor implica la întreținerea terenurilor adiacente obiectivelor turistice și a drumului de acces, oferind posibilitatea de alocare a resurselor suplimentare pentru amenajarea altor spații publice. Menținerea instrumentelor digitale va fi asigurată prin planificarea resurselor financiare în bugetul raional.

ȘOLDĂNEȘTI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Crearea și promovarea traseului turistic „Satele Nistrene” din raionul Șoldănești
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	6 sate din raionul Șoldănești: Poiana, Alcedar, Curățura, Vadul-Rașcov, Socol, Climăuții de Jos
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Șoldănești
PARTENERI	APL I din localitățile Poiana, Alcedar, Curățura, Vadul-Rașcov, Socol, Climăuții de Jos
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	50 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Satele de pe malul Nistrului din raionul Șoldănești dispun de un patrimoniu antropic și natural valoros, o istorie cu pagini de glorie înscrise pe vatra satelor nistrene prin intermediul monumentelor istorice și naturale, arhitectonice, a instituțiilor administrative, sociale și culturale.</p> <p>Zona se caracterizează prin prezența siturilor și obiectivelor naturale printre care: Rezervația peisagistică Poiana-Curățura-Tarasova, Monument al Naturii Geologic și Paleontologic numit „Profilul Geologic Socola”, unde se află cel mai enigmatic și puțin cercetat complex rupestru din Moldova și, posibil, din Europa, Casa Muzeu-Dimitru Matcovschi, Cimitirul evreilor, Beciurile medievale, Vadul-Rașcov unde era un târg renumit în toată regiunea, iar pe timpuri pe aici se zice că trecea faimosul Drum al mătășii.</p> <p>Un rol important în promovarea turismului îi revine Muzeului din Șoldănești și pregătirea acestuia pentru funcționare în calitate de Centru de informare turistică. Principalele provocări care împiedică dezvoltarea turismului în această zonă este lipsa conexiunii dintre obiectivele turistice și oamenii implicați în sector, dar și cunoștințele reduse privind mecanismele și instrumentele de dezvoltare și promovare turistică a zonei. Prin intermediul proiectului, cele 6 APL-uri din raion (Poiana, Alcedar, Curățura, Vadul-Rașcov, Socol și Climăuții de Jos) își propun să-și sinergizeze eforturile și să-și consolideze efortul în dezvoltarea și promovarea potențialului turistic local.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Crearea condițiilor de conectare a potențialului turistic din satele nistrene ale r-lui Șoldănești într-un circuit turistic raional și asigurarea cooperării eficiente între APL-urile partenere pentru dezvoltarea, promovarea și valorificarea potențialului turistic comun</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Formarea de capacități în domeniul dezvoltării și promovării turistice</p> <p>OS2 Studiere și cercetare istorică pentru identificarea obiectivelor cultural-istorice, care vor deveni parte a traseului istoric</p> <p>OS3 Crearea, marcarea și înregistrarea traseului cultural-istoric și turistic în raza localităților megieșe din raion</p> <p>OS4 Consolidarea rolului muzeului din Șoldănești ca punct de informare turistică</p>

	OS5 Organizarea evenimentelor de stimulare și promovare turistică în zonă
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Autoritățile publice locale</i> conștientizează necesitatea consolidării capacităților privind modul de implicare pentru dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic local. APL-urile din cele 6 localități sunt interesate în identificarea unei viziuni clare privind modul de susținere a dezvoltării turismului ▪ <i>Agenții economici locali</i> sunt interesați în crearea și dezvoltarea afacerilor turistice ▪ <i>Muzeul local</i> este interesat în multiplicarea serviciilor de informare turistică ▪ <i>Cetățenii</i> din comunități sînt interesați să învețe despre turism, să-și adapteze condițiile acasă pentru a-și putea deschide ușile pentru oaspeți și vizitatori
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ APL-urile din cele 6 comunități – vor beneficia de venituri în bugetul local prin plata taxelor și impozitelor ▪ Cel puțin 400 de turiști care, anual, vor descoperi peisaje inedite și vor cunoaște istoria ținutului ▪ Muzeul – își va îmbunătăți infrastructura pentru prestarea serviciilor de informare turistică ▪ Cel puțin câte 1 familie din fiecare localitate care învață despre business-ul non-agricol ▪ Persoanele asigurate cu loc de muncă în domeniul turistic
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Acest proiect este necesar deoarece vine să satisfacă așteptările APL-urilor din r-l Șoldănești, care împreună cu CR Șoldănești intenționează să se lanseze într-un efort comun de învățare, descoperire a valorilor patrimoniului local și promovare a acestuia. În calitate de beneficiari ai activităților vor fi agenții economici din domeniul turismului, dar și familii și gospodării interesate de acest sector. Unul din aspectele-cheie ale proiectului este cercetarea istorică și identificarea celor mai impresionante și relevante evenimente istorice, care pot fi reconstituite în cadrul anumitor evenimente de prezentare organizate în raion. În acest context se discută despre cercetarea în jurul subiectului „Drumul Mătășii”, care, conform analelor istorice, ar fi trecut prin localitatea Vadul Rașcov. Evenimentele de reconstituire istorică sunt atractive d.p.d.v. turistic și pot lansa procesul de promovare intensă a zonei. Prin intermediul proiectului va avea loc includerea potențialului turistic local în circuitul turistic național prin crearea unei rute turistice în care vor fi încadrate obiective turistice din cele 6 localități. Această primă experiență-pilot în dezvoltarea turismului va servi drept model de dezvoltare turistică în raionul Șoldănești. Cea mai mare așteptare în urma proiectului ține de crearea unui mecanism eficient de colaborare cu autoritățile publice locale din vecinătate pentru a spori interesul turiștilor pentru zona riverană a satelor din raionul Șoldănești.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1. Activități de formare capacități pentru APL-uri, agenți economici interesați și familii/gospodării casnice privind modul de dezvoltare a afacerilor turistice. Cursul va fi constituit din 3-4 module pentru cel puțin 20 persoane implicate în domeniu (identificare parteneri, de exemplu: ANTRIM)</p> <p>A2. Organizarea activităților de cercetare istorică și identificare a subiectelor pentru organizarea evenimentelor de reconstituire istorică, de exemplu, Drumul Mătășii. Activitățile de cercetare vor fi coordonate de muzeul din Șoldănești.</p> <p>A3.1. Identificarea a cel puțin 4-5 obiective de interes cultural-istoric și turistic care urmează a fi conectate într-un traseu microregional. Vor fi stabilite și descrise tipurile de servicii prestate.</p> <p>A3.2. Activități de instruire cu privire la mecanismele de promovare turistică și modul de creare a unui traseu turistic cu implicarea reprezentanților obiectivelor turistice care devin parte a traseului.</p> <p>A3.3. Crearea traseului, descrierea, marcarea și promovarea offline și online. Elaborarea hărții traseului turistic.</p>

	A4. Dotarea muzeului din Șoldănești cu echipamentele necesare pentru funcționarea ca Punct de informare turistică. A5. Organizarea anuală a cel puțin 2 voiajuri de informare și promovare turistică (la evenimentele locale) cu degustare de produse tradiționale
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 6 APL-uri și comunități și-au consolidat capacitățile în dezvoltarea turismului ▪ cel puțin 20 persoane implicate în domeniu (identificare parteneri) ▪ realizată cercetarea istorică și identificate subiecte pentru organizarea evenimentelor de reconstituire istorică ▪ traseu turistic din 4-5 obiective turistice creat, marcat și promovat ▪ muzeu dotat și cu activitate de informare turistică ▪ stimulat procesul de dezvoltare și valorificare a potențialului turistic din satele nistrene
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Continuare a proiectului „Museum InfoTur - Valorificarea și sporirea vizibilității patrimoniului cultural și istoric în cadrul rețelei transfrontaliere de muzee - Centrul de informatică turistică” (2SOSFT/2.2./129)
INOVAȚIA PROIECTULUI	Tipuri de activități de promovare inovative – evenimente de reconstituire istorică
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	-
GRADUL DE PREGĂTIRE	N/A

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	50 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	48 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	2 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Orhei
PERSOANA DE CONTACT	Lora Grosu, lora.grosu@gmail.com, 079097438

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE

Corelat cu „Strategia de dezvoltare socio-economică a r-lui Șoldănești pentru anii 2021-2026”

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE

Toate activitățile vor fi realizate ținând cont de principiile de asigurare a dezvoltării durabile, respectarea egalității de gen și abordării bazate pe integrarea în activități a păturilor vulnerabile de populație. Proiectul va respecta cerințele economiei circulare, de promovare a energiei verzi și promovare a digitalizării.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI

va fi asigurată de cele 6 APL-uri de nivel I implicate în proiect și de CR Șoldănești. Responsabilitățile pentru asigurarea durabilității investițiilor vor fi specificate într-un plan de durabilitate agreat de toate părțile interesate.

TELENEȘTI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Promovarea raionului Telenești ca destinație turistică: agrement, cultură, sport
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	9 localități din Raionul Strășeni
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Strășeni
PARTENERI	APL I Telenești, ADR Centru și instituții ale APC cu atribuții în turism
BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI (EUR)	1 500 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Raionul Telenești dispune de o serie de oportunități pentru dezvoltarea diferitor tipuri de turism: religios, cultural, ecologic, rural, de afaceri, aceasta favorizând capacitatea de abordare a mai multor categorii de clienți. Prin intermediul proiectului, CR Telenești își propune să realizeze un set de activități care vor duce la identificarea și consolidarea identității proprii a raionului, creând și promovând o ofertă cultural-turistică atractivă, inovativă conectată la obiective turistice raionale și din raioanele vecine.</p> <p>Una din constrângeri în realizarea acestui proiect este lipsa drumurilor de acces a populației raionului către obiectivele turistice și activitățile culturale din Telenești, dar și din raioanele Călărași și Ungheni, probleme legate de deplasarea la obiectivele cultural-religioase precum mănăstirile Curchi și Căpriana (din cauza deteriorării porțiunii de drum G64). Acest traseu creează și dificultăți de depășire spre obiectele turistice transfrontaliere (mun. Iași). Modernizarea drumului va asigura conexiunea cu trei drumuri republicane din centrul Moldovei: drumul republican R6 Chișinău-Bălți, drumul expres M5 Odesa-Chișinău-Ucraina și drumul republican R1 Chișinău-Ungheni-România.</p> <p>O altă problemă este lipsa organizării și cooperării între diverși actori din domeniul culturii și turismului, a serviciilor de agrement și sport. Este necesar să fie asigurată o conexiune între activitățile turistice, culturale și sportive, să fie implicați meșterii populari din raion în organizarea evenimentelor locale. Sunt necesare acțiuni de sporire a gradului de informare a populației privind oportunitățile turistice, crearea de pachete turistice integrate și sporirea cererii pentru produsele autohtone. Informarea slabă privind activitățile și evenimentele din raion aduce la scăderea nr. de vizitatori și respectiv a veniturilor instituțiilor și afacerilor implicate în sectorul cultural-turistic.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Valorificarea potențialului turistic și patrimoniului cultural al r-lui Telenești prin identificarea și consolidarea identității proprii cu valoare adăugată, conținut calitativ și cognitiv ridicat</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Elaborarea și implementarea unui plan de promovare a destinațiilor turistice</p> <p>OS2 Stimularea colaborării dintre părțile interesate, ce vizează obiective cu potențial turistic</p>

	<p>OS3 Asigurarea conexiunii dintre lanțul de turism raional-național prin reabilitarea infrastructurii drumului G64 (Budăi-M5, 7,6 km), conectarea cu obiectele turistice din raioanele Telenești și Călărași</p> <p>OS4 Crearea unui portal de turism raional și a hărții interactive turistice ca instrumente de informare și promovare</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ autoritățile locale din r-l Telenești, Ungheni și Călărași ▪ operatorii de servicii turistice din r-l Telenești ▪ operatori economici, care beneficiază de drumul de acces pentru transportarea pasagerilor, bunurilor și mărfurilor ▪ agențiile de turism care vor avea un acces facil spre obiectivele cultural-religioase valoroase din zonă
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ peste 90 autorități publice și instituții publice din zona cuprinsă în proiect ▪ peste 100 agenți economici din raionul Telenești ▪ peste 100 de mii de locuitori ai localităților din raioanele de centru a RM
DURATA PROIECTULUI	12 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>Proiectul constituie o oportunitate de a intercala activitățile, traseele turistice regionale și naționale cu cele din raionul Telenești și transfrontaliere, asigurând conexiunea cu obiectivele turistice din România. Una din problemele soluționate va fi sporirea accesului populației și vizitatorilor la obiective turistice din raion și creșterea accesibilității obiectelor turistice din regiune. Acțiunile realizate în proiect vor duce la: dezvoltarea zonelor turistice, care să stimuleze investițiile private și publice locale; identificarea destinațiilor turistice cu potențial rapid de dezvoltare, care pot fi interate în circuit turistic; crearea de noi facilități de primire turistică; creșterea fluxului de turiști către destinații; sporirea gradului de investiții private realizate în domeniul turismului, a numărului de proiecte de asistență tehnică și structurală active sau în imediată implementare; creșterea imaginii raionului și a notorietății.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1. Derularea efectivă a campaniei de promovare prin: participarea la târguri și expoziții, promovarea prin publicitate media, campanie de promovare și informare cu privire la pachetele turistice integrate</p> <p>A2. Planificarea și realizarea materialelor de promovare prin:</p> <p>A2.1. Stabilirea și derularea contactelor cu alte organizații atrase / antrenate în promovare (agenții de turism, site-uri web specializate, organisme centrale și locale ale administrației publice, alte instituții);</p> <p>A2.2. Realizarea unui portal web de promovare a turismului raional și a hărții interactive online (traseu turistic);</p> <p>A3. Activități de reabilitare a porțiunii de drum G64 (Budăi-M5, 7,6 km) pentru asigurarea infrastructurii necesare;</p> <p>A4.1. Crearea unei zone de dezvoltare turistică avansată, model pentru alte zone</p> <p>A4.2. Crearea portalului de turism raional și a hărții interactive turistice</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Activități economice dezvoltate: dezvoltarea meșteșugăritului popular, fortificarea antreprenorilor care practică turismul ▪ Legătura cu urbele Telenești, Călărași, Ungheni și Iași este facilitată ▪ Creșterea nr. de turiști în raionului Telenești cu 10 % ▪ Hartă interactivă online a unui traseu turistic creată ▪ Sunt asigurate condiții optime de circulație prin confort, siguranță sporită și durată redusă de călătorie pentru agenții economici și populația zonelor traversate ▪ Sunt reduși factorii poluanți de mediu ▪ Grad crescut de atractivitate a localităților din raionul Telenești și nr. de investitori în zonă

RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Proiectul asigură complementaritatea inițiativelor CR Telenești de reabilitare a obiectivelor turistice finanțate din buget local, care vor fi parte a traseului turistic raional: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reconstrucția complexului memorial Telenești ▪ Reabilitarea edificiului Bibliotecii publice raionale ▪ Reabilitarea Muzeului Raional de Istorie și Etnografie din or. Telenești
INOVAȚIA PROIECTULUI	Crearea zonelor de dezvoltare turistică se va axa pe identificarea zonelor cu potențial semnificativ pentru creșterea turismului și crearea unei liste ce ar include zonele care urmează să fie dezvoltate. Susținerea investițiilor în turism și a inițiativelor privind protejarea patrimoniului cultural istoric și atragerea de investitori în noi direcții de dezvoltare.
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Investiții insuficiente în produs și diversificare insuficientă, ceea ce duce la stagnarea pieței; ▪ Colaborarea insuficientă dintre APL I și APL II în scopul promovării unor obiective și rute turistice importante ▪ Gradul scăzut de interes al populației locale pentru dezvoltarea turismului rural ▪ Lipsa climatului investițional favorabil pentru potențialii investitori în dezvoltarea turismului local
GRADUL DE PREGĂTIRE	Este elaborat proiectul tehnic de reabilitare a porțiunii de drum G64 (Budăi – M5).

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	1 500 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	1 475 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	25 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA ORGANIZAȚIEI SOLICITANTE	Consiliul Raional Strășeni
PERSOANA DE CONTACT	Loreti Anton, șef direcția economie consiliul@gmail.com, tel. 025823360, 079609021

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE

Proiectul este corelat cu Programul Național de Dezvoltare a Turismului „Turism 2025” și cu Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului 2021-2027.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE

Implementarea proiectului va contribui la susținerea mediului înconjurător deoarece turismul promovează un mod sănătos de viață și de educație, de întreținere a mediului înconjurător, la fel prin îmbunătățirea accesului către destinații turistice, obiective urbane, ducând la reducerea emisiilor de CO2. Dezvoltarea turismului va duce la menținerea unui management eficient bazat pe conservarea resurselor și promovarea unei atitudini prietenoase față de mediu în utilizarea și valorificarea resurselor naturale.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI

Durabilitatea proiectului va fi asigurată de APL II prin secția cultură și direcția economie, agenții economici care practică turismul și meșteșugăritul popular. Drumul va fi întreținut de ÎS Drumuri Orhei și APL prin care trece drumul G64.

UNGHENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Construcția complexului multifuncțional cu spații de producție în cadrul Casei Antreprenoriatului Ungheni
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Infrastructură de sprijin a afacerilor
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raionul Ungheni
SOLICITANTUL	Asociația Obștească „Casa Antreprenoriatului Ungheni”
PARTENERI	Consiliul Raional Ungheni, Primăria comunei Zagarancea, Camera de Comerț și Industrie a RM, filiala Ungheni
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	2 200 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Casa Antreprenoriatului Ungheni (CAU) a fost creată în 2004. De la înființare, organizația canalizează energiile creative din raionul Ungheni pentru a oferi suport și spațiu pentru dezvoltarea afacerilor și start-up-urilor. Deși instituția oferă suficient spațiu pentru închiriere de oficii (peste 100 întreprinderi au fost incubate de la înființare), cererea pentru spații de producere și diversificarea tipului de activitate antreprenorială este în creștere. Prin urmare, este necesar ca organizația să ofere și alt tip de spații decât cele existente pentru a permite creșterea numărului de rezidenți și beneficiari ai serviciilor CAU. Totodată, pe lângă infrastructura hard ce va fi oferită, organizația își propune să susțină dezvoltarea afacerilor prin tehnologizarea acestora și oferirea de servicii de consultanță în funcție de nevoile mediului de afaceri.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Extinderea activității și serviciilor Casei Antreprenoriatului Ungheni prin oferirea de spații de producție antreprenorilor</p> <p>Obiective specifice:</p> <ul style="list-style-type: none">OS1 Construcția și lansarea Platformei Industriale MultifuncționaleOS2 Atragerea de noi rezidenți și oferirea de suport soft: oportunități de finanțare, promovarea exporturilor, misiuni economice, bursă de contacte etc.
GRUPURI-ȚINTĂ	<ul style="list-style-type: none">Start-up-uriAntreprenori locali, raionali, naționali și internaționaliPopulația raionului – noi locuri de muncă în sfera de producere, atragerea investițiilor și tehnologiilor avansate. <p>Clusterizarea și crearea rețelelor de firme va crea oportunități pentru a satisface nevoile companiilor mai mari, contribuind la mărirea volumului de producție și micșorarea costurilor</p>
BENEFICIARI FINALI	<p>Beneficiari direcți:</p> <ul style="list-style-type: none">Actualii rezidenți ai CAU (la moment 30 rezidenți)Antreprenori existenți din regiune - 20Absolvenții școlilor profesionale și Colegiilor din regiuneȘomeri <p>Beneficiarii indirecti</p> <ul style="list-style-type: none">CCI RM, asociații profesionale, ONGȘcoli de meserii și Colegii din regiune

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ZEL Ungheni Business ▪ Clusterelor din regiune
DURATA PROIECTULUI	30 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	<p>CAU dispune de o experiență de peste 19 ani de incubare a noilor afaceri, precum și afaceri în dezvoltare. La moment sunt incubate 30 afaceri, dintre care majoritatea sunt din sfera de servicii și comerț. Actualmente este înregistrată o cerere constantă pentru spații de producere pentru afaceri noi și pentru extinderea celor existente din domeniile: producerea și asamblarea mobilei, tâmplărie, confecții (industria ușoară), publicitate, fierărit, colectarea și utilizarea deșeurilor, servicii de reparație a tehnicii etc. Spațiile CAU sunt adaptate la prestarea serviciilor, organizarea evenimentelor de instruire și informare, dar nu și producere. Spațiile industriale existente în raza mun. Ungheni sunt amplasate în Zona Economică Liberă „Ungheni-Business”. Afacerile mici și start-up-urile orientate pentru piața locală nu au spații de producere adaptate, deoarece nu pot activa în ZEL, cu atât mai mult că spațiile existente în ZEL sunt deja ocupate în proporție de peste 90%. Acest fapt împiedică dezvoltarea întreprinderilor mici în regiunea Ungheni. Amplasarea geografică a spațiului selectat pentru construcția halei, deschiderea APL și suportul care va fi acordat în implementare, conexiunea la căile de transport, existența infrastructurii edilitare, abordarea inovativă, prezența organizațiilor de suport și asociere a producătorilor reprezintă punctele forte pentru construcția obiectului dat.</p>
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	<p>A1.1 Elaborarea proiectului tehnic și obținerea avizelor pentru construcții A1.2 Crearea Grupurilor de lucru – achiziții, susținere și monitorizare a lucrărilor de construcții (în caz de necesitate) A1.3 Efectuarea achizițiilor A1.4 Efectuarea lucrărilor de construcții A1.5 Dotarea tehnică a clădirii A1.6 Identificarea și contractarea rezidenților A1.7 Recepționarea lucrărilor și darea în exploatare A2.1 Promovarea ofertei halei prin intermediul evenimentelor locale/regionale A2.2 Încheierea contractelor cu rezidenți A2.3 Organizarea cursurilor de instruire cu rezidenți prin intermediul ODA, GIZ, AIPA etc. A 2.4. Elaborarea unui catalog cu rezidenți și o pagină web despre CAU</p>
REZULTATE SCONTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Un spațiu de producere construit și închiriat de rezidenți care va oferi spații pentru cel puțin 25 afaceri mici; ▪ Gama de servicii oferite de CAU extinsă; ▪ O nouă etapă în activitatea organizației demarată (ex.: retehnologizarea afacerilor, atragere de noi investiții, utilizarea energiei verzi, stimularea economiei circulare); ▪ Nr. de beneficiari ai organizației extins (atât afaceri locale, cât și din străinătate, minim 10 rezidenți) ▪ Minim 50 locuri de muncă create, fiind stimulate afacerile sociale
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	<p>Proiectul este complementar inițiativelor Proiectului „EU4Moldova: Regiuni-cheie”, deoarece aici vor putea să-și amplaseze afacerea beneficiarii proiectelor SME 1, 2 și 3 finanțate de UE. Tot aici va putea fi oferit spațiu agenților economici, membri ai celor 4 cluster create din regiune.</p>
INOVAȚIA PROIECTULUI	<p>Inovația proiectului se explică prin faptul că hala construită va fi multifuncțională, cu capacitatea de a fi adaptată la afacerile incubate, reieșind din circuit. Se intenționează ca edificiul să fie conectat la surse de energie solară pentru a diminua consumul de energie din surse tradiționale. Expertiza și cunoștințele acumulate vor putea fi promovate în regiune (Nisporeni, Călărași, Fălești, s.a.)</p>
RISURI ȘI	<p>Experiență bogată de incubare și dezvoltare a afacerilor în Ungheni, amplasarea geografică favorabilă în regiune și buna cooperare cu fondatorii: CCI RM, Asociația</p>

STRATEGII DE DIMINUARE	Producătorilor Agricoli UNCALNIS și Centrul de suport al businessului Ungheni asigură succesul proiectului și diminuează riscurile. Existența ZEL constituie pentru beneficiari un garant al parteneriatului în dezvoltarea durabilă.
GRADUL DE PREGĂTIRE	Nu există documentație tehnică.

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL AL PROIECTULUI (EUR)	2 200 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	1 900 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	300 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Casa Antreprenoriatului Ungheni
PERSOANA DE CONTACT	Caducenco Veaceslav vcaducenco@csbu.com, 069147250

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Proiectul corelează pe dimensiunile:

- locală/raională: Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Ungheni pentru perioada 2022- 2030 (este inclus în portofoliul de proiecte prioritare), Planul Regional de Amenajare a Teritoriului Raionului Ungheni; Foaia de parcurs de dinamizare a dezvoltării economice locale în regiunea-cheie Ungheni, Agenda Locală de Business.
- regională: Programul Operațional Regional Centru 2022-2024.
- națională: Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2027

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE.

Activitățile practicate vor avea un impact neutru asupra mediului cu efecte pozitive, grație utilizării surselor alternative de energie pentru iluminarea și termoficarea clădirii. Se propune utilizarea surselor solare pentru reducerea de consum din surse tradiționale și implementarea conceptului de energie verde, astfel fiind promovată dezvoltarea durabilă. Proiectul va asigura interconectarea companiilor locale cu companii noi create în vederea utilizării deșeurilor industriale, implementarea de noi tehnologii și utilizarea eficientă a resurselor energetice. Întreprinderile rezidente vor fi orientate în respectarea și promovarea principiilor economiei verzi, utilizarea resurselor energetice alternative și un management al deșeurilor prin reciclare, depozitare selectivă etc. Edificiul va fi asigurat cu pantă de acces pentru persoane cu dizabilități, de asemenea în unele activități va fi încurajată angajarea persoanelor cu dizabilități și vor fi sprijinite afacerile sociale prin oferirea anumitor reduceri la plata chiriei. De rezultatele proiectului vor beneficia în egală măsură atât bărbații, cât și femeile, astfel fiind asigurate principiile egalității de gen și șanse.

7. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI. Gestionarul Complexului multifuncțional va fi AO „Casa Antreprenoriatului Ungheni”, care va asigura întreținerea și păstrarea infrastructurii create. Promovarea rezidenților, sprijinul informațional, crearea infrastructurii necesare etc. va fi asigurată de CR Ungheni, primăria com. Zagaranca, CCI a RM, clusterelor locale etc. În proces va fi implicată entitatea de monitorizare a Agendei Locale de Business, care va pune în discuție semestrial oportunitățile de dezvoltare a entităților create.

UNGHENI

1. INFORMAȚII GENERALE DESPRE PROIECT

TITLUL PROIECTULUI	Sporirea atractivității turistice a Rezervației Naturale „Plaiul Fagului”
DOMENIUL DE INTERVENȚIE	Turism
LOCALIZAREA PROIECTULUI	Raioanele Ungheni, Călărași
SOLICITANTUL	Consiliul Raional Ungheni
PARTENERI	Rezervația Naturală „Plaiul Fagului”, Primăria Rădenii Vechi, ADR Centru, Consiliul raional Călărași, Clusterul turistic regional „Ținutul de Vest”, Agenția Moldsilva
BUGETUL ESTIMATIV (EUR)	4 500 000 EUR

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

CONTEXTUL PROIECTULUI	<p>Rezervația Naturală de Stat „Plaiul Fagului” a fost creată în 1992, având ca scop conservarea, regenerarea, redresarea ecologică și studierea ecosistemului ecologic silvic din zona Codrilor. Suprafața totală a rezervației constituie 5520,0 ha și este ocrotită de stat. Diversitatea peisajului cuprinde culmi înguste cu văi adânci, versanți abrupti, lacuri și izvoare cu apă cristalină. De aici își iau cursurile râul Bâc și mai multe pârâiașe. Din numărul total de specii floristice 77 au devenit rare, alcătuind aproximativ 33 % din speciile rare de flora spontană a RM. Dintre acestea, 25 de specii de plante sunt incluse în Cartea Roșie a țării. Fauna este reprezentată de 211 specii.</p> <p>Rezervația, deși este una din cele mai pitorești și reprezentative ecosisteme ecologice silvice, este puțin promovată din punct de vedere turistic. Deocamdată sunt create 2 trasee turistice, este amenajat Centrul de Informare și Educație Ecologică, Punctul Apicol Demonstrativ și terasa multifuncțională. Potențialul zonei este mult mai mare, acesta constituind un pol de atracție pentru turiști. Pentru a promova acest obiectiv turistic, sunt necesare o serie de acțiuni ce vor face zona atractivă pentru vizitatori și valorificată de localnici, contribuind astfel la dezvoltarea localităților rurale adiacente.</p>
OBIECTIVELE PROIECTULUI	<p>Obiectivul general: Sporirea atractivității turistice a zonei Rezervației Naturale de Stat „Plaiul Fagului” prin consolidarea infrastructurii rutiere și promovarea conceptului de turism verde</p> <p>Obiective specifice:</p> <p>OS1 Dezvoltarea și amenajarea infrastructurii turistice în Rezervația Naturală „Plaiul Fagului”</p> <p>OS2 Dezvoltarea produselor turistice, a sistemelor de vizibilitate și a competențelor resurselor umane pentru industria turistică</p> <p>OS3 Sporirea atractivității zonei Rezervației Naturale „Plaiul Fagului”</p>
GRUPURI-ȚINTĂ	<p>Principala necesitate a RNS „Plaiul Fagului” este de a dezvolta, consolida și promova oferta turistică, luând în considerație specificul și vulnerabilitatea ariei protejate astfel ca activitatea turistică să reprezinte o resursă pentru dezvoltare cu impact pozitiv asupra mediului.</p> <p>Grupuri-țintă:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Autoritățile locale – nevoia de a stabili o viziune strategică și a dezvolta parteneriate pentru modernizarea infrastructurii, dezvoltarea economică locală, susținerea inițiativelor civice, protecția mediului, etc.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Agenți economici - nevoia de a dezvolta propria afacere, a beneficia de creșterea numărului de vizitatori în zonă și sporire a veniturilor. ▪ Cetățeni activi în domeniul creației, prezentărilor gastronomice – nevoia de a fi susținuți prin valorificarea talentelor și potențialului în scopul creșterii veniturilor individuale
BENEFICIARI FINALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Antreprenorii din zonă – 34 (agricultură, comerț, prestări servicii) ▪ Meșterii populari - 1 înregistrat Asociația meșterilor Populari din Moldova ▪ 2 colective artistice ▪ Populația din localitățile adiacente Rezervației Naturale (2014): Rădenii Vechi - 1614 locuitori, Bahmut - 1670 locuitori, s. Cornești - 1945 locuitori, Vălcineț - 3691 locuitori, Temeleuți – 1384 locuitori. ▪ Vizitatorii zonei - circa 10 mii persoane anual (estimat prezent)
DURATA PROIECTULUI	30 luni
JUSTIFICAREA PROIECTULUI	Intervențiile propuse sunt justificate printr-o serie de constrângeri, care nu asigură impulsivitatea dezvoltării economice și turismului. Una din probleme este calitatea proastă a infrastructurii de acces și edilitare și necesitatea reabilitării drumului L38. APL I și II sunt la faza de implementare a unui șir de activități care vin să îmbunătățească infrastructura locală, dar acest domeniu necesită fonduri consistente. Dialogul dintre actorii implicați în dezvoltarea zonei turistice este la faza incipientă, infrastructură turistică este în curs de dezvoltare, nu există o viziune strategică de dezvoltare a zonei (PUZ, strategie de management) cu accent pe dezvoltarea sustenabilă și protecția mediului.
PRINCIPALELE ACTIVITĂȚI	A1.1. Reabilitarea a 13 km din drumul L381 (conexiune L390 și R1) în asfalt A1.2. Elaborarea Planului Urbanistic Zonal pentru zona RNS și zona adiacentă A1.3. Elaborarea Strategiei de management a destinației turistice „Plaiul Fagului” A1.4. Construcția unui turn de observare panoramică în s. Rădenii Vechi A2.1. Amenajarea a 2 terase de observare în RNS Plaiul Fagului A2.2. Amenajarea unui muzeu în Centrul de Informare și Educație Ecologică, inclusiv cu facilități de observare on-line a vietăților A3.1. Organizarea evenimentului cultural-turistic regional „Sărbătoarea Fagului” A3.2. Organizarea instruirilor cu prestatorii locali A3.3. Elaborarea materialelor promoționale A3.4. Identificarea a 2 trasee externe și marcarea lor
REZULTATE SCOTATE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 13 km drum de acces către s. Rădenii Vechi ▪ 1 Plan Urbanistic Zonal pentru zona RNS elaborat ▪ 1 Strategie de management a destinației Plaiul Fagului ▪ 1 turn de observare panoramică construit ▪ 2 terase de observare amenajate ▪ Un muzeu al RNS cu facilități de observare on-line a vietăților ▪ Un eveniment cultural-turistic regional organizat ▪ Instruiri cu 20 prestatorii locali și cetățeni activi ▪ 1000 cataloage, 1000 suvenire confecționate de localnici ▪ 2 trasee externe identificate și marcate.
RELEVANȚA IMPLEMENTĂRII PROIECTULUI	Proiectul este complementar cu: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inițiativele de reabilitare a infrastructurii rutiere finanțate prin programul „Drumuri Bune” (0,47 km, intravilan), buget raional (1,1 km, L381 de la L390) și Proiectul privind construcția apeductului și canalizării finanțat prin Fondul Ecologic Național, programul „Satul European”. ▪ Proiectul asigură sinergia cu proiectele realizate cu asistența financiară a programului „Polska Pomoc” și PO „Bazinul Mării Negre”
INOVAȚIA PROIECTULUI	Metode inovative - instalarea supravegherii video în zone cu acces restricționat, astfel ca vizitatorii să poată accesa la distanță secvențe video privind vietățile în RNS și crearea pe lângă muzeu a unui fond de colectare a resurselor pentru

	protecția vietăților din zonă. Fondurile vor fi utilizate în cadrul campaniilor de conștientizare, ecologizare în localitățile rurale adiacente, în care RNS Plaiul Fagului, ca membru al Clusterului turistic regional Ținutul de Vest, va fi organizator
RISCURI ȘI STRATEGII DE DIMINUARE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Risc - efectuare lucrări de reparație în zona rezervației naturale. ▪ Strategia de diminuare - vor fi desemnate persoane responsabile din partea APL I și RNS care vor monitoriza procesul ca să nu fie prejudiciat mediul. ▪ Risc - posibile extinderi a termenului de implementare din cauza procedurilor îndelungate de achiziții publice. ▪ Strategia de diminuare - planificare eficientă. ▪ Risc - inflația. :Strategia de diminuare - vor fi urmărite prețurile și se vor identifica surse adiționale
GRADUL DE PREGĂTIRE	Nu există deviz consolidat pentru reparația drumului. Sunt necesare devize pentru drum, terase de observare, turn de observare (pentru terase și turn de observare sunt necesare și schițe)

3. BUGETUL ESTIMATIV AL PROIECTULUI

COSTUL TOTAL (EUR)	4 500 000 EUR
- SOLICITAT (EURO)	4 000 000 EUR
- COFINANȚARE (EURO)	500 000 EUR

4. INFORMAȚII DESPRE ORGANIZAȚIA APLICANTĂ

DENUMIREA SOLICITANTULUI	Consiliul Raional Ungheni
PERSOANA DE CONTACT	Ludmila Ursatiev; der.ungheni@yahoo.com, 023626435

5. CORELAREA PROIECTULUI CU DOCUMENTE DE POLITICI NAȚIONALE, REGIONALE, LOCALE.

Proiectul corelează pe dimensiunile:

- locală/raională: SDSE a r-lui Ungheni pentru 2022-2030, Strategia de Dezvoltare Locală GAL "Subregiunea Cula", Planul Regional de Amenajare a Teritoriului r-lui Ungheni; Foia de parcurs de dinamizare a dezvoltării economice locale în regiunea cheie Ungheni, Agenda Locală de Business.
- regională: Programul Operațional Regional Centru 2022-2024.
- națională: Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2027, Cartea albă pentru reforma cadrului normativ-regulatoriu al industriei turismului din Republica Moldova.
- În anul 2020 a fost semnat Acordul de cooperare în domeniul turismului: CR Ungheni, RNS Plaiul Fagului, Agenția Moldsilva, Primăria Rădenii Vechi, activitățile fiind parte a acordului.

6. CONTRIBUȚIA PROIECTULUI LA REALIZAREA OBIECTIVELOR ORIZONTALE/TRANSVERSALE

Proiectul promovează dezvoltarea durabilă, fiind axat pe amenajarea facilităților în zonele cu acces permis și dezvoltarea unei oferte digitale de promovare (vizionare video la muzeu, terase de observare cu panouri informaționale). Toate obiectivele vor asigura accesul pentru toate categoriile de persoane, inclusiv cele cu dizabilități.

7. CONECTAREA PROIECTULUI LA CERINȚELE DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ SUSTENABILĂ

Dezvoltarea sustenabilă va fi asigurată prin ecoturism realizat în arie naturală protejată de stat cu valorificarea în mod sustenabil a patrimoniului natural. Activitățile digitale vor completa paleta de servicii prin instalarea camerelor video în rezervație și furnizarea în regim on-line a înscrierilor la muzeul RNS.

8. SUSTENABILITATEA PROIECTULUI

Responsabil de durabilitate este CR Ungheni în colaborare cu administrația rezervației, Agenția Moldsilva, APL I, Centrul de Informare Turistică și Clusterul turistic regional Ținutul de Vest.

Site oficial: www.adrcentru.md

Facebook: [adrcentru](https://www.facebook.com/adrcentru)

Telefon: 0-268-22692

Email: adrcentru@adrcentru.gov.md

Adresa: or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, 33